

Emblemata FLORENTII SCHOON-HOVII I.C. Goudani,

Partim Moralia partim etiam Civilia.

Cum latiori eorundem ejusdem Auctoris interpretatione.

Accedunt et alia quædam Poëmatia in alijs Poëma-tum suorum libris non contenta.

AMSTELODAMI.
Apud
Joannem Janssonium. 1648

Ampliſſimis, Prudentiſſimiſque Viris,

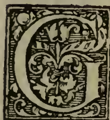
D. Prætori, Conſulibus,

Scabinis, ac univerſo Senatui inclytæ Civitatis Goudæ,

FLORENTIVS SCHOONHOVIVS

hæc

Dicat, Sacratque.

Raviſſimè & prudenter à præſtantiſſimo Philoſopho litteris proditum eſt, Viri Ampliſſimi; Quales in Republicâ moderatores ſunt, tales reliquos ſolere eſſe cives. Etenim cum vita Regentium publica cenſura ſit, eaque perpetua, & generoſis ingeniis non tam imperio opus ſit, quàm exemplo, ipſi gubernatores factis ſuis præeuntibus, quæ ſunt blandiſſimum jubendi genus, ſubditos ſuos in officio continent, ipſaque æquitas & ratio omnes bonos adhortatur, ut legitimam eorum potentiam, atque autoritatem, quibuſcunque rebus poſſint, tueantur, ac revereantur. Videmus, ubi mens ſana viget in ſano corpore, vigere quoque, & effulgere admirandas ejus functiones: ſic Civitates, ſi prudenti eorum, qui ad publicum clavum ſedent, ductu & auſpicio regantur, florent, & tantum ultrà reliquas urbes caput efferunt,

Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Græci quâ ratione evaſerunt toto orbe tam laudabiles? nempe quòd cæteras, quas illi barbaras vocabant, nationes omnes Sapientiâ & ingenio anteirent?

Petronius. Vnde tantum nomen *Quà ſidus currit utrumque,* ſortitæ ſunt Athenæ? hoc pacto ſcilicet, quòd haberent præſtantes ingenio ac Sapientiâ viros. Parva denique oppida, ſi à prudentibus gubernentur, parvo temporis ſpatio maxima incrementa ſumere poſſunt. Teſtis eſt, Viri Ampliſſimi, laudatiſſima veſtra Reſpublica, quæ prudentiſſimo veſtro ductu & auſpiciis, veterem ſuum vigorem, aliis quibuſdam ad interitum vergentibus, reſervavit, & adhuc quotidie maximum ſtatus ſui incrementum capit. Idque non aliis modis, quàm ſapientiâ veſtrâ, & fideli legum cuſtodiâ, quæ Civitates (ut Euripides inquit) continent, quæ omnem ſocietatem, & bonam reddunt, & ſtabilem conſervant. Dicebat Dionyſius ſenior, *Vi* atque *Metu*, tanquam adamantinis vinculis, magna imperia retineri; Quod ſcitè ſanè & ex Patriæ ſuæ conſuetudine Ageſilaus refutavit; Ex eo enim quum quæſitum eſſet; Vtra eſſet Virtus præſtantior, Iuſtitiane, an Fortitudo? Hæc, inquit, ſine illâ, tantum ad perniciem valet: at illi ſi pareant omnes, hujus uſus nullus futurus eſt. Suaviſſimè Horatius,

Lib.4. ode 5.

Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almaque fauſtitas,
Pacatum volitant per mare navitæ:
Culpari metuit fides.
Nullis polluitur caſta domus ſtupris,
Mos & Lex maculoſum edomuit nefas,
Laudantur ſimili prole puerperæ,
Culpam pæna premit comes.

Idem vos pro ſapientiâ veſtrâ ſtatuitis; Hæc potiſſima fulcra, fortiſſimos tibicines omnis politici ſtatus judicatis, Iuſtitiam, & concordem inter ſubditos veſtros Relligionem. Quam (ut conſentiens fama de vobis ſemper teſtabitur) hactenus ita eſtis tutati, ut, dum præcipuas Bataviæ urbes

(Heu fa-

(Heu facinus!) inteſtina odia agitarent, vos contrà maturum amuletum ei morbo adhibendo, tanquam in altiſſimo otio, atque alcedoniis, cum ſubditis veſtris beatiſſimè vixeritis, & pœnè uni firmi immotique ſteteritis, in communi illo motu. Videbatis ſcilicet, Ampliſſimi Viri, noxium hoc Religionis diſſidium, maximos rerumpublicarum nervos incidere; idcircò aut ei reſiſtendum, aut doctrinâ, & ſedulâ inſtitutione oportunè conſopiendum. Ne tantum illud audire cogeremini,

Quantum Relligio potuit ſuadere malorum! Lucret.

Porrò Viri Ampliſſimi quanquam innumera exiſtent in civitatem veſtram, Patriam mihi chariſſimam atque ſanctiſſimam merita, non ero tamen in iis commemorandis prolixior, neque reliqua virtutum veſtrarum præconia, (ne in publica commoda, quibus aſſiduò in majus provehendis ſtudetis, peccem) recenſebo, finitimorum veſtrorum tacitæ conſcientiæ interea judicandum relinquens, quam laudem mereamini. Illud me hercules tacere non poſſum, me, quoties hæc rumino, (rumino autem ſæpiſſimè) illicò in veſtri nominis amorem, ac venerationem incitari, & ſedulò evigilare, quo potiſſimum pacto veſtros animos, quos naſcentis meæ laudis fautores experior, mihi dignè demereri queam. Et quidem in hoc rerum mearum ſtatu, non alia occurrit aptior occaſio vobis gratificandi, quàm ſi hunc Emblematum meorum libellum, jam per triennium, & quod excurrit, in ſcriniis meis ſervatum, tandem à bibliopolâ Andrea Burier multis precibus mihi extortum, ſub veſtro nomine, in Æde Muſarum conſecrarem. Non mercenariâ ſpe illectus, ut caput unctius referam, ſed ut oſtendam, quicquid poſſum, id ipſum, imò hunc ſpiritum in veſtræ ſpem gratiæ militare. Munus certè hoc noſtrum, ſi ex veſtrâ dignitate ſpectetur, perexiguum; ſi ex viribus meis, mediocre; ſi ex animo, magnum eſt. A quo ſolo, ut alia deſint, vobis gratum & acceptum eſſe velim, idque eo magis

 futu-

futurum ſpero, quod non ab inquilino aliquo, ſed ejuſdem Reipublicæ municipe, eoque, cujus parens laudatiſſimi veſtri Collegii Conſularis, non ita pridem conſors fuit, profectum ſit. Et certè Viri Ampliſſ. (ſi qua bonis de ſe fiducia eſt) non in tam ſterili arvo ſementem ingenii noſtri fecimus: Edimus enim Emblemata, ſtudii genus fœliciter fallax, utpote quod plus Philoſophiæ in receſſu habeat, quàm quidem primâ fronte promittit. Hoc opus à paucis adhuc (quod citra jactantiam dictum) in Bataviâ veſtrâ tractatum eſt. Aliquot abhinc annis, Viri omni æternitate digniſſimi D. Hugo Grotius, & D. Daniel Heinſius quædam juvenilia, id eſt, Amatoria edidere Emblemata; opus me hercules & lepidum & venuſtum, ſed quod auctores illi magni vix tanti putant ut pro ſuo agnoſcant. Olim etiam Vir ſummus Alciatus, de cujus laudibus nihil tam magnificè dici poteſt, quod ad meritorum ſublimitatem aſſurgat, doctiſſimo Emblematum libello, omnibus palmam præripuiſſe videtur. Hunc ſequuti ſunt, Hadrianus Iunius, & Iohannes Sambucus, ſed an pari ſucceſſu, aliorum eſto judicium. Poſt hoſce Roſcios me in Orcheſtrâ ſaltare auſum, aliqui fortaſſis ut Suffenum ſugillabunt: Quibus ego reſponſum velim, nec mihi, nec alteri cuiquam præcluſum eſſe ad ſcribendum iter, meque non tam oſtentandi, quàm exercendi ingenii causâ, vel ut alios doctiores excitarem, id feciſſe. Sciant etiam,

———(*Si quis tamen hæc quoque, ſiquis*
Captus amore leget)

& nos aliquid inveniſſe, quod poſſit eſſe uſui, aut voluptati. Prima ſequentem, honeſtum eſt etiam in ſecundis, tertiiſque conſiſtere: Nam in Poëtis, non Homero ſoli locus eſt (ut de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro: ſed vel ſecundis vel etiam infrà ſecundos. Idem aſſerit Romanæ fidicen Lyræ, (Cic. de Orat.)

Ne

Ne fortè credas interitura, quæ
Longè sonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.
Non si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Ceæque, & Alcæi minaces,
Stesichorique graves camœnæ;
Nec si quid olim lusit Anacreon,
Delevit ætas, spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Æoliæ fidelibus puellæ.

Hâc spe fretus, laudabile hoc stadium decurri, invitante me profunda illa Sapientiâ, quæ olim tota ferè, cum necdum opera Platonis, Carneadis, & Chrysippi, didicisset esse loquax, sub minutulis hisce notis latitabat. Ægyptii enim Sacerdotes, sacrorum suorum mysteria, sub obscuris, & in speciem penè ridiculis ceremoniis significare solent, ut profanum vulgus à Sacris suis arcerent, & dumtaxat ab iis intelligerentur, qui sacris iisdem initiati essent. Hæc ut cognoscerent, Plato, Pythagoras, aliique æterni nominis viri Ægyptum peragrarunt, ibique ex brevibus illis sculpturis, eam sapientiam apprehenderunt, quam tot tantisque voluminibus postea tradidere. Hæc cum ita se habeant, quis conatus nostros, in hoc planè divino studio positos, vituperet? Quis non potius utrumque mihi pollicem premat? Ego ut rudiorum ingeniis consulerem, & Emblematum originem ostendi, & insignium virorum exempla, dictaque, petita ex Morali Philosophia, omnium studiorum, in quibus se humanus labor exercet, optima, subjunxi. Sciens ea permagnam vim habere, ad ingenerandum animis benè natis amorem honestatis, atque Virtutis. Sic enim in atriis dispositæ imagines, posteriorum animos ad gloriam & verum decus excitent, quanto magis in mentibus nostris suscitari convenit

 ignicu-

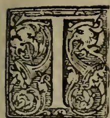
igniculos probitatis; ubi exempla illa dictaque, de quibus nunquam conticescet æternitas, ad vivum expressa videmus? Quem non vel gravissimo veterno sepultum expergefaciant, & altius in animum admissa, intrepidè ducant ad pulcherrimum illud Bonæ Mentis sacellum? Cæterùm non omnia, quæ in medium adferri poterant, attuli, sed ut Fabius inter Grammatici Virtutes collocat, *quædam nescire*, ita in his diligentiæ partem esse putavi, *quædam præterire*. Vos Amplissi. Viri, munus vestrum benevolè amplectimini pro quo vestrum nomen, velut amuletum, ad averruncandam invidiam, & placandam Nemesin excubabit, sub quo eodem, placeat, relegatur, ametur.

Cicero in Somn. Scip.

Valete, & Rempub. vestram periculosissimis hisce temporibus, fœliciter & providè regite, indubitatè scientes, omnibus qui patriam suam adjuverint, exiguam tenuemque auxerint, justitia, pace, bonis legibus ornaverint, iis suam certam mercedem, non in celebri loco Statuæ, sed ordinatum ac constitutum in cœlo locum, in quo extra omnem sortis vicissitudinem, cum æternis illis mentibus, quarum corpora naturæ concesserunt beatè, non aliquot annos, sed ævum immortale agant, cum summa & perpetua lætitia. Datum Goudæ, Ipsis Kalendis Martiis. A° cIↃ IↃc XVIII.

Lecto-

Lectori Benevolo S:

Res anni sunt, benevole Lector, quòd Poëmata mea publici juris fecerim, in gustum scilicet, & periculi faciendi causa, qui tuus in me meaque esset animus: Ea quia tum temporis doctis quibusdam non displicuere, & à te obviis, quod dicitur, ulnis excepta sunt, etiam hæc Emblemata, extemporali curâ effusa, & jam tum apud me parata è fidis Silentii castris erumpere passus sum. Quia (ut inquit ille) Spes alitur exemplis, & placiturum confidimus, quod aliis placuisse gaudemus. De illis autem (sicut de aliis) seriò rogo, & obtestor, uti amicè, non rigidè censeas; ut quam benevolentiam antehàc expertus sum, eandem etiamnum in te sentiam. Etenim, ut verum confitear, voluimus hîc aliquid, sed impari cum aliis queis corculis esse datum est, successu. Sufficit nobis, si solam invidiam deprecemur, quam quidem eò mihi æquiorem futuram spero, quòd infirmum & informem hunc fœtum, non sapientior ætas, sed adolescentia enixa sit, & quidem ea, quæ propter alias curas, in hâc solâ curâ esse non potuerit. Hoc Lector si cognoscis, ignosce, si ea vitia non effugerim, quibus ut plurimum tales affines sumus. Sin minus, me tamen consolabor, omnium bonarum rerum conatum in laude, effectum in casu esse.

Si

Si desint viris, tamen est laudanda voluntas,
Hac ego contentos auguror esse Deos.

Vltimum restat quod te precer, aut potius deprecer, ne scilicet mireris sententias quasdam Græcorum, Latinè hic à me esse expressas. Cum enim Typographus noster defectu illarum litterarum laboraret, mihique non aliud tempus ad corrigendum opus, quàm hoc dierum Canicularium Iustitium suppeteret, commodè illæ expectari non potuerunt. Verba autem auctorum Græca, si quis nostris Latinis non contentus, fortè desiderabit, ex ipsis, quorum loca fideliter & ex lege designamus, petat. Aliorum verò sententias, quas hic in morem Centonis conteximus, discriminibus verborum, aut litterarum figura disparare noluimus, ad minorem nimirum Typographi molestiam, & ut (quod mihi placebat) uniformis esset Scriptura. Vnicuique autem quod debeo, ingenuè addito è regione nomine, acceptum fero. Tu Lector have, & si merui, fave.

In com-

In commendationem Emblematum

FLORENTII SCHOONHOVII,

J.U.D. & Poëtæ eximii.

VIdimus Alciati benè doctum Emblema, nec illi
Edidit aut simile, aut doctius alter opus;
Hunc tamen ad vivum, Schoonhovius indolis altæ,
Exprimit; huic primo, jure secundus erit.
Sive quis inventum spectet, quis sive Poësin,
Seu videat prosâ planius omne datum:
Quis non tam varias simul uno in pectore dotes
Suspiciat? quis non credat inesse Deum?
Quod dedit Alciatus Minoë interprete, solus
Schoonhovius vates hoc simul omne dedit.
Hunc igitur docti, quibus ex meliore metallo
Finxit Apollineus pectora dia calor,
Hunc avidâ versate manu: legisse juvabit;
Utile nam dulci miscuit omne simul.
Philologus, vates Themidis, Phœbique sacerdos,
Omne tulit punctum, & commoda multa feret.

GERARDUS TRAUDENIUS.

Quem ſibi ſancta Themis teneris ſacravit ab annis,
Inq; ſuum pariter Muſa vocavit opus,
Schoonhovius ſic ora gerit; Iuvenilis imago eſt,
Mens tamen interius nil iuvenile ſapit.

Gerardus Traudenius.

FLORENTII SCHOONHOVII.

EMBLEMATA.

Noſce te ipſum.

EMBLEMA I.

Ne meritum prælustre tuum, Digniſsima mundi
Pars Homo, ſervili conditione premas;
In te tota patet cœlorum atque orbis imago,
Hinc decus, hinc dotes noſcere diſce tuas.

COMMENTARIUS.

OMnis hominum vis ac præſtantia in Animo & Corpore ſita eſt: Utrumque autem habent egregium, niſi quod aliud alio ſit præſtantius. Hoc luſtremus, atque in eo nos illuſtremus: Corpus quod attinet; videmus illud eis à Natura datum ſublime, & quum cæteras animantes pronas, ventrique obedientes, ad paſtum abjeciſſet; ſolum Hominem ad cœlum, quaſi ad cognationis domiciliique priſtini conſpectum, erexit. Hinc Poëtarum ingenioſiſſimus:

Pronaque cum ſpectent animalia cætera terras,
Os homini ſublime dedit, cœlumque tueri
Iuſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.

Altius ſi indagemur; omnia, quæ mundus, eum habere comperiemus; quatuor ſcilicet Elementa, Spiritum aëreum, Cor igneum Corpus terreum, & Os aqueum. Præterea capitis quoddam cœlum, & in eo ſcintillantes oculos, ipſam formam rotundam cum brachia & pedes expandit, à quorum extremitatibus ſi lineam ducamus, rem habebimus autorem. Quibus rationibus moti philoſophi Μικροκόσμον illum appellarunt. Teſtatur id Macrobius in Somnio Scipionis: Phyſici mundum magnum hominem dixerunt, & Hominem brevem mundum. Rectè; quia ut ille à Deo regitur, ſic Homo ab Animo, alterâ illâ ſui parte, immò toto; Nec enim nos ii ſumus quos forma iſta declarat, ſed mens cujuſque, is eſt quiſque. Quare Socrates cum decorum adoleſcentem conſpicaretur: Ut te videam, inquit, aliquid loquere. Etenim arbitrabatur hominem non oculorum, ſed mentis acie, & animi obtutu eſſe conſiderandum. Ab hoc illud cæleſte animal ſumus quod divinæ in terris Providentiæ quandam quaſi repræſentat imaginem; ſagaces, multiplices, acuti, memores, pleni rationis & conſilii, denique præclarâ quâdam conditione generati, nimirum ut cæteris animalibus imperemus:

Cicero in ſomn.

Sanctius his Animal, mentiſque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet
Natus homo eſt, ſive hunc divino ſemine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo, &c.

Ovid. in Metamorf.

Divino ſemine inquit Poëta non poëticè; Anima enim rationalis ex ipſo æternitatis gremio decerpta eſt, ab illo tradux divinitatis

vinitatis

vinitatis originem initiumque accepit, ex hoc orta huic ſimilis eſt. Quid ei clauſum, quid invium? in Cœlum uſque penetrat; aſtrorum ortus, obitus, curſuſque cognoſcit; dies, menſes, annos finit, defectiones Solis & Lunæ & ſcit & prædicit in omne poſterum tempus, quæ, quantæ, quando futuræ ſint. Suo denique ingenio in rerum Naturâ, alteram quaſi naturam efficere conatur.

Quis dubitet poſt hæc Hominem conjungere Cœlo, Manil. 2. lib.
Eximiam Natura dedit linguamque, capaxque
Ingenium, volucremque Animum; quem denique in unum
Deſcendit Deus, atque habitat, ipſumque requirit.

Cum itaque, O Homo audaciſſimæ Naturæ artificium, tot tantæque tibi ſint dotes, eas cognoſce, & attollere, ne tanquam fungus in illuſtri hâc mundi machinâ ſedeas & cucurbitas pingas, excute coporearum cupiditatum cœnum, rumpe clavos quibus te, terrenas habitans Libido mentes, terræ affigere ſtudet, ne pejus tibi velle videaris quàm ipſa Natura voluit.

Hæc, niſi terrenus malè deſipis, admonet figura Boëtius.
Qui recto cœlum vultu petis, exeriſque frontem;
In ſublime feras Animam quoque, ne gravata peſſum
Inferior ſidat mens corpore celſius levato.

Sapiens ſupra Fortunam.

EMBLEMA II.

En quæ jura ſolet per Vniverſum
Cunctis dicere Sors hîc illigatur:
Nimirum ſapientiâ recoctus
Extra ſe nihil expetens bonorum
Sortem ſub pedibus premit ſuperbam:

COMMENTARIUS.

IN nemine Deorum Dearumve tam prodiga ingeniorum fuit antiquitas, quàm in Fortunâ, ut quæ ſola utramque paginam facere (vel teſte Plinio) in ratione mortalium fuit credita. Hinc tot ejus cognomina, tot eam precibus ambiunt, quos eligantiſſimè Horatius noſter Lib. 1. Ode xxxv. deſcri-

descripsit. Enimverò cœci homines res mortalium nullo ordine, nullo alio rectore, quàm Fortunâ,. fluitare existimabant. Divinos itaque ei tribuebant honores, litabant, cœlo denique eam collocabant. Testis Juvenalis Satyra x.

Nullum Numen abest si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna Deam, Cœloque locamus.

Et idem alio loco :

Si Fortuna volet, fies de Rethore Consul,
Si volet hæc eadem, fies de Consule Rethor.

Hæc ille Ethnicus Poëta ethnicè de Fortuna. Pudet autem maximo cum Christianorum dedecore confiteri, tot etiamnum esse, qui non Deum Fortunæ rectorem, sed ipsam Fortunam propriâ suâ lege meantem agnoscunt, qui huic secunda & adversa sua accepta referunt. Pendent miseri ab eâ, nunc magni sunt, nunc pusilli, nunc elati, nunc supplices, ut cumque se mutarit Rhamnusia; non secus ac conchilia crescente Lunâ augescunt, decrescente decrescunt Contra verò Sapiens, pedissequus ille ac imitator Dei. quem hic in scenam producimus; hâc Deâ altior & sublimior stat; utpote semetipso, & ex se nascentibus bonis contentus; hoc est iis, quæ casu non dantur, quale bonum est Virtus: Nam qui alia bona judicat, venit in Fortunæ potestatem, alieni arbitrii fit. Porrò in unoquoque Sapiente, Seneca.

Quis Deus incertum est, habitat Deus. Seneca.

Ille dat consilia magnifica & erecta , ille dat animum excellentem, moderatum , omnia tanquam minora transeuntem, quicquid timemus optamusque ridentem. Quem elegantissimè suis coloribus depinxit Horatius:

Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus,
Quem non pauperies, neque mors, neque vincula terrent, Lib.2.Sat.7.
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in seipso totus teres, atque rotundus,
Externi nequid valeat per læve morari,
In quem manca ruit semper Fortuna.

O quàm magna quàm paucis? Examinemus, & caput Sapientiæ in istis habebimus. Liberum itaque Sapientem esse sic pro me probat Cicero in Paradoxis. Quid est Libertas? potestas vivendi ut velis. Quis igitur vivit ut vult? qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata atque provisa est, qui Sapiens liber.

legibus quidem non propter metum paret, ſed eas ſequitur atque colit, quòd id ſalutare maximè eſſe judicet. Soli autem id contingit Sapienti, ut nihil faciat invitus, nihil dolens, nihil coactus. Confitendum itaque eſt, niſi qui ita ſit affectus, eſſe liberum neminem. Sibi imperat Sapiens, quia non attollitur proſperis nec mergitur infœlicibus. Teſtis ille à Porticu Sapiens, clamans altum & intonans: Ego ſolus rex ſum, ſolus dives: & interim conſpicitur ad alienas fores muſſitans;

Sibi imperans.

Da tegmen Hipponacti, namque frigeo
Totuſque contremiſco.

Nec morti cedens.

Nec morti nec vinculis Sapientem cedere; videre eſt in innocentiſſimo Socrate, cujus animum triginta Tyranni circumſiſtentes infringere non potuerunt. Quemadmodum enim nihil incommodi adfert nimbus in mare decidens, utque grando illiſa tectis magno quidem fragore, verùm nullâ novâ deſultat, ſic inanis ille terror mortis nihil in Sapientem poteſt. Ad omnem incurſum invictus & interritus eſt, non ſi paupertas, non ſi luctus, ignominia aut dolor impetus faciant, pedem referet, ſecurus contra illa ibit, plenus gaudio domeſtico. Verè Boëtius. Lib. I. Metro. IV.

Quiſquis compoſito ſerenus ævo
Fatum ſub pedibus dedit ſuperbum
Fortunamque tuens utramque rectus
Invictum potuit tenere vultum,
Non illum rabies, minæve ponti
Verſum funditus excitantis æſtum,
Nec ruptis quoties vagus caminis
Torquet fumificos Veſevus ignes,
Aut celſas ſoliti ferire turres
Ardentis via fulminis movebit.
Quid tantum miſeri feros Tyrannos
Mirantur ſine viribus furentes?
Nec ſperes aliquid, nec extimeſcas;
Exarmaveris impotentis iram.

Seneca Epiſt. 59.

En tibi duo rivuli ex turbidiſſimo Affectuum fonte deducti; nimirum ſpes & timor, qui etiam in Sapientis animum non influunt, utpote in quo nil niſi tranquillitas, non ſecus ac ſtatus mundi ſuper Lunam.

Perpe-

Perpetuum nullâ temeratum nube serenum.

Nam illa mundi pars superior & ordinatior, nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitnr. Eodem modo sublimis ille animus, quietus semper & in statione tranquillâ collocatus, modestus, venerabilis & compositus est. Venio ad Honores. quos quàm facile sit Sapienti contemnere testatus est Diogenes, qui maluit in dolio suo volutari quàm Alexander esse: Scivit scilicet; Honores contemnens.

Regnum & Diadema tutum

solam deferre virtutem;

Quum tamen invitam blandè vestigat, & ultrò Claud.
Ambit honos, docuit toties à rure profectus
Lictor, & in mediis Consul quæsitus aratris.

Denique (quod fons est Emblematis) Sapientem esse totum ex se aptum, ex se pendentem, & supra Fortunam; paucis pro me docebit Epictetus: Sicut Jupiter secum est atque agit, & in se acquiescit, fruiturque cogitationibus se dignis: Sic & Sapiens sibi ipse sufficit & secum esse potest, fruiturque puriore illâ & sublimiore meditatione; quâ fœlicitate (secundum Senecam) nulla Deo est propior. Porrò cum vera magnanimitas atque libertas duabus potissimum rebus constet; in contemnendis cùm prosperis tum adversis; quis hoc melius potest quàm Sapiens? qui totum Fortunæ regnum despicit, & animosè cum Horatio exclamat; Fortunam Ex se pendens.

Laudo manentem, si celeres quatit
Pennas; resigno quæ dedit, & meâ
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

Habeamus aquam & polentam, & Jovi ipsi de fœlicitate moveamus controversiam. Age nunc Seneca.

Sæviat, atque novos moveat Fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet?

O muros quos construendos in animi nostri sensibus monebat Antisthenes nullâ vi expugnabiles. Quàm alta hîc (sine quâ nihil dulce) securitas? Quantus hîc tollendus risus, quantâ voluptate implendus animus ex hâc sublimi. & tutâ arce contemplantium aliorum errores, suam autem quietem.

Non quia vexari quenquam est jucunda voluptas Lucret.

Sed

Sed quibus ipse malis careas quia cernere suave est,

Hi planè juxta Græcorum proverbium

ἀπὸ πύργου κρίνουσιν ἀχαίους.

Seneca. Ipsi stantes in littore navigantis artem & discrimen spectant otiosi. Exurgamus, exurgamus & nos aliquando ex hâc fæce, ut evadamus in illud sublime & excelsum, ubi tranquilitas nos manet, & expulsis terroribus vera Libertas. Certe

Lucret. lib. I.

Nil dulcius, benè quàm munita tenere
Edita doctrinâ Sapientum templa serenâ,
Despicere unde queas alios, passimque videre
Certare ingenio, contendere Nobilitate,
Noctes atque dies miti præstante labore
Ad summas emergere opes, rerumque poteiri.

Altum ſapere periculoſum.

EMBLEMA III.

Icarus & Phaëton nimium dum magna capeſſunt
Occidit hic flammis, ille peremptus aquis:
Mens infirma hominum cœli perrumpere clauſtra
Cum ſtudet; in tenebras præcipitata ruit.

COMMENTARIUS.

NOta eſt omnibus Phaëtontis & Iſcari fabula, quæ in eos potiſſimum à Poëtis prudentum primis excogitata eſt; qui inſanientis ſapientię conſulti περιεργάζονται ζητοῦντες τά τε ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐπουράνια; Satagunt inquirentes & quæ terram infra, & quæ Cœlum ſupra ſunt. Res certè quam nec

ſcire datum, nec ſcitari permiſſum, nec ſcrutari religioſum. Cum enim Deus regnum ſuum, ſeque ſine arbitris regat; ſanctius & reverentius eſt de eo credere, quàm ſcire; mirari, quàm rimari. Plura de hoc

Scire nefas homini.

Tangere vis cœleſtes illos ignes? cum Icaro liqueſces. Scandere in Providentiæ arcem? cum Phaëtone temerario cades. Una & quidem maximè laudabilis audacia hîc, nihil audere; unum acumen, nihil cernere; una ſcientia, nihil ſcire. Quia

Horat. *Prudens futuri temporis exitum,*
Caliginosâ nocte premit Deus,
Ridetque ſi mortalis ultrà
Fas trepidet.

Quid itaque animum æternis conſiliis minorem fatigamus? Quid nos homulli, nos terra, pulvis, ſomnium. immò ſomnij fugacis umbra: anguſto ſinu illum claudere volumus, quem nec cœlum ipſum? quid cœleſtia ejus decreta capere, quos nunquam cœpit cœleſtis Curia? Tamen

——— *Nos pravum & debile vulgus*
Scrutamur penitus Superos. hinc pallor, & iræ.
Hinc ſcelus, inſidiæque, & nulla modeſtia voti.

Nos ij ſumus qui ſecreta Cœli inquirere ſudamus, qui curiosâ mente mentis æternæ receſſus tentamus, & in ipſa ipſius Decreta irrumpimus. Nos de divinâ Prædeſtinatione, de Libero Arbitrio, de Lapſo primorum parentum, aliiſque, quæ otioſæ mentes ſemper quærunt, & nunquam inveniunt, diſputare audemus, ſimplicemque Scripturam quæſtionum ambagibus implicamus; cum tamen Veritas hæreat ſub ictu, immò amittatur nimium altercando.

Prudentius. *Idcircò mundi ſtulta delegit Deus,*
Vt concidant Sophiſtica.

In his ſi quis ſeorſim à ſenſu noſtro ſenſerit; in eum ſtatim arietamus, crimenque ducitur luſtralibus februis expiandum. Pro his,

Lucan. *Bella geri placeat nullos habitura triumphos.*

Peſtis certè & hujus, & jam olim plurium Rempublicarum, nec facile excutienda ſi aut ipſa potens, aut obſedit potentes. Nonne hodie hanc ob cauſam, provinciam provinciæ, civem civi infeſtum videmus? nonne hoc

Pr.

Procudit enses,
Et socias inimicat urbes? Horat.

Accedunt concionales turbæ, quæ undique gladiatorio animo classicum canunt, quæque pax deberent esse mundo, fax sunt, & πῦρ ἐπὶ πῦρ addunt, quum tamen omnis modestia atque moderatio eas deceat; quam si non habeant, sumerent saltem sibi hoc tempore mutuam.

Sed frustrà est hæc quætela; quisque regnum sibi vi, atque factionibus munit; hinc castra ex unâ parte contrariâ, & parentum liberorumque sacramenta diversa:

Diditur incertum studia in contraria vulgus

Verè incertum; quia, non aliter quàm pecorum ritu, sequitur antecedentium gregem, pergens non quà eundum, sed quà itur; nec ad rationem, sed ad similitudinem componitur. Libertas quidem, & speciosa nomina prætexuntur; sed ut imperium evertant, libertatem præferunt; si everterint, ipsam aggredientur. Sub hoc mantili & everriculo multarum fraudum, fervida ingenia violentiam naturæ, & profundam ambitionem velare student. Relligio passim in ore, improbitas in corde, cui nisi frena maturè injiciantur, & veteres artes, per quas Batavum nomen, & illius crevêre vires, revocentur; ita in nervum erumpet, ut non nisi Vi Majore ejus motus componendi sint. Quod si fit, conclamatum est, & exequias Belgicæ quibus commodum est ire. Non desunt nobis exempla istarum quas patimur cladium, sed ipsi nobis. Nonne Græcia, & quod recentius, Flandria, hâc immodicâ libertate & licentiâ concionum periit? Nonne speciosi hi religionis prætextus, Seneca de vita beata. Tacit. 4. Annal. Idem 16. Annal.

Altis urbibus ultimæ
Stetêre causæ cur perirent
Funditus. imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens?

Certè nimis quàm verum. Sed quid? Ita se res habet ut plerumque qui fortunam mutaturus est Deus, consilia corrumpat. Iam rebus omnibus florentissimi, Regibus, Principibus, Rebus publicis suspiciendi, immò (dicere hoc liceat) adorandi; nosmet ipsos perdere, & in nostra viscera victricem dextram convertere studemus: palàm alioqui beati, nisi unum hoc desit, animus qui modestè istæc ferat, At vix est ut queamus; opes enim, Veil. Paterc. lib. 3.

divitiæ, nimiaque fœlicitas afflixêre seculi nostri mores: hinc illæ lachrymæ, hæc una fundi nostri calamitas. Philosophus quidam interrogatus, quidnam esset, Fortuna? respondit; Malus medicus; plerosque enim quos curat, cœcos facit. In nobis id verum, quibus hostis in latere, & tantum non ad portas Hannibal, & tamen dulci Fortuna ebrii litigamus; Syracusæ nostræ capiuntur, & nos in pulvere pingimus, sperantes amoto metu & intereà oscitantes opprimendi. At quantò satius erat, id operam dare, ut sapientiam cum modo habentes, Consilia quibus impares sumus fato permittamus, &, pestilente hâc fruge in herba oppressa, tutam rebus adstruamus securitatem. Animos commune periculum jungat, simultas post sit: Ne tum denique nostra intelligamus bona, cum quæ in potestate habuimus ea amiserimus, Serum est mortua re verba facere; Optimum autem aliena insania frui.

Plautus.

At vos:

Sed calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat
Indomita cervice feros, ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus.

Nos qui nihil præter vota in commune conferre possumus, Deum intimè precamur, ut pura simplexque Religio in patria nostra restauretur; ut nova commenta, & cœtera ludificandis animis per otium callidè excogitata, aboleantur; tandemque, sublata scissura, pax in domo ejus, in Conscientiis quies, securitas in Republica constituatur.

In

In publico malo fœlices.

EMBLEMA.

In sua victrici dum sævit viscera ferro
Patria, & innocuo terra cruore rubet;
Vultur adest subitò, defuncta cadavera pascens,
Quodque aliis damno est, hinc sibi lucra petit:
Grassari quò tuta queat ad munia opesque
Civica deposcit prælia seditio.

COMMENTARIUS.

ARistophanes in Equitibus ait:
Fecisti ut is qui captat anguillas facit.
Quieta quum sunt stagna venatur nihil,

 Sed

Sed cœnum ubi omne illac & hac ſubverterit,
Captura magna eſt; Tu quoque ubi perturbaveris
Hinc civitatem & inde; plurimum capis.

Similitudo mehercules optimè quadrans in ſeditioſos, qui honores quos quietâ republicâ deſperant, perturbatâ ſe conſequi poſſe arbitrantur. Itaque miſcent omnia ſurſum & deorſum, certis ſuis conatibus oportuniſſimos eſſe illos tranſitus rerum. His ducibus comites ſeſe adjungunt ij qui ex conſcientia ſcelerum nihil ſpei ſibi reliquum fecerunt, niſi in ſumma rerum omnium deſperatione: hi privata vulnera Reipublicæ malis operire ſtatuunt. Præterea obærati, quibus afflicta fides in pace, qui rebus turbatis alacres, & per incerta tutiſſimi ſunt. Hinc apud Suetonium Iulius Cæſar inquit; ijs quos gravior criminum, inopiæ, luxuriæve vis urgeret; bello civili opus eſſe. Quemadmodum enim pulegium ipſo brymæ tempore floret, quum marcent omnia: ita mali, quorum in pace nullus eſt reſpectus, rebus peſſimè vexatis regnum tenent. Sed id pro tempore ſaltem; parum enim diuturna eſt fœlicitas quæ his fundamentis innititur. Et raro magna illa Reipublicæ moles convelli ſine exitio convellentium poteſt. Qui igne immiſſo ſylvam incenderit, non poteſt eventum reliquum arbitrio ſuo moderari, ſed ignis quocunque impetus fert, pabulum quærit, & in ipſum incendii auctorem ſæpe ruit: haud aliter qui malo conſilio patriam inteſtinis bellis incendit, cum illâ conflagrante conflagrat, pereunte perit, & æquales cum victis victoris conditiones accepit.

Cic. 2, in Cat.

Ni-

Nihil ignavis votis.

EMBLEMA.

Rebus in humanis noſtrum ſolamen opemque
Nil juvat ignavâ ſollicitare prece:
Audentes Fortuna juvo: conamina veſtra
Iungite, & hoc noſtrum præſto erit auxilium.

COMMENTARIUS.

PRoverbio celebratum eſt apud Lacedæmonios: Admota manu Fortunam eſſe invocandam: Quo ſignificabant ſic eſſe invocandos Deos ut ſimul & manuum apponamus, & noſtram addamus operam, alioqui fruſtrâ invocari. Non enim votis neque ſupplicationibus muliebribus auxilia Deorum parantur; ſed vigilando, agendo, bene conſulendo omnia Saluſt. pro-

prosperè cedunt. Vbi socordiæ atque ignaviæ te traddideris nequicquam Deos imploras, irati infestique sunt. Gubernator videns insurgere tempestatem Deorum auxilium petit; nihilo segnius interim clavum moderans & antennam detrahens. Miles, invocatâ ope Divinâ, armatur. Arator ab Hesiodo jubetur Diis sacrificare, deinde aggredi. Nec Ægyptius Colonus solo Nili fretas flumine semen suum spargit, nisi prius aratro bovem junxerit, sulcum duxerit, multum laborarit. Tum demum flumen vocat, opus suum illi commendat: Ita fluvius miscetur cum labore agricolæ, cum labore spes, cum molestia fructus. Quod si autem omnia nobis quæ ad victum cultumque pertinent, quasi virgula Divina (ut ajunt) suppeditarentur, tam optimo quisque jure se negotiis omnibus omissis otio daret. Sed

Max. Tyrius.

Cicero in Offic.

Horat.

——— Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Et

Ovid. in Metam.

—— Ignavis precibus fortuna repugnat.

Manil. Astr. Lib. 4.

Pro pretiô labor est, nec sunt immunia tanta,
At nisi perfossis fugiet te montibus aurum.
Impendendus homo est, Deus esse ut possit in ipso.

Xenophon.

Pindar. Pyth. Ode 12

Qnæcunque bona sunt ac præclara, eorum nihil sine labore ac studio Dii hominibus largiti sunt. Si qua fœlicitas inter eos est, non sine iis existet, sed eam ad exitum perducet aut hodie, aut posteà Deus. Ait alicubi Hesiodus:

Agmine cum multo facilis se ignavia cuivis
Offert, plana via est aditus levis ejus ad ædes:
Ac virtutis iter sudore Dii obvallarunt,
Longa quidem pariter, viaque ardua ducit ad ipsum,
Asperitate graves aditus quæ fronte recludit
Prima sed levis est superato vertice tandem.

Si itaque delectant præmia quæ promittuntur, ne deterreant certamina quæ jubentur. Nam (ut Plautus inquit)

Qui è nuce nucleum vult, frangat nucem.

Claud. in Epithal. Honorii.

Non quisquam fruitur Veris odoribus,
Hyblæis latebris nec spoliat favos,
Si fronti caveat, si timeat rubos:

Ar-

Armat spina rosas, mella tegunt apes.

Si Doctrinam amas, dormienti tibi eam Dii non conficiunt, non enim lata (ut ait Propertius) via ad eam currere datur. Nec frustra Musas antiqui in arduo atque edito monte habitare dixerunt; Laborem enim, sudorem, & vigilias in earum atrio excubare voluit Deus; hæ earum matres sunt, negligentia autem iis noverca est. Si mercuriales artes, hoc est mercaturam, exercere tibi animus est; nequicquam tibi ignavo faculam lucrificam allucebit Fortuna. Plaut. in Persa.

Nimis homo nihil est, qui piger est, Idem in Rudente.
Vigilare decet hominem qui vult sua tempori conficere officia.

Denique si bello inclarescere studes, quernamque coronam mereri; non ex plano & facili hæc gloria petitur, nec segnibus animis sibique indormientibus ad eam aspiratur:

Non flantibus austris, Claud. de 4 Hon. Cons.
Neu pluviis cedes.
Inventis utêre cibis, solabere partes
Æquali sudore tuas. Si collis iniquus;
Primus ini, sylvam si cædere provocat usus;
Ne pudeat sumpta quercum stravisse bipenni.
Calcatur si pigra palus, tuus ante profundum
Prætentet sonipes, fluvios tu protere curru
Hærentes glacie, liquidos tu scinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te confere turmas,
Nunc pedes aßistas pediti, tum promptius ibunt
Te socio: tum conspicuus gratusque geretur
Sub te teste labor.

Cogit (scilicet) *tantos tolerare labores* Lucan. lib. 9. bel. Civ.
Summa ducis virtus, qui nudâ fusus arenâ
Excubat, atque omni Fortunam provocat horâ.

Sunt tamen quidam hoc astro, ut iis ad amplitudinem & gloriam, & ad res magnas bene gerendas divinitus adjuncta Fortuna videatur, quibus venti, tempestatesque obsecundant: homines scilicet majore Fortunâ quàm Sapientiâ; quæ quia deest, ad temeritatem sæpius invitantur, cum pravo consilio illa propitia arridet, quæ ita prodesse nonnunquam vult, ut vehementius noceat. Itaque Cæsareum illud probemus; Virtute duce, comite Fortunâ. Cicero.

In Ambitiofos.

EMBLEMA VI.

Ecce viatores adverſo, Sole nitente;
Tramite qui peragrant perficiuntque vias,
Hic ſequitur, fugit ille ſuam quam ſedulus umbram,
Qui ſequitur, fugit hunc, qui fugit, hunc ſequitur.
Gloria ſic humiles amplectitur, at ſibi quiſquis
Hanc nimiâ poſcit ambitione fugit.

COMMENTARIVS.

NOn abs re quidam Ixionis fabulam adverſus inanis gloriæ ſectatores excogitam eſſe exiſtimant: nam ut ille, pro Junone, cum nebeculâ concubuiſſe, atque ita Cen-

Centauros aliaque monſtra procreaſſe fertur, ſic hi gloriam, veluti quandam Virtutis umbram, amplexi, nihil ſincerum aut laude conſtanti dignum, ſed adulterina pleraque edunt, homines ſcilicet ineptiſſimi, quorum ambitio

——Veſtibulis, foribuſque potentum
Excubat, & pretiis commercia poſcit honorum,

Quorum vota per fas nefaſque ad faſces & ſecures quàm improbiſſimè feſtinant, quæ quidem, jam adeptæ, gratæ non ſunt, ſi aliquid majus reſtet, ultra quod ſe avara cupiditas porrigat, quæ non quos vincat, ſed à quibus vincatur aſpicit, cuique non tam jucundum eſt multos videre poſt ſe, quàm grave aliquem ante ſe. Unde uſu venit, ut illos vera conſtanſque gloria, tanquam turpiſſimos ſui lenones deſerat, aut immoderatus ardor peſſum dejiciat, majores alioqui futuros, ſi minores eſſe voluiſſent. Teſtes mearum ſententiarum ambo Gracchi, infelix par fratrum, qui ſi civilem dignitatis concupiſſent modum, quicquid per tumultum, ac ſeditionem, adipiſci conabantur, quietis reſpublica obtuliſſet. Etenim ambitioſis hiſce ingeniis, alioqui ad imperia gerenda non ineptis, quòd æqualibus gloriæ cauſa inviderent, eoſque de ſtatu ſuo dimovere conarentur, id non exiguo in rebus præclarè gerendis impedimento fuit, eos enim virtutis ſuæ adverſarios reddiderunt quibus adjutoribus uti potuiſſent. Præthereà id hominibus ingenium eſt, ut qui improbe eniti, & ad honores graſſari conantur, eos deprimant, contra, qui nihil ſibi vindicant, & infra aliorum æſtimationes ſeſe metiuntur, omnia adſequantur. Atque hæc de apertâ ambitione: reſtat ut dicamus de tacitâ, quæ ideo periculoſior, quia occultius, & per majores cuniculos fallit. Hæc eſt, quæ, quemadmodum remiges, puppim intuentes, proram tamen ulterius promovent & impellunt; ſic fugere videtur, quod perſequitur, vituperare, quod quam maximè laudat: non ſecus ac Philoxenus naſi muccum in catinum emungere ſolitus fuit, quo, reliquis convivis deterritis, ipſe ſolus cibis appoſitis frueretur. Interea autem hæc intimè apud ſeſe precatur,

————Pulchra Laverna Horat.
Da mihi fallere, da juſtum, ſanctumque videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Cæterum gloria ne ab iis quidem, qui contemptum ejus intro- Val. Maximus.

 ducere

ducere conantur, negligitur; quoniam quidem ipsis voluminibus nomina sua diligenter adjiciunt, ut quod professione elevant, usurpatione memoriæ consequantur. Quam vanitatem omnium Philosophorum divinissimus Socrates quam optimè derisit: Cum enim Antisthenes Cynicus pallium haberet pertusum, idque obvertens fissuram omnibus daret inspiciendam; Per fissuram, inquit pallii tui video tuam inanitatem. Adeò nihil simulatio proficit, paucis imponit leviter extrinsecus inducta facies, veritas in omnem partem sui semper eadem est. Tenue est mendacium, perlucet si diligenter inspexeris. Porro nulli non Virtus & vivo & mortuo retulit gratiam, si modo illam bona fide secutus est, si se non exornavit & pinxit, sed idem fuit sive ex denunciato videbatur, sive imparatus ac subito. Exemplum dabit M.Cato homo virtuti simillimus, & per omnia ingenio Diis quàm hominibus propior; qui nunquam rectè fecit ut facere videretur, sed quia aliter facere non poterat; qui omnibus humanis vitiis immunis semper Fortunam in sua potestate habuit, quæ ipsum in Prætura postponens Strumæ Vatinio, optime ab ipso derisa est; non enim Cato repulsam tulit, sed ipsa dignitas eam passa est; Non secus ac Anaxagoras ab Atheniensibus exilio mulctatus, non privabatur Athenis, sed illæ illo. Roma Vejis erat qua tempestate maximus illæ patriæ liberator Camillus exulabat pulsus ab ingrata urbe. Quicunque Rempub. salvam volunt sunt cives Romani.

Seneca. Vell. Patere.

Ennius.

Qui rectè consulat, consul fuat.

Hostem qui feriet mihi erit Carthaginiensis.

Horat.

Virtus repulsæ nescia sordidæ, in-
contaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

Enimvero non purpura aut aureis virgis, sed utilitate publica adductus, Cato Præturam petiit, ut amicis propinquisque, & omnibus civibus, omnibus deinde mortalibus paratior utiliorque esset propius positus: Idque laudabili morum suorum fiducia, quæ quia in animis bonorum de affectu simplici surgit, genus est virtutis. Nec certe caruit heroicus ille conatus, vel, laude vel præmio, etiamsi ei non responderit eventus. Rectè enim facto-

factorum verus fructus est fecisse, nec ullum virtutum pretium dignum illis, extra ipsas est. Quod probè callebat idem Cato, cordate affirmans, se malle ut homines querantur cur ipsi non esset posita statua, quam statuta esset quærant. Arcus enim & statuas, aras etiam templaque demolitur æats, obscurat oblivio, negligit carpitque posteritas; contra contemptor ambitionis & infinitæ potestatis domitor ac frænator animus, ipsa vetustate florescit, nec ab ullis magis laudatur quam quibus minimè necesse est. Magnum est non expetere quod merêris, immo majus quàm mereri. Pædaretus Lacon cum in numerum trecentorum non esset allectus, vultu hilari surgens è Senatu discessit, hoc dicto; Gratias vobis ago Dii immortales, quod urbi huic tam multos dederitis me meliores. Nimirum vir hic, meritorum suorum securus interpres, patriæ suæ, vel se è Senatu excluso, bene esse gaudebat, nec ob id virtus ei demptâ gloriâ amara fuit, quæ sequi debet non appeti, nec, si casu aliquo non sequatur; idcirco quod gloriam meruit minus pulchrum est. Socratis gemmâ hæc consigno, qui dicebat expedita & compendiaria via eos ad gloriam pervenire, qui id agerent, ut quales videri vellent, tales etiam essent: quâ quidem prædicatione apertè monebat, ut homines ipsam potius virtutem, quàm ipsius umbram consectarentur.

Pl. in Praneg.

Sat citò, ſi ſat benè.

EMBLEMA VII.

Vt orbium diverſus in contraria
Niſus coërcet fervidum motum rotæ,
Sic & ſenectæ providens cunctatio
Calidos juventæ frenat auſus, & regit.
Idcircò Princeps eligat ſibi ſenes
Ad conſulendum; Iuniores comparet
Ad exequendum juſſa Prudentum ſenum.

COMMENTARIVS.

HÆc duo boni Status fulcra ſunt; Conſilium & Vis; Sed conjuncta, quia (ut teſtatur Cicero) nihil vis valet foris; niſi con-

consilium sit domi; nihil consilium domi, nisi vis sit foris. Consilium, secundum omnes Politicos, à senibus, (quos quia capite sunt candido, sapere oportet) petendum est; vis autem à juvenibus, Plaut. in Mostell.

Queis integer ævi
Sanguis adest, solidæque suo stant robore vires. Virgil.

Fecerunt id Romani; qui semper Senes, quibus corpus annis infirmum, ingenium verò Sapientiâ validum erat; Reipublicæ clavo admovebant, eosque, à curâ, Patres dicebant. Asserit Val. Maximus: Validior ætas imperium Romanum rexit, & duplicavit; senectus, excellentissimis ornamentis decorata, in altissimo majestatis fastigio fulsit. Et Ovidius in fastis:

Magna fuit quondam capitis reverentia cani, Lib. 5.
Inque suo pretio ruga senilis erat.
Martis opus juvenes, animosaque bella gerebant,
Et pro Diis aderant in statione suis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis:
Consilio Patriæ sæpè ferebat opem.
Nec nisi post annos patuit tunc Curia seros,
Nomen & ætatis mite Senatus habet.

Sciebant autem viri prudentissimi; Adolescentum animos plerumque parum providos, eosque molles, & ætate fluxos, quique haud difficulter dolis capiantur:

Iuvenilis ardor impetu primo furit: Seneca in Octavia.
Languescit idem subitò nec durat diu.

Contrà Senes cunctatores natura sunt quibus cauta consilia, cum ratione magis, quàm fœlicia ex casu placeant. Tacitus. His (quod olim aptissimè de se Mithridates profitebatur) Fortuna, multis rebus ereptis, usum dedit benè suadendi. Sall. in frag. Horum senectus (ut Philto apud Comicum loquitur) Historiam veterem atque antiquam sustinet. Juvenes fidunt Fortunæ, tanquam cum eâ fidem stare oporteat, Livius lib. 35. eorum calida sunt consilia, quæ quidem specie læta, sed tractatu dura, eventu aspera sunt. Prudenter Plutarchus,

οὐ γάρ ἐστι βουλῆς ταυτὸ καὶ δρόμου τέλος.
Cursus haud est finis idem & consilii,

Quia nihil magni discriminis consiliis tam inimicum, quàm præcipitantia. Callidi itaque, non calidi in consilium adhibendi sunt, qui,

Quicquid

Quicquid est incoctum, non promunt,
Bene coctum duunt;

Plaut. in Mil.Ger. Qui quum cogitarint facere audent, & prius cogitare, quàm facere consueverunt. Legimus ducem illum Græciæ Agamemnonem unum Hestorem decem Ajaci similibus prætulisse: Et quidem jure; quia unius viri Sapientis consilio fruuntur omnes, fortitudine autem viri fortis pauci. Et apud Homerum Nestor in consiliis præcipuus, bello utilis. Darius etiam tot Zopyros sibi exoptat, quot grana insunt Punico malo. Hi autem fuerunt senes, qui non viribus, aut celeritate corporum res magnas gessere, sed consilio, authoritate, & Sapientiâ, quibus non modo non orbari, sed augeri etiam senectus solet.

Virgil. *Nec tarda senectus*
Debilitat vires animi, mutatque vigorem.

Et Ovid. in Metamorph.

Non omnia grandior ætas
Quæ fugiamus habet, seris venit usus ab annis.

Hinc ea verba Agamemnonis ad Nestorem Iliad. δ. O senex utinam ut animus in pectoribus amicis, sic tibi genua responderent, visque tibi firma esset. Porrò quanquam Sapientia canis non sit æstimanda; & plurimi in vestimento hoc Comici meritò proferre possint;

Spectare noli simne juvenis qui loquor,
Viri sed utrum verba prudentis loquor;

Tamen;

Terent. *Nunquam ita quisquam bene subducta ratione ad vitam fuit;*
Quin res, ætas, usus, semper aliquid adportet novi,
Aliquid moneat, ut illa quæ te scire credas, nescias,
Et quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies.

Quia ut alius Comicus inquit;

Sapientiæ ætas condimentum est, sapiens ætati cibus.

Et; *Multâ est operâ opus fictura qui se fictorem probum*
Vitæ esse agendæ expetit.

Itaque Plutarchi sententiâ hæc finio: Maximè servatur Civitas, ubi consilia senum, & juvenum virorum præcellunt lanciæ.

Miser-

Miſerrima ſervitus, ſervire voluptati.

EMBLEMA VIII.

Imbelli digito dum carpis fila, columque,
Fœmineos inter Sardanapale greges;
Servus es infamis. Quid enim ſervilius illo,
Quem premit imperiis fœda libido ſuis?

COMMENTARIUS.

HIc error hominum animos invaſit, ut illos in purpurâ & Diademate fulgentes; quibus undique lictor populum circumfuſum arcet, quos ſupra capita hominum, ſupraque turbam delicatos Lectica ſuſpendit; magnos fœliceſque exiſtimet; quorum tamen ſuperficiariam fœlicitatem ſi diligentius introſpiciamus; non reges, liberos, aut fœli-

Boët. lib. 4. Met. 2.

ces, sed miserrimos servos esse comperiemus:

Quos vides sedere celso
Solii culmine Reges
Purpura claros nitente
Septos tristibus armis:
Detrahat si quis superbis
Vani tegmine cultus
Iam videbit intus arctas
Dominos ferre catenas.

Seneca.

Nemo quidem illis venientibus resistit; sed nec ipsi ambitioni crudelitatique resistunt. Tunc quum agere visi sunt, aguntur. Quis Tarquinium vitiis affectibusque servientem Regem dicat?

Cic. in Parad.

An Sardanapalus mihi rex erit, cui muliercula imperat? cui leges imponit, præscribit, jubet, vetat quod videtur? qui nihil imperanti recusari potest, nihil negare audet? Si poscit, dandum est; si vocat, veniendum; si ejicit abeundum; si minatur, extimiscendum est. Ego vero istum non servum, sed nequissimum servum existimo. Quomodo, aut cui tandem hic libero imperabit, qui non potest cupiditatibus suis imperare? Refrenet prius libidines, spernat voluptates, iracundiam teneat, coërceat avaritiam, cæterasque animi labes. Tunc incipiat aliis imperare, cum ipse improbissimus Dominus dedecori ac turpidini parêre desierit. Talem

In Thyest.

Regem tibi Tragicus depingit.

Rex est qui posuit metus,
Et diri mala pectoris,
Qui tuto positus loco
Infrà se videt omnia.
Occurritque suo libens
Fato, nec queritur mori,
Mens regnum bona possidet,
Rex est, qui metuit nihil.
Hoc regnum sibi quisque dat.

En tibi Regem, non vitiis, non casibus, non morti ipsi subjectum, omne denique gaudium ex Bona sua mente promentem. Et an non pulchrius ampliusque hoc regnum;

Quàm si Lybiam remotis
Gadibus jungas; & uterque Pœnus
Serviat uni.

Mi-

Mihi certe cum Claudiano videtur, dum inquit,

Tu licet extremos latè dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent;
Si metuis, si prava cupis, si duceris irâ;
Servitii patiere jugum, tolerabis iniquas
Interius leges tunc omnia jura tenebris,
Cum poteris rex esse tui. Proclivior usus
In pejora datur, suadetque licentia luxum,
Illecebrisque effrena favet, tunc vivere castè
Asperius, cum prompta Venus; tunc durius iræ
Consulitur, cum pœna patet. Sed comprime motus,
Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit
Occurrat.

Non abludit ab hoc illud Senecæ; Si vis exercere tibi utile, nulli autem grave imperium; submove vitia. Favet etiam Boëtius;

Qui se volet esse potentem, Lib.3. Met.5.
Animos domet ille feroces
Nec victa libidine colla
Fœdis submittat habenis,
Etenim licet Indica tellus
Longe tua jura tremiscat,
Et serviat ultima Thule;
Tamen atras pellere curas,
Miseraque fugare querelas
Non posse; potentia non est.

Futura latent.

EMBLEMA IX.

Dum gravis apricis in collibus Æſchylus errat,
Concipens cedro carmina digna lini;
Decidit ex Aquilæ roſtris Teſtudo; ſacrumque,
Heu, miſeri Vatis contudit illa caput:
Neſcia mens hominum Fati, dum plurima fingit
Sæcula, mors ipſas ſæpe ſtat ante fores.

COMMENTARIUS.

NArrant ij, qui Hiſtoriam Naturalem conſcripſerunt, Aquilæ tantum eſſe ingenii, ut Teſtitudinem raptam, ex alto aptum ſpeculata locum, in ſaxum aliquod demittat, ut

ut ad eum modum ruptâ testâ carnibus vesci possit, Verum in Æschylo parum aquilinis oculis fuit, quum in hujus albicantem calvariem, saxum esse rata, dimissâ Testitudine miserum occiderit, ut vel ob hanc unam causam optimo jure Poëtis omnibus conveniat esse invisam. Hujus autem Æschyli improvisus casus admonet nos fragilitatis vitæ humanæ, nostrasque conceptiones inanes esse, utpote quæ pusillo temporis spatio sæpe franguntur & corruunt, & in ipso cursu ante obruuntur, quàm portum conspicere valeant: ita ut verissime cecinerit Tragicus.

Gens hominum fertur rapidis obvia fatis
Incerta sui, stygiasque ultrò quærimus umbras. In Herc. furent.

Omnis dies, omnis hora vitam nostram carpit, omne denique momentum quàm nihil simus ostendit, & aliquo argumento recenti admonet nos fragilitatis nostræ oblitos, & æterna cogitantes, respicere cogit ad mortem. Quod animadvertens Aristoteles, vere nos imbecillitatis exemplum, temporis spolium, Fortunæ lusus, & calamitatis trutinam appellavit. Et ille dixit: Hominem esse lutum scitè mixtum, vitam, hæminam unam sanguinis, quam quilibet levis casus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Quid Lucianos in Charonte? vitas hominum bullis hujusmodi similes facit, quarum aliæ simul ac natæ sunt protinus evanescunt, aliæ paulo diutius durant, omnes brevissimis quibusdam intervallis aliæ succedunt aliis. Plautus in Pseudolo. Seneca ad Lucil.

Quasi herba solstitialis paulisper fui:
Repente exortus sum, repentinò occidi.

Huc etiam respexit Pindarus, cum dixit, τί δὲ τίς, τί δ᾽ οὔτις σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος. i. Quid est aliquis? quid est nullus? umbræ somnium homo. Et verè; punctum enim est quod vivimus, & adhuc puncto minus, sed hoc minimum specie quadam longioris spatii natura derisit. Aliud ex hoc infantia terit, aliud pueritia, aliud adolescentia, aliud inclinatio ad senectutem, aliud ipsa senectus. Et sic Seneca.

Festinat decurrere velox Iuvenal.
Flosculus angustæ, miseræque brevissima vitæ
Portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

Immò & mors: Sed in hoc errore versamur omnes, ut non putemus nisi senes inclinatosque ad eam vergere, quum illò in- Seneca in Consul.

fantia ſtatim, & juventa, omniſque ætas ferat. Agunt opus ſuum fata, nobis ſenſum noſtræ necis auferunt, quoque facilius obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet.

Naſcentes morimur, finiſque ab origine pendet.

Tragicus. Et prima quæ vitam dedit hora carpſit. Hæc quum ita ſeſe habeant quum tantulum ſit quod vivimus, quantis tamen illud circumſcriptum eſt anguſtiis? Sexcenta morborum genera quotidie infeſtant, nec pauciores impetunt caſus, & ruinæ, venena, naufragium, lapſus, fulmen, & quid non? Ait non falſus Vates,

Stat

Quid craſtina volverit ætas
Scire nefas homini.

Et Lyricorum Princeps,

Quid ſit futurum nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas, navita Boſphorum
Pœnus perhorreſcit, neque ultrâ
Cæca timet aliunde fata:
Miles ſagittas, & celerem fugam
Parthi, ſagittas Parthus & Italum
Robur, ſed improviſa lethi
Vis rapuit rapietque gentes.

Alium acini granum glutientem, ſuffocatum accipimus; Alium potus cum lacte pilus ſtrangulavit. Illum Bellantem arma decipiunt. Illum Diis vota reddentem Penatum ſuorum ruina ſepelit. Ille vehiculo lapſus properantem ſpiritum excuſſit. Si bene calculum ponas; ubique mors præſto eſt. Et tamen nos hoc animal ſumus, quod tantos molitur tumultus, cujuſque cupiditatibus hic orbis anguſtus. Cujus rei clariſſimum ſpecimen præbuit Alexander, qui Philoſopho quodam de pluribus mundis differente ploraſſe dicitur, quod unum tantum ſubegiſſet, eòque inſaniæ tandem devenit, ut Deus appellari voluerit. O turgidum putrentis vermis votum! neſciebat ſcilicet ſe ſperma fœtidum, ſaccum ſtercorum, animal denique eſſe ἡμερόβιον, cui vitæ menſura dies. Sed quid hoc in Alexandro Monarcha totius univerſi miramur? Cum inter tot Fortunæ obſequia parum ſobria ſit mortalitas? In nos deſcendamus, idem & nobis objicii poſſe comperiemus. Quanto ſtudio, quantaque contentione miſelli homunciones honori & ambitioni velificamur? quàm ſolliciti

Petron.

in

in titulum ſepulchri laboramus? quum tamen omnia mortalium ſtudia mortalitate damnata ſint. In quam longinquum cogitationes noſtras ordinamus? ignari nullam fidem vitæ eſſe, maximam mori. Providus certè, & in poſterum proſpiciens mihi ſit; qui collectis ſarcinis ſuis, & ex hac vitâ tanquam hoſpitio, migrare paratus; craſtinum ſecurus expectet, quem ſi Deus concedat, in lucrum ſuum deputet.

Deſpe-

Desperatio audaces reddit.

EMBLEMATA X.

Actum est, interii, nisi Desperatio præceps,
Per medias cæcam concitet ire sudes.

COMMENTARIUS.

PEssimè meâ sententiâ Imperatores ducesque ij agunt, qui hostes suos ad extremos usque fines persequuntur: Nam quemadmodum felis undique cincta fustibus

Fortis virtute coactâ

Lucan. Per eos ruit, & sæpissimè evadit: sic hostibus locorum angustijs, & armatorum multitudine circumventis, ex desperatione crescit audacia, & quum spei nihil est, sumit arma formido. Quod probè intelligens Scipio; dicebat hostibus viam, quâ fu-

fugiant, aperiendam esse. Sæpè enim qui mortem evadere non potest, ultro pericula sequitur. Eique (ut Statius asserit)

Vires fiducia lethi Lib.7. Thebaid.
Suggerit.

Ita ut illud Virgilii audiatur;

Moriamur, & in media arma ruamus;
Vna salus victis nullam sperare salutem.

Et, ut Seneca in Medea inquit;

Qui nil potest potest sperare, desperet nihil.

Valerius Maximus ait; Humanæ imbecillitatis fortissimum duramentum esse necessitatem. Lib.2. De hoc si antea dubitabatur, nostris temporibus ingenti documento, adversus Hispanos, compertum est; nulli scilicet populo, ad decus ac libertatem nato, tam degenerem animum esse, ut velit, tam afflictas vires ut cogatur permanere in eâ vivendi conditione, cujus eum pœniteat. Hinc enim dolor, & indignatio, eruptura tandem in nervos, ubi graviora sunt quæ patiuntur homines, quàm quæ ultra formidare queant. Damindas, quum Philippus irrupisset in Peloponesum, & quidam ita loqueretur; Periculum est ne acerba patiantur Lacedæmonii, nisi Philippo reconcilientur; O semiviri inquit, quid nobis poterit acerbi accidere, qui mortem contemnimus? Crotoniensium (ut ait Justinus) centum & viginti millia armatorum erant, quum Locrenses paucitatem suam conspicientes (nam sola quindecim millia militum habebant) omissâ spe victoriæ in destinatam mortem conspirant, tantusque ardor ex desperatione singulos cœpit, ut victores sese putarent, si non inulti morerentur. Hi quum mori honestè quærunt, victores exstiterunt. Tantum scilicet effecit mistus timori pudor, spesque desperatione quæsita. Proinde altè sedeat Imperatorum animis, quod Pyrrhus, inter cætera militaria præcepta, memoriæ prodidit: Non esse pertinaciter instandum hosti fugienti. Sed secundum Guicciardinum, *All' inimico quando voleva andersene, non si doveva chiudere la strada, ma più presto, secundo il vulgato proverbio, fabricarli il ponte d'argento.*

Quia fortior ultima virtus. Lucanus.

Et acerbissimi sunt morsus morientium ferarum.

In ſtatuam Bacchi.

EMBLEMA XI.

Cur ferulam Bacchus manibus gerit atque papaver?
Dic mihi cur veteres hæc voluëre Patres?
Scilicet ut vino plenus, det corpora ſomno,
Poſtridie pœnas ſe meruiſſe ſciat.

COMMENTARIUS.

VEteres illi quorum auctoritas & Sapientia adhæc uſque tempora provecta eſt; Bacchi ſtatuam ita depingebant, ut ferulam dextrâ, papaver verò ſiniſtrâ geſtaret, innuentes per ferulam, ebrioſum pœnâ dignum, per papaver, nihil ei eſſe utilius ſomno. Egregium certè commentum: Nam quum

Hodie

Hodie est magnum hoc vitium in vino, ut Plautus.
Pedes captet & linguam luctator dolosus:

cumque ebrius, ignoratione sui, dubia, & parum explanata verba proferat, & vertigine capitis laboranti, tota domus, velut aliquo turbine, circumagi videatur, quid illi consultius quàm crapulam illam, stomachi tormentum, quum effervescit merum, & viscera distendit, edormire? Postero autem die, quum sibi redditus intelligit omnia vitia sua detecta, pœnitentiam agit. Etenim quemadmodum musto dolia ipsa rumpuntur, & omne quod in imo jacet, in summam partem, vi caloris ejicitur: sic vino exæstuante, quicquid in imo est abditum, effertur. Tunc injusta prodeunt certamina, & nullis existentibus causis, aspera rixa excitatur, quia ebrius, interponendo verba sua vana, aliorum sana dicta non audit, sed in contumeliam erigitur, in convivarum & proximorum crimina, & cœdes. Ne longè exempla petamus, offert se nobis Alexander, qui Clitum, charissimum sibi ac fidelissimum, inter pocula transfodit, & intellecto facinore mori voluit. Denique

Ne quis modici transiliat munera Liberi Horat.
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata, monet Sithoniis non levis Evius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt avidi.

Certè

Nox, & amor, vinumque nihil moderabile suadent,
Illa pudore vacat, Liber Amorque metu.

Hinc Hegio, apud Terentium in Adelphis, docens Sostratæ filiam inique ab Æschyno tractatam, ac tandem vitiatam esse, sic ait;

Persuasit nox, amor, vinum, adolescentia.

Et Plautus in Bacchidib.

Istoc illecebrosius
Fieri nihil potest, nox, mulier, vinum, homini adulescentulo.

Hoc intelligens Pittacus Mitylenæus, legem tulit, ut, qui per temulentiam sceleris quid commisisset, duplo plecteretur. Solet enim vulgus hominum, ebrietatis obtentu crimen extenuare, & omnem offensam in vinum conjicere. Hoc videre est in Dinarcho adolescente apud Plautum, dum inquit;

Per tua obſecro genua, ut tu iſtuc inſipienter factum ſapienter feras,
Mihique ignoſcas, quod animi impos, vini vitio fecerim :

Cui Callicles ſenex;

Non places, in mutum culpam confers, quod nequit loqui,
Nam vinum ſi fabulari poſſet, ſe defenderet.
Non vinum hominibus moderari, ſed vino homines ſolent,
Qui quidem probi ſunt, verum qui improbus eſt, aquam ſi bibit,
Sive adeo caret temeto; tamen ab ingenio eſt improbus.

Certe vinum ſi effundendum eſt, aliter effundi poteſt quam per corpus humanum, in quo conſilia impedit, & vigilantiam aufert. Leotychidas quodam rogante quam ob cauſam parum biberent Spartiatæ; Reſpondit; ne pro nobis alii conſultent, ſed nos pro aliis. Nam, ut Menander inquit, multum meri nefaria cogit ſapere. Vini uſum præſcribet tibi Anacharſis, qui dicebat vitem ferre tres botros, primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium moleſtiæ: Sentiens parcum vini uſum eſſe jucundum, quia ſedat ſitim, largiorem gignere temulentiam, largiſſimum parere rixas, cœdes, & morbos.

Medio

Medio tutiſſimus ibis.

EMBLEMA XII.

In medio fueram tutus; dum prendere ſumma
Nitor, in adverſum culmine dejicior.

COMMENTARIUS.

DOcet hoc Emblema; Fortunam reverenter, & cum modo eſſe habendam, ne dum ad culmen pervenire contendimus, unâcum ipſis ramis, quos comprehendimus, decidamus. Teſtudo ubi collecta in ſuum tegmen eſt, tuta ſtat ad omnes ictus; ubi exerit partes aliqua; quodcunque nudavit; obnoxium atque infirmum habet: ſic nos, apud nos tuti ſumus. Cum autem Cæſareum illud, *Plus ultrà*; cogitantes, Fortunæ nos exponimus; ex alto in imum ſæpe præcipitamur.

 Quoniam

Quoniam ad ultimum exire, nisi lenta fœlicitas non solet. Appetitus autem, dum longius evagantur, & tanquam exulantes cupiendo atque appetendo, non satis à Ratione cohibentur; finem & modum transeunt; quem ubi semel reliquerunt; actum est:

Quisquis (enim) *medium defugit iter;*
Seneca. *Stabili nunquam tramite currit.*

Et secundum Aristotelem; quantò magis aliquid accedit ad medium, tantò melius; quantò magis distat à medio, tanto pejus est. Hoc unum itaque cum Plauto cogitemus;

In Pænulo. *Modum omnibus rebus optimum esse habitum,*
Nimiaque omnia, nimium exhibere negotium hominibus ex se.

Prudenter Tragicus;

In Oedipo. *Fata si liceat mihi*
Fingere arbitrio meo;
Temperem Zephyro levi
Vela; ne pressæ gravi
Strepitu antennæ tremant.
Tuta me media vehat
Vita decurrens via.
Quicquid excessit modum
Pendet instabili loco.

Probavit hoc insolens ille puer, patriæ cautionis immemor, qui

Gnosium Regem timens,
Alta dum demens petit,
Artibus fidens novis,
Certat & auras leves
Vincere, & falsis nimis
Imperat pennis Puer;
Nomen eripuit freto.
Callidus medium senex
Dædalus librans iter:
Nube sub mediâ stetit
Alitem spectans suum.

Hinc ita Horatius ad Licinium,

Ode. 10. lib. 2. *Rectius vives Licini, neque altum*
Semper urgendo, neque dum procellas
Cautus horrescis nimirum premendo
Littus iniquum.

Auream

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidendâ
Sobrius aulâ.
Vivitur parvo benè, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum,
Nec leves somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert.

Munera ista quæ fallax Rhamnusia dat insidiæ sunt,&,quod Demosthenes de donis hostium dicebat; δῶρα ἄδωρα.

Quicquid in altum Fortuna tulit, ruitura levat. Tragicus.

Licet enim pullis suis aspirare aliquando videatur, tamen ad ultimum temeritati non sufficit, quosque diu prosecuta est, repente velut fatigata destituit. Destituit? immò abjicit. Soletque,quos plurimis beneficiis ornavit, ad durissimos casus reservare. Vell. Paterc. lib. 2.

Et longi pœnas Fortuna favoris Lucanus.
Exigit à miseris.

Itaque adversus hujus fallacias, hoc scuto & scito, cum Senecâ te munio & moneo; Ut scilicet ad parva te redigas, ex quibus cadere non possis; & Fortunam, ut tunicam, magis concinnam quàm longam probes. Epist. 20.

In

In Deo lætandum.

EMBLEMA XIII.

Cynthius igniferâ contingit lampade terram.
Et tamen æthereo ſervat in axe locum:
Sic Animus, quanquam ſit noſtri corporis hoſpes,
Aſsiduò auctori debet adeſſe Deo.

COMMENTARIUS.

Quamquam ſimus incluſi his corporis compagibus, ubi munere quodam neceſſitatis, & gravi opere perfungimur; Animus tamen, illa Divina particula auræ, altius ſurgere debet; Nulli enim ei poſiti ſunt termini niſi communes propemodum cum Deo. Ad quem à corporis ſui habitu vocatur, qui in Cœlum erigitur, quò ipſum initia ſua

Senecæ locus.

ſua, & origo trahunt. Maximum autem argumentum eſt divinitatis; ſi hæc, in quibus verſatur, humilia judicet & anguſta, ſi exire non metuat, unde venit. Erit autem illîc, etiam antequam hâc cuſtodiâ exolvatur, ſi vitia, ad quæ, à carnali corpore, malo ſuo hoſpitio, impellitur, deſerat; puruſque ac levis in cogitationes divinas emicet. Quarum ducem ſibi habebit cœleſtem illam Philoſophiam, quum ſecutus; oculis ſuis per cœli plagas, & aſſiduo lucentes globos peregrinabitur, iis itineribus, quæ exploratione acuminis ſui, pervia ſunt ſolis mediatationibus. Audi Vatem;

Mente Deos adiit, & quæ Natura negavit Ovid.
Viſibus humanis; oculis ea pectoris hauſit.

In hac ſublimitate collocato, nihil videbitur magnum in rebus humanis, utpote cui æternitas omnis totiuſque mundi nota erit magnitudo. Aurum argentumque, in quibus jacuêre tenebris, digniſſima non hoc æſtimabit ſplendore, quo imperitorum verberant oculos, ſed irretortis luminibus præteribit, & tamen Orientem, Occidentemque plagam ſuam faciet. Cum verò veniet dies ille decretorius, qui mixtum hoc divini humanique ſecernat; non illum tanquam extremum reformidabit, ſed tanquam æterni natalem, lætus aſpiciet. Corpus hoc ubi invenerat relinquet, nec quis deinde reliquus ejus futurus ſit exitus quæret. Et cum cordatiſſimo illo Sene hilaris exclamabit; Non me pœnitet vixiſſe, quoniam ita vixi, ut fruſtra me natum non exiſtimem; diſcedo autem ex hâc vitâ, tanquam ex hoſpitio.

Ingratis ſervire nefas.

EMBLEMA XIV.

Serpentes hederæ nequeunt conſiſtere per ſe,
Sed duce Populeo ſtemmate ſumma petunt.
Et tamen hoc vitâ tandem complexibus orbant,
Obſequiis vinci mens malè grata nequit.

COMMENTARIUS.

HEdera herba eſt perpetuò virens; quæ quum per ſe ſtare non poſſit; arboribus & muris adhæret. Hinc ab hærendo eam dictam putant. Sed veriſimilius ejus nominis originem ab Edo deducemus; quod arbores, atque parietes edat, & conſumat. Adſtipulatur Feſtus: Hedera dicta,

dicta, quod hæreat, vel quod edita petat, vel quia, id cui adhæserit, edat. Et vetus Poëta Laberius;

Vt hædera serpens vires aboreas necat;
Ita me vetustas amplexu annorum enecat;
Sepulchris similis, nil nisi nomen retineo.

Hujus herbæ exemplo, quidam primam & facillimam ad gloriam viam ineunt, per notitiam clarorum, & illustrium virorum, deq; Republicâ benè merentium, ut non aliter quàm hedera, validam amplexu arborem, unâ cum eà se erigit atque attollit; sic illorum hominum consortio innotescant. Tamen quemadmodum hædera, vires, & vitalem illum arboris succum ac spiritum arctis suis amplexibus impedit, atq; enecat: sic sæpissime videmus illos qui cum talibus simul & surgunt & crescunt; eò tandem insolentiæ devenire, ut per quos profecerunt, & quibus omnia incrementa sua, vitam denique ipsam debent; eos de statu dejiciant. Ut alia omittam; insigne maximæ ingratitudinis exemplum præbuit impius ille Sextilius, qui L. Cæsarem; à quo tum studiose, tum etiam fœliciter, gravissimi criminis reus fuerat defensus; Cinnamæ profectionis tempore profugum, à sacris perfidæ mensæ & altaribus nefandorum penatum avulsum, truculento victori tradere jugulandum non exhorruit. Themistocles olim se platanis similem haberi conquestus est; sub quarum ramos, ubi tempestas & pluviæ ingruunt, confugitur; ubi verò serenitas oboritur, rami earum amputantur, & conteruntur pedibus: Idem de illo actum; cum enim patriam incolumem, claram, opulentam, principem denique Græciæ reddidisset, eousque illam inimicam sensit, vt ad Xerxis, quem paulo ante destruxerat, misericordiam perfugere necesse habuerit. Egregiam certè ingratitudinem! quid aliud hoc, quam cum ariete iniquam nutricationis mercedem persolvere? Anaxogoras Philosophus, quum à Pericle, curis publicis occupato, jam senex negligeretur, capite obvoluto, vitam ineidiâ finire decrevit; Periclem itaque casu adventantem, & serio, sed sero lamentantem, quod talem in Republicâ gerendâ consiliarium amitteret, hâc vocce allocutus est; Quibus lumine opus est, hi oleum lucernæ affundunt. Verum hercle effatum, & optime quadrans in ingratos, quos diversis locis ita perstringit Comicus,

Plutarc. Polit.

Val. Max.

Nihil amas, cum ingratum amas, neque tipulæ levius pondus, quam fides ejus;
Si quid benefacias, levior pluma est gratia.
Si quid peccatum est, plumbeas iras gerit.

Ad Demon. Iſocrates eos canibus alienis comparat, quibus licet benefiat, tamen in poſterum admordent, & allatrant. Quarè ironicè Theocritus inquit;

In Hodæpor. *Paſce canes, qui te lanient, catuloſque luporum.*

ſentiens ſcilicet minimè eos eſſe favendos, ne miſeri Actæones à privatis diſcerpamur canibus, quoniam, ut teſtatur Mimus;

Malevolus ſemper ſuâ naturâ veſcitur.

Æſchylus;

Catulum Leonis alere in orbe non juvat,
Magis cavendum ne Leones nutrias,
Quos qui educarit; ejus & mores ferat.

A mi-

A minimis quoque ſibi timendum.

EMBLEMA XV.

En ego qui terror cunctis incedo per orbem ;
Solius culicis ſpicula dira tremo :
Ne nervis confide tuis ; Nam parvula quæque ,
Dum minimè credis, quo perimamur habent.

COMMENTARIUS.

MOnemur hoc Emblemate; nihil tam firmum eſſe, cui periculum non ſit ab invalido Sic Leo aliquando minimarum avium pabulam fit, & ferrum rubigo conſumit. Arbores magnæ diu creſcunt; momento extirpantur. Sylva multarum ætatum unâ horâ fit cinis. Xiphus piſcis, Latinis Gladius, ipſis Balænis (teſte Æliano & Plinio) formi-

dabilis; Oestro, sive Asylo, insecto vix aranei magnitudinis, percitus in furorem adigitur; ita ut sæpè in terram, vel naves exsiliat, donec tandem immensos cruciatus cum morte commutet. Quod animadvertentes, nimiam nostri fiduciam paululum ponamus, & cogitemus, eum qui jam in rerum est cumulo, cras posse esse in tumulo:

Seneca.

Vos quibus Rector maris atque terræ
Ius dedit magnum necis, atque vitæ,
Ponite inflatos tumidosque vultus,
Quicquid à vobis minor extimescit;
Major hoc vobis Dominus minatur:
Omne sub regno graviore regnum est.

Horatius,

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iovis.

Olim hi versus contra Imperatoris Maximini senioris crudelitatem prolati sunt:

Qui ab uno non potest occidi, à multis occiditur,
Elephas quidem grandis est, & occiditur,
Leo fortis est, & tamen occiditur:
Tigris acerrimus est, & occiditur:
Cave multos, si singulos non times.

Una enim cervix Regis est, ac plurimæ sunt subditorum manus; & qui suam negligit, in cujuslibet vitam jus habet. Hæc exempla Principes moneant, ut humanitatis gloriam accupentur, amentque cum nomine Maximi; jungere etiam nomen Optimi, certi certissimum esse munimentum, munimento non egere, sed solo subditorum amore stipari. Quia,

Claud.

Non sic excubiæ, nec circumstantia tela;
Quam tutatur amor.

Fortitudine jungendus aſtus.

EMBLEMA XVI.

Quid ſibi vult rabido Vulpes conjuncta Leoni?
Scilicet ut Vires adjuvet uſque Dolus.

COMMENTARIUS.

DIcebat olim Lyſander; ſi Leonis exuvium non ſufficit; adde vulpinum: Innuere volens; quum res viribus obtineri non poſſit, adhibendum eſſe Dolum; Et quum contendi nequitum eſt; clam tendendum eſſe plagam. Paccuvius. Hic Lyſander quemadmodum in ejus vitâ memorat Plutarchus irridere ſolitus eſt eos, qui veluti ab Hercule prognati, bella apertis viribus, citraque dolum, gerenda eſſe cenſerent. Simile huic Lyſandri, Maro etiam approbare videtur, cum inquit;

Mu-

Lib. 2. Æneid.

Mutemus clypæos, Danaumque insignia nobis
Aptemus, dolus an virtus quis in hoste requirat.

Plutarch. in Vit. Syll.

Carbo olim Syllæ dixisse memoratur, se bellum gerere cum Vulpe & Leone; quorum uterque habitabat in animo Syllæ, sed magis se à Vulpe timere sibi quàm à Leone. Et hodie videmus, magis astutiam in bello, quàm vires exerceri, cùm ingentibus illis & exsecrandis machinis bellicis atque bombardis, fortissimi quique, & Homeri verbo, θυμολέοντες ab imbellissimo timidissimoque homuncione sæpe tollantur.

Ab

Ab imbellibus nulla victoria.

EMBLEMA XVII.

Iacentem Leporem Canis laceſſet
Rarò; ſternere poſſe curſitantem
Gaudet: Sic generoſus ardor ille
Heroûm, modò ſtrenuos fatigat;
Vires pectoris incitat foVetque
Æmulatio; quóque perſtat hoſtis
Magis; hoc magis incitatur ardor.

COMMENTARIUS.

DOcemur hoc Emblemate
Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos: Virg. Æneid. 6.
Exem-

Exemplo Canis, qui (ut Pierius in Hieroglyphicis suis de Cane ait, prostratum Leporem rarissimè lacessit, sed fugientem ex naturali illa ἀντιπαθείᾳ quam ocissimè insequitur. Leones prostratis parcunt, & in viros potius quàm fœminas sæviunt, non perimunt infantes, nisi magnâ fame coacti. De his sic Ovidius;

Lib. 3. Trist. Eleg. 4.

Corpora magnanimo satis est prostrasse Leoni,
Pugna suum finem, quum jacet hostis, habet;
At lupus, & tristes instant morientibus ursæ;
Et quæcunque minor nobilitate fera est.

Et à Lucano dicitur

Nobilis ira Leonum.

Quibus ferarum exemplis monemur, in eâ victoriâ, quæ de vilibus reportatur hostibus, nullam inesse dignitatem, verùm cum præstantibus susceptam contentionem esse in utramque partem tutam. Nam ejus victoria insignem habet gloriam, & si quid secus acciderit, præsto est consolatio. Præterea monemur alieno sanguini tanquam nostro parcendum, & homine non esse prodige abutendum, sed potius clementiam exercendam; quâ virtute nihil magno & præclaro viro dignius, nihil laudabilius,

Claud.

—— Nam quum vincamur ab omni
Munere; sola Deos æquat clementia nobis.

Terentius in Adelphis:

Reipsa repperi
Facilitate nihil esse homini melius neque clementiâ.

Nullum ornamentum Principis fastigio dignius, quàm illa Corona, quæ datur *Ob Cives servatos.*

Seneca in Media.

Hoc Reges habent
Magnificum, & ingens, nulla quod rapiat dies;
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere.

Hæc autem gloria servandi, nemini competit, nisi majori. Legimus apum Regem non aculeo, sed ipsa majestate armari. Voluit scilicet illum, Naturæ opifex Deus, nec sævum esse, nec ultionem magno constituram petere; telumque detraxit, & iram ejus inermem reliquit. Exemplar hoc magnis regibus ingens, quos non laurus, nec duces catenati, non bracteatus lictor, non fremor Quiritum, aut arma perduellibus erepta, spoliave, queis

Seneca de Clement.

Feretrium

Feretrium Jovem mactare solet, æque clarant, quàm hæc clementiæ laus. Uti itaque animose debent tanto munere Deorum, dandi auferendique vitam potentes: in his præsertim, quos sciunt aliquando suo fastigio obstitisse, hoc arbitrium adepti, ultionem impleverunt, perfeceruntque, quantum veræ pœnæ satis erat. Perdidit enim vitam qui debet: & quisquis ex alto ad inimici pedes abjectus, alienam de capite suo sententiam expectavit, in servatoris sui gloriam vivet, plusque nomini ejus conferet incolumis, quam si ex oculis ejus ablatus esset. Novit hoc probè Antigonus, qui hostibus victis omnem libertatem concessit, & Philippus, qui Athenienses sine pretio dimisit incolumes. Cæsar etiam laudatus olim fuit, quod bellum aliorum pace mollius gessisset. Magni scilicet animi est injurias in summa potentia pati, nec quicquam gloriosius Principe impune læso. Illud non venit in dubium, quin se exemerit turbæ, & altius steterit, quisquis despexit lacessentes. Sic irritus ingenti scopulo fluctus assultat. Sic immanis fera latratus canum minimorum lenta respicit, nec unquam fando auditum, aut lectum est bubones cecidisse Pœanis arcu. Timidi & imbelles Damæ non possunt mereri iram nobiliorum ferarum, & Αετὸς ἐ θηρεύει τὰς μῦας, id est, aquila non captat muscas: quod si autem à Cornice provocetur, negligit illam, sciens sibi ab illà noceri non posse.

Seneca eodem.

Idem.

Adag.

Noctua Minervæ ſacra.

EMBLEMA XVIII.

Nocte vigent ſenſus; hinc eſt ſacrata Minervæ
Noctua, quæ triplici lumine nocte videt.

COMMENTARIUS.

Ovid. 2. Metamorp.

DUabus de cauſis Noctua Minervæ ſacra eſt; tum quia pauciloqua (quæ cauſa fuit cur in Cornicis locum ſuccederet) tum quia nocte acutiſſimè videt. Minerva autem Dea ſapientiæ, ſapientes ſibi quærit conſiliarios. Nullum vero ſapientius conſilium quàm nocturnum, quale ſemper eſt Noctuæ. Plutarchus in Sympoſiacis, decade ſeptima, problemate nono, citat Platonem, qui ſcripſerit, apud Lacedæmonios fuiſſe νυκτεγερινὸν σύλλογον, id eſt nocturnum conventum graviſſimorum virorum; ad quem graviſſimæ cauſæ rejiciebantur. Addit apud.

apud Veteres noctem εὐφρονὴν fuiſſe vocatam, παρὰ τὸ εὖ φρονεῖν, id eſt, à bene ſapiendo. Enimverò propter ſolitudinem, altumque illud ſilentium, vel maxime ad conſiderandum & conſultandum de rebus gravibus nox eſt idonea. Nulla enim acrior, nulla altior cogitatio, quàm nocturna: quia illa mentis vis vehementior eſt, quum per oculorum meatus non exſpirat. Scopelianus Sophiſta, quoniam ſomni parciſſimus erat, noctem exiſtimabat ſtudiis & exercitationi mentis, accommodam. Hinc ſubinde exclamabat: O nox, tu ſanè maximâ ex parte conſors es ſapientiæ Deorum! Habet enim homines mens, in alto illo ſilentio, corporis ſenſibus jam feriatis, aliquid divinitatis, ſi ſeſe intenderit ad rerum ſublimium ſpeculationem. Plautus in Epidico:

De die ſæpè ſtultividi ſumus, contra noctu
Licet ſenatum in corde convocare conſiliarium.

Audi Plinium Epiſt. Lib. IX. Mire ſilentio & tenebris animus alitur, ab iis quæ avocant abductus, & liber, & mihi relictus. Non oculos animo, ſed animum oculis ſequor, qui eadem, quæ mens, vident; quoties non vident alia. Cur Philoſophum illum oculos ſibi erui curaſſe putabimus, niſi quia aut melius philoſopharetur, aut ut vitiis viam, quæ per oculos eſt, eriperet? Ut enim ad Lucernæ flammam, pyralles, culicies, & id genus alia inſecta convolant; ſic ad oculos alati iſti cupidines vitiorum. Homerus utroque quidem oculo captus fuit, at mentis oculis ita uſus eſt, ut non modò Poëtis & pictoribus, ſed omnibus omninò doctis faciem & lucernam accenderit.

Vinum acuit ingenium.

EMBLEMA XIX.

Pegaſus, & Bacchus tabulâ junguntur in unâ;
Huic latus, huic ſacrum circuit ala caput:
Mens humana calens modico perfuſa Lyæo
Surgit, & ignavam deſerit ales humum.

COMMENTARIVS.

NEmo ita perfunctoriè in Poëtis verſatus eſt, ut ignoret Pegaſum Equum eſſe alatum, è Meduſæ ſanguine procreatum, & ita dictum ἀπὸ τῆς πηγῆς, id eſt, à fonte. Cum enim in Helicona evolaſſet, ſaxum ungulâ feriens, aperuit. Qui ex eo *Hippocrene*, id eſt, fons equinus appellatus eſt. Huic Pegaſo, ſicuti & Baccho, ideo alas tribuit vetuſtas, quod

ſcilicet Vinum modicè ſumptum ingenium reddat agile & alacre, &, quemadmodum verſus ille apud Athenæum innuit,

Οἰνός τοι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῷ

Plutarchus auctor doctiſſimus, inventionem & facundiam Vino tribuit; dum ſic in Sympoſiacis loquitur: Quidam inter bibendum inventionis acrimoniâ & linguæ facundiâ, quæ in ſobriis jejuna & contracta erat, ſeipſos ſuperant, iique vini fervore, ceu odore quodam thureo ſuffiri, atque expleri ſe ſentiunt, metu, qui ſpiritus generoſos cohibebat, exploſo. Quamobrem Homerus ſuos Heroas, ipſumque Ulyſſem de rebus graviſſimis & quam maxime ſeriis inter pocula facit diſſerentes, non illa quidem (ut veriſimile eſt) pleno auro ſpumantia, quibus ſapientia obumbratur; ſed parva & rorantia, quæ quum in Venas animumque manare & illabi cœperunt, mandragoræ adinſtar curas omnes ſopiunt & componunt, & non obnoxiè, ac proinde vere loquendi facultatem, ſine quâ nullus ingenii aut induſtriæ uſus eſt, adſerunt. Hæc ſunt

Quæ lene tormentum ingenio admovent
Plerumque duro,

Quæ nos hilari ludibundaque mente ad feſtivitatis portum perducunt, quæque ex ſententia Platonis ingenii fomites, virtutumque incitamenta ſunt. Videmus quod plantis, idem etiam evenire nobis. illæ enim ſi paulatim, quantumque ſatis eſt bibant, ſeſe erigunt, & tepentis halitum favonii admittunt: Nos, ſi modice flore illo Liberi Patris adſpergamur, animo adſurgentes, magnum quippiam & ſupra reliquorum mediocritatem meditamur. Hoc ſi alibi, in Poëtis certe dilucide videre eſt, hominibus integris vitæ, ſceleriſque puris, quorum animæ cum verum illum & non fictum Pegaſi liquorem largiuſcule admiſerint; ab omni verborum (ut ita dicam) vilitate effugiunt, & ſumunt voces à plebe ſummotas. Itaque Horatius, cum iis qui Gratiis ſacrificant, tres tantum cyathos haurire permittat; Muſarum ſacris operatos novenum debere numerum ſupplere edicit.

Qui Muſas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petat
Vates: tres prohibet ſuprà
Rixarum metuens tangere Gratia.

Quantò

Apulejus lib.4. Flor. Quanto enim Musarum cratera crebrior, quantoque meracior, tanto propior ad animi sanitatem est. Tunc per exuberans sen-
Petron Arbit. tentiarum tormentum præcipitatur liber spiritus, ut Poëtarum scripta, potius furentis animi vaticinatio appareant, quàm religiosæ orationis sub testibus fides. Narrant Ennium bella, Æschylum tragœdias, non nisi inter calices scripsisse: quos partus concipere, & ita omninbusnumeris absolutos edere non potuissent, si potius Nymphis, quàm Baccho se devovissent:

Ὕδωρ γὰρ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκης:

Et ut Flaccus inquit,

Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt
Quæ scribuntur aquæ potoribus.

Hoc de sese Martialis profitetur,

Possum nil ego sobrius, bibenti
Occurrunt mihi quindecim Poëtæ.

Seneca de Tranquil. Anim. Nam sive Græco Vati credimus; aliquando & insanire jucundum est: sive Platoni; frustra Poëticas fores compos sui pepulit: sive Aristoteli; nullum magnum ingenium sine mixturâ dementiæ fuit. Non potest grande aliquid, nec supra cœteros loqui, nisi mota mens. Cum vulgaria & solita contempsit, instinctuque sacro surrexit excelsior, tunc demum aliquid cecinit grandius ore mortali. Non potest sublime quicquam & in arduo positum contingere, quamdiu apud se est. Desciscat oportet à solito & efferatur, & mordeat frenos, & rectorem rapiat suum, eòque ferat, quò per se timuisset ascendere. Quod non aliter, quam modici vini beneficio fiet. Ita ut valde mihi Dircæus ille Cygnus, quamvis multa aura illum levet, errasse videatur; dum cantus suos sic auspicatur; Ἄριστον μὲν ὕδωρ: Nisi forte Ismenus patriæ suæ Fluvius, non aquâ, sed vino decurrerit. Aliter certè ille vatum pater Homerus sensit, qui nimium decantandis vini laudibus à plerisque *vinosus* arguitur. Et quidem si verum excutiamus, re ipsâ hoc comprobavit: Ita enim vitam suam, in morem Cicadæ, instituit, ita obiit, ut nec Codicillos, nec Legatum facere necesse habuerit, sed sibi ipse hæres extiterit. Et cum septem urbes de Natalibus ejus certarunt, vix duo mendici propter baculum, & peram digladiati sunt. A Poëtis ad gravissimos illos Romuli nepotes transeo, qui, ut est ingenium humanitatis, etiam plusculum innoxiæ hilaritati indulgere non dubitarunt

tarunt Scimus priscã illam intonsi Catonis virtutem sæpè mero caluisse, & virum illum durissimum, coram quo Romam peccare puduit, frontem severam & rugas inter amicos quibus sese dabat explicuisse. Probè enim callebat cordatus vir, hominem publicis negotiis occupatissimum, remissum quidem aliquando animum posse habere, nunquam solutum, Horat.

Siccis omnia nam dura Deus proposuit, neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

Zeno interrogatus cur quum esset severus, tamen in convivio hilaresceret, lepide respondit: Et lupinum quum sit suà naturâ amarum, tamen aquâ maceratum dulcescere. Hinc ille omnium leporum & facetiarum pater Anacreon inquit:

Πίωμεν οὖν τ' οἶνον
Τὸν τοῦ καλοῦ Λυαίου
Σὺν τῷ δὲ πίνειν ἡμᾶς
Εὕδουσιν αἱ μέριμναι.

Ergo merum bibamus,
Pulchrum merum Lyæi;
Bibendo namque vinum
Ærumna dormit omnis.

In degeneres magnorum patrum filios.

EMBLEMATA XX.

Aſpice latrinas, nitido quas lumine Titan
Luſtrat, & in tenebris non latuiſſe ſinit:
Talis is eſt; qnisquis, nullâ laudabilis arte,
Patriciâ cautum nobilitate tumet.

COMMENTARIUS.

VEriſſimè Marius apud Saluſtium inquit; Quanto vita majorum præclarior, tantò poſterorum ſocordia flagitioſior eſt. Ut enim, turpitudo objectu lucis inſignior, atque conſpectior fit; ſic illa Parentum merita, & ſplendor, degenerantium filiorum notas detegunt. Patet hoc in Scipionis Africani, Quinti Fabii Maximi Allobrogici, & Marci Tul-

Tullii Ciceronis; non Filiis ſed teterrimis portentis, & (ut ille dicebat) benè natis aſinis, quos heroum illorum Parentum facta, non illuſtrarunt; ſed prodiderunt, & ridendos toti orbi propinarunt: ita ut ſatius fuiſſet illos latuiſſe; quàm in tam clarà luce à parentibus ſuis collocatos eſſe. Quia (ut Juvenalis inquit)

Omne animi vitium tantò conſpectius in ſe
Crimen habet, quantò major qui peccat habetur.

Cicero in Officiis; Si quis ab ineunte ætate habet cauſam celebritatis, & nominis, aut à patre acceptam, aut aliquo caſu à Fortuna; in hunc oculi omnium conjiciuntur, atque in eum, quid agat, quomodò vivat, inquiritur, & tanquam in clariſſima luce verſetur; ita nullum poteſt eſſe illius obſcurum dictum, aut factum. Et ſic in maximâ Fortunâ minimum licentiæ eſt. Scivit hoc Pindarus quum aurea hæc dicta, ad Hieronem Siciliæ Regem proferret;

Attamen (melior enim miſeratione invidia)
Ne omitte honeſta; guberna
Iuſto clavo populum,
Veracemque ad incudem
Fabrica linguam,
Si enim vel leve eruperit;
Magnum feretur
Abs te; multorum diſpenſator
Es: multi teſtes utriſque fidi.

Claudianus ad Honorium;

Hoc te præterea crebro ſermone monebo
Vt te totius medio telluris in orbe.
Vivere cognoſcas; cunctis tua gentibus eſſe
Facta palam, nec poſſe dari regalibus unquam
Secretum vitiis; nam lux altiſſima Fati
Occultum nihil eſſe ſinit, latebraſque per omnes
Intrat, & abſtruſos explorat Fama receſſus.

Videant nunc Heroum Filii, in excelſo ætatem agentes, quam honorifica neceſſitas illis incumbat, inſiſtendi veſtigiis majorum benè præcedentium. Videant quod oculis immo potius quàm toti mundo ſatisfaciendum ſit; procul dubio quod vis animi non daret, conferet vis pudoris, & ad ignaviam profligandam, quod propria virtus non valeret, valebit ſpectator. Apud Plautum ille ſic ait; quamvis alio ſenſu;

Eo ſum genere natus, magna me facinora decet efficere,
Quæ poſt mihi clara, & diu clueant.

Ita ſtatuamus; incitamenta nobis eſſe debere, faces, & geſta noſtrorum parentum; non deſidiæ tibicines, & (ut ille dicebat) velamenta nequitiæ. Ne ſancti eorum manes, noſtro vitio, probroſum illud dictum audire cogantur;

Fuêre quondam ſtrenui Mileſij.

Bene monet Lyſiteles apud Comicum:

In Trinummo.

Itane tandem Majores famam tibi tradiderunt tui,
Vt, virtute eorum anteparta, per flagitium perderes?
Atque honori poſterorum tuorum ut vindex fieres?
Tibi Paterque Avusque facilem fecit, & planam viam
Ad quærendum honorem, tu feciſti ut difficilis foret,
Culpâ maximè & deſidiâ, tuiſque ſtultis moribus,
Præoptaviſti amorem tuum ut virtuti præponeres,
Nunc te hoc pacto credis poſſe obtegere errata:
Cape ſis Virtutem animo, & corde expelle deſidiam,
In foro operam amicis da, haud in lecto amicæ, ut ſolitus es;
Si iſtuc ut conare, facis indicium, tuum incendes genus,
Tum igitur tibi aque erit Cupido. genus quî reſtinguas tuum,
Ne ſcintillam quidem relinques, genus quî congliſcat tuum,
Is eſt honos homini pudico; meminiſſe officium ſuum.

Reperatum urbi præfectum; Rex Athalaricus, quondam ita hortatus fuit; Redde laudes poſteris tuis, quas tu à majoribus accepiſti. At, proh inverſi mores, quotus quiſque eſt, qui id cogitet? Partæ quiſque gloriæ potius ſecurè indormit, quam de amplificandá laboret. Hinc Nobiles multos videmus, & paucos, multi cinguli jus habent; pauci meritum. Satis beatos, ſatis illuſtres ſeſe exiſtimant, virtute patrum, non ſecus ac ſi fama eorum legari poſſet, & non quæri debeat. Hi ſunt qui alios, omnia incrementa ſua ſibi debentes, præ ſe contemnunt: quos appoſitè hoc heroico dicto percutiemus: Meum genus à me incipit, tuum in te deſinit. Olim Anacharſis, exprobanti ſibi Attico cuidam, quod Schyta eſſet; reſpondit Mihi quidem probro eſt patria mea, ſed tu patriæ tuæ. Bradeæ etiam, jactanti apud populum nobilitatem ſuam, in calceis eam tantum habere fuit exprobratum. Antigonus; quum quidam fortiſſimi patris ignaviſſimus filius, ſtipendia patris rogaret, Ego, inquit, adoleſcens

pro-

propter cujuſque fortitudinem, non propter paternam, ſtipendia numero. Et certè quum in omni laude, vel exiſtimatióne, illa propriè excutienda ſint, quæ cujuſque ſunt; & quum magnos homines non Fortuná, ſed virtute metiri debeamus; quis tam perverſi animi ut Catonem Vatinio præferre dubitet? Quis fortem illum Iphicratem, & magnum bellatorem, cui nobiles non erunt avi, nec fulgidum titulis genus, ſed clara virtus; Harmodio non præferat? Iuvenalis ita ſenſit;

Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis Stat. 8.
Æacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas;
Quam te Therſitæ, ſimilem producat Achilles.

Idem in eadem Satyrâ;

Hæc ſatis ad Iuvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit, & elatum, plenumque Nerone propinquo:
——— Sed te cenſeri laude tuorum
Pontice noluerim; ſic ut nihil ipſe futuræ
Laudis agas; Miſerum eſt alienæ incumbere Famæ.

Plutarchus; Τίς πατέρ αἰνήσει; ἐι μὴ ευδ[λ]ίμοανες ὑιοὶ? quis patrem laudabit, niſi infœlices filii? Ut itaque finiam, & ad alia me conferam; hoc à Vellejo Paterculo, tanquam ex Apollinis tripode accipe; Optimus quiſque nobiliſſimus, & in cujuscunque animo virtus eſt, ei plurimum eſt tribuendum;

Virtute decet, non ſanguine niti, Claud.

Et non ſi magnus eris, bonus eris; ſed magnus, ſi bonus. Nemo igitur deſperet; Bona enim mens omnibus patet, omnes hâc ſumus nobiles, &

Nullus degener exſtat, Zeno.
Ni vitiis pejora fovens,
Proprium deſerat ortum.

Quia autem Salluſtii Marium, in principio hujus commentarii citare cœpi, non potui non totam ejus orationem, in quâ vera Nobilitatis origo deducitur, hîc addere. Tu Lector lege, & intellige.

Scio, ego, Quirites, pleroſque non iſdem artibus imperium à vobis petere, &, poſtquam adepti ſunt, gerere: primò induſtrios, ſupplices, modicos eſſe, dein per ignaviam & ſuperbiam ætatem agere, ſed mihi contrà videtur: nam, quo pluris eſt Reſp. quàm conſulatus, aut prætura, eò majore curâ admi-

ministrari, quam hæc peti debere. neque me fallit, quantum cum maximo beneficio vestro negotii sustineam. bellum parare, simul & ærario parcere, cogere ad militiam eos, quos nolis offendere, domi forisque omnia curare. & ea agere inter invidos, occursantes, factiosos; opinione, Quirites asperius est. Adhoc, alii si deliquere, vetus nobilitas, majorum facta fortia, cognatorum & affinium opes, clietenlæ multæ, omnia hæc præsidio adsunt. mihi spes omnes in memet sitæ: quas necesse est, & innocentiâ, & virtute tutari: nam alia infirma sunt. Et illud intellego, Quirites, omnium ora in me conversa esse; æquos bonosque favere: quippe benefacta mea Reip. procedunt: nobilitatem locum invadendi quærere. quò mihi acrius adnitendum est, uti neque vos capiamini, & illi frustra sint. ita ad hoc ætatis à pueritiâ fui, ut omnes labores, pericula consueta habeam. quæ ante vestra beneficia gratuitò faciebã, ea uti, acceptâ mercede, deseram, non est consilium, Quirites. Illis difficile est in potestatibus temperare, qui per ambitionem sese probos simulavere: mihi, qui omnem ætatem in optimis artibus egi, benè facere jam ex consuetudine in naturam vertit. Bellũ me gerere cum Iugurthâ jußistis: quã rem nobilitas ægerrimè tulit, quæso, reputate cum animis vestris, nũ id mutari melius sit si quem ex illo globo nobilitatis ad hoc aut aliud tale munus mittatis hominẽ veteris prosapiæ, ac multarũ imaginũ, & nullius stipendii scil. uti tantâ in re ignarus omnium trepidet, festinet, sumat aliquem ex populo monitorem officii sui, ita plerumque evenit, uti quem vos imperare jußistis, is sibi imperatorem alium quærat. At ego scio, Quirites, qui postquã consules facti sunt, acta majorum, & Græcorum militaria præcepta legere cœperint, homines præposteri. nam gerere quam fieri, tempore posterius, re atque usu prius est. Comparate nunc, Quirites, cum illorum superbiâ me hominem novum. Quæ illi audire & legere solent, eorum partem vidi, alia egomet geßi. quæ illi literis, ea ego militando didici. nunc vos existimate, dicta an facta pluris sint. Contemnunt novitatem meam, ego illorum ignaviam. mihi fortuna, illis probra objectantur. quanquam ego naturã unam, & communem omnibus existumo, sed fortißimum quemque generosißimum esse. ac si jam ex patribus Albini, ac Bestiæ quæri posset, mene, an illos ex se gigni maluerint: quid responsuros creditis, nisi, sese liberos quàm optimos voluisse? Quod si jure despiciunt me; faciãt idem majoribus suis: quibus, uti mihi, ex virtute nobilitas cœpit. invident honori meo: ergo invideant labori, innocentiæ, periculis etiam meis, quoniam per hæc illum cepi. verùm homines corrupti superbiâ, ita ætatem agunt, quasi honores vestros contemnant: ita hos petunt, quasi honeste vixerint. ne illi falsi sunt, qui diversißimas res pariter exspectant, ignaviæ voluptatem, & præmia virtutis. Atque etiam,

cùm apud vos, aut in Senatu verba faciunt, majores suos extollunt eorum fortia facta memorando clariores sese putant: quod contrà est. nam, quantò vita illorum præclarior, tantò horum socordia flagitiosior. & profectò ita se res habet. Majorum gloria posteris lumen est, neque bona eorum neque mala in occulto patitur. Hujusce rei ego inopiam patior, Quirites; verum, id quod multò præclarius est, meamet facta mihi dicere licet. nunc videte quàm iniqui sint. quod ex aliena virtute sibi arrogant, id mihi ex meâ non concedunt. scilicet quia imagines non habeo, & quia mihi nova nobilitas est. Quam certè peperisse melius est, quàm acceptam corrupisse. Equidem ego non ignoro, si jam mihi respondere velint abundè illis facundã, & compositam orationem fore. sed in muxumo vestro beneficio cum omnibus locis me, vosque maledictis lacerent, non placuit reticere: ne quis modestiam in conscientiam duceret. nam me quidem, ex animi sententia, nulla oratio lædere potest. quippe vera, necesse est bene prædicet: falsam vita, moresque mei superant. sed quoniam vestra consilia accusantur, qui mihi summum honorem, & maxumum negotium imposuistis: etiam atque etiam reputate, num id pœnitendum sit. Non possum, fidei causa imagines, neque triumphos, aut consulatus majorum meorum ostentare: at, si res postulet, hastas, vexillum, phaleras, alia dona militaria, præterea cicatrices adverso corpore. hæ sunt meæ imagines, hæc nobilitas, non hæreditate relicta, ut illa illis, sed quæ ego plurimis meis laboribus & periculis quæsivi. Non sunt composita verba mea: parum id facio. ipsa se virtus satis ostendit: illis artificio opus est, ut turpia facta oratione tegant. neque litteras Græcas didici. parum placebat eas discere, quippe quæ ad virtutem doctoribus nihil profuerunt. at illa multò optuma reip. doctus sum hostes ferire, præsidia agitare, nihil metuere, nisi turpem famam; Hiemem & æstatem juxtà pati, humi requiescere, eodem tempore inopiam & laborem tolerare. his ego præceptis milites hortabor: neque illos arctè colam, me opulenter, neque gloriam meã laborem illorum faciam, hoc est utile, hoc civile imperium. namque, cum tute per mollitiem agas, exercitum supplicio cogere, hoc est, dominum, non imperatorem esse. hæc, atque talia majores vestri faciundo, seque remque publicam celebravêre. quîs nobilitas freta, ipsa dissimilis moribus, nos illorum æmulos contemnit, & omnes honores non ex merito. sed quasi debitos à vobis repetit. cæterùm homines superbissimi procul errant. Majores eorum omnia, quæ licebat, reliquêre, divitias, imagines, memoriam sui præclaram: virtutem nòn reliquere, neque poterant: ea sola neque datur dono, neque accipitur. Sordidum me, & incultis moribus ajunt, quia parum scite convivium exorno, neque histrionem ullum, neque pluris

pre-

pretii cocum, quàm villicum habeo, quæ mihi lubet confiteri, Quirites. nam & ex parente meo, & ex aliis sanctis viris ita accepi, munditias mulieribus, viris laborem convenire omnibusque bonis oportere plus gloriæ, quàm divitiarum esse. Quin ergo, quod juvat, quod carum æstimant, id semper faciant: ament, potent: ubi adolescentiam habuere, ibi senectutem agant, in conviviis, dediti ventri, & turpißimæ parti corporis: sudorem, pulverem, & alia talia relinquant nobis, quibus ea epulis jucundiora sunt.

Quod citò fit, citò perit.

EMBLEMA XXI.

Quo flamma fumo clarius sese exerit;
Hoc est minus vivacior;
Namque imminentis finis, est maturitas
Præcursor, atque nuncius:
Rarò perennat ingenî præcox vigor,
Puerque qui spirat virum.

COMMENTARIVS.

QUintilianus inquit; præcox illud ingeniorum genus rarissimè pervenire ad frugem: & vulgò asserunt; qui pueri adhuc, & usque à cunalibus sapiunt, scientiasque

ad ſuorum menſium calculos numerant; eos vel citò occidere, vel in illam ſtultitiam, quam infantes declinarunt; ſenes incurrere. Quod Actius approbare videtur, qui apud Aulum Gellium ait; ſibi in juvenilibus ingeniis, itidem ut in pomis immaturis, placere acerbitatem; nam hæc demum matureſcunt. Porrò maturitas tempeſtivam adfert ſuavitatem, reliqua antè tempus putreſcunt. Fœminæ quæ maturius pariunt, citius ſeneſcunt: Velut in Calignis, Indiæ gente, quinquennes pariunt, & octavum annum non excedunt. Floret prima Amygdalus, poſtrema parit. Salix cito ſemen profert, & perdit. Itidem nimis præcocia illa ingenia, quæ animalibus iſtis, quæ ἡμερόβια vocamus, penè ſunt ſimilia; tam properè occidunt, quàm naſcuntur. Leonis catuli informes naſcuntur, vix egrediuntur ſemeſtres, non moventur, niſi bimeſtres; ita etiam, quæ egregia futura ſunt, ſerò proveniunt, & lentis auctibus abſolvuntur. Scivit hoc Apulejus, quum diceret; odi puerulum præcoci ſapientiâ, quem cum Sophocle ἀνδρόπαιδα vocare poſſumus. Cur autem præcocia illa ingenia raro diuturna ſint; hæc (ni fallor) cauſa eſt; quia, quicquid ad ſummum pervenit, tendit ad exitum. Nec ultimum tempus expectant, quæ primo Vere maturuerunt; In rerum natura celer, nimiſque præcox cucurbita ſe in altum cacumen brevi admodum temporis ſpatio effert, & quum de ſe quid magni promittere videtur, deficit. Sic ingenia quo illuſtriora ſunt, eò breviora; Nam ubi incremento locus non eſt, vicinus adeſt occaſus. Difficilis in perfecto mora eſt, naturaliterque, quod procedere non poteſt, recidit.

In Apol. 2.

Typus

Typus Regis.

EMBLEMA XXII.

Ex cubias grus ſola gerit, pars cætera dormit
Tuta, nec infidos ſperat ab hoſte dolos:
Grus notat hæc Regem vigilantem pro grege, qui ſi
Dormiat; incautum vaſtet ovile lupus.

COMMENTARIUS.

PLinius Naturalis Hiſtoriæ Lib.x. Cap.xxiii. hæc ſequentia de Gruibus commemorat: Inducias habet gens Pygmea, abſceſſu Gruum cum iis dimicantium. Immenſus eſt tractus quò veniunt, ſi quis reputet, à mari Eoo. Quandò proficiſcantur conſentiunt; volant ad proſpiciendum altè; Ducem, quem ſequantur, eligunt; in extremo agmine, per vices qui

exclament dispositos habent, ut gregem voce contineant. Excubias habent nocturnis temporibus. Excubitor lapillum pede sustinet, qui laxatus somno, & decidens, indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite infra alam condito, alternis pedibus insistentes. Dux erecto providet collo & prædicit. Hæc ille: Quibus typum nobis, & subditorum, & veri Regis, proponit. Ut enim Dux ille Gruum, aliis dormientibus, erecto collo providet: sic verum Regem, pro subditis vigilantem, & oculatum πρόσσω, καὶ ὀπίσσω, id est, à fronte, & à tergo (secundum Homerum) esse oportet: & (ut Plautus in Aululariâ inquit) in occipitio quoque habere oculos debet. Plutarchus in Commentario de Iside & Osiride refert; in Hieroglyphicis Ægyptorum picturis, Regis simulachrum fuisse Oculum: quo scilicet vigilantia, cum rectâ, justâque rerum administratione, significabatur. Hinc Græci ἄνακτας reges dixerunt, ut Plutarchus interpretatur, ἀπὸ τοῦ ἀνακῶς ἔχειν, quod est curam gerere: Imperator Justinianus memor fuit; dum ait se noctes ducere insomnes; ut quietem posteris præparet. Et Silius Italicus inquit;

In præfat. Novell. 8. in princ.

Lib. 3.

Turpe duci totam somno traducere noctem,
O Rector Lybiæ vigili stant bella magistro.

Est enim Rex, quemadmodum Plato in Politicis asserit ὡς θεὸς ἐξ ἀνθρώπων, id est, Deus quispiam humanus, qui eligitur, non ut se molliter curet, sed ut per ipsum, ii qui elegerunt, benè beatéque agant. Malè ille se gerit, qui ex magnâ Fortunâ licentiam tantum usurpat; qui non curis intentus, sed stupris, & adulteriis principem agit, at verus bonusque, sciat, maximo imperio maximam curam inesse. Cumque sit ποιμὴν λαῶν; scire debet; civium non servitutem sibi traditam, sed tutelam, nec Rempublicam suam esse, sed se Reipublicæ. Manet hoc Poëta:

Homerus.

Lucanus lib. 9.

Tu civem, Patremque geras, tu consule cunctis,
Non tibi; nec tua te moveant, sed publica damna.

Claud.

Ille vitâ suâ & moribus aliis præeat; quia

Non sic inflectere sensus
Humanos Edicta valent, quàm vita regentis.

Exemplo Catonis, qui

Ipse manu sua pila gerens, præcedit anheli
Militis ora pedes, monstrat tolerare labores;
Non jubet, & nullâ vehitur cervice supinus,

Carpen-

Carpentoque sedens, somni parcißimus ipse est,
Vltimus haustor aquæ, quum tandem fonte reperto,
Indiga cogatur latices potare juventus,
Stat dum lixa bibat:

Benè me hercules: Facta enim Regum, & principum, jussa sunt: Tacita hæc lex est, hæc conditio Principum, ut quicquid faciant, præcipere videantur, & recte facere cives suos, faciendo doceant. Sit itaque continuis laboribus intentus; Nocte omnes, diesque perpeti sollicitudine pro salute omnium cogitet, quod breviter illius munus est, & in fine finis. Quintilianus Decl. 4.

Sapiens, quò fœlicior; eò modeſtior.

EMBLEMA XXIII.

Quò ſe quadrigis altius tollit ſuis,
Diale lumen Cynthii;
Hoc & vagantum de ſuis rotis jacit
Vmbras minores corporum.
Benè præparatum pectus, & prudentiæ
Succis recoctum; quò magis
Fortuna vultu lubrico favet, catè
Hoc ſe gerit ſubmiſſius.

COM-

COMMENTARIUS.

HOc Emblemate proponitur veri Sapientis animus; qui, quemadmodum Sol, dum in meditullio cœli consistit, exiguas jacit tenebras, ita etiam, quo altius eum Fortuna evexit, hoc magis se reprimit, sciens omnium extrinsecus advenientium bonorum lubricam, & incertam esse possessionem, sæpeque Dominum suum mutantem. Cautus gubernator in tranquillitate tempestatem, in tempestate tranquillitatem exspectat; hunc etiam imitatur Sapiens, qui

Rebus angustis animosus, atque Horat. in Odis.
Fortis apparet; sapienter idem
Contrahit vento nimium secundo
Turgida vela.

Contrà insolentes illi, &, dulci Fortunâ ebrii, cum Pindarico illo Tantalo μέγαν ὄλβον καταπέψαι οὐ δύνανται, id est, magnam fœlicitatem concoquere non possunt. Et ut quivis non facile multum vini fert; sic hi non abundantem Fortunam. Quicquid leve est in animo; secundâ se aurâ sustollit. Statuunt cum Plautino illo Olymp. ode 1.

Secundas Fortunas decere superbias. In Sticho.

Talem animum sic perstrinxit Archidamus Agesilai filius, qui cum post conflictum apud Cheronæam habitum, litteras à Philippo Macedonum Rege acerbius scriptas accepisset Respondit; Si metieris umbram tuam, haudquaquam reperies illam factam majorem, quàm erat ante victoriam. Sapiens longe aliter, qui in hac rerum affluentiâ modesto, composito, & bene ordinato est animo, altè sibi hoc Terentii imprimens,

Ah Demea, hoc tu facito, ut tecum animo cogites; In Adelph.
Quam vos facillimè agitis, quum estis maximè
Potentes, dites, fortunati, nobiles,
Tum maximè vos æquo animo æqua noscere
Oportet, si vos vultis perhiberi probos.

Etenim habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis, secunda ex adversis nascantur: Si quis lætioris Fortunæ radius effulget, ecce minantis & novercantis simul umbra adest, & vestigia premit, aut excipit,

Ita Diis placitum, voluptati ut Mœror comes consequatur,
Quin incommodi plus, malique illicò adsit, boni si quid obtigit.

Quid

Boëtius lib. 2. Prof. 2.

Quid Tragœdiarum clamor aliud deflet, nisi indiscreto ictu Fortunam fœlicia regna evertentem? Hinc plerosque veterum Sapientum, memoriæ proditum est exoptasse, ut inter secundos prosperosque successus, nonnihil adversi sibi eveniret. Quod nequaquam ratione caruit: tum ne elato nimis animo pellacissimi monstri Fortunæ mole corruerent; tum quod ita judicarent ejus vitæ, cujus tractus nullam habuisset offensionem, miserrimum exitum aliquando esse reservatum. Cujus rei Homerum quoque testem habemus, qui eo in cœli limine, unde animas nostras ad decurrendum ætatis hujus spatium dimitti putavit, duas constituit urnas: alteram bonis omnibus refertam, alteram malis: Quæ pro beneplacito mixta, Jupiter distribuit, cuicunque Bonoque Maloque. Et Chilon dicere solebat, Deum, τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοῦν, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψοῦν, id est, erecta dejicere, dejecta erigere. Hodie magnus es, cras alius, aut nullus. Jugurtham in carcere, Perseum in custodiâ obiisse scimus. Quæ denique potentia est, cui non parata sit ruina, proculcatio, dominus, & carnifex? Nec magnis ista intervallis divisa, horæ momentum interest, inter solium & aliena genua.

Seneca de Tranq. Animi.

Locuples es? nunquid ditior Pompejo? cui cum Cajus vetus cognatus, novus hospes, aperuisset Cæsaris domum, ut suam clauderet, defuit panis & aqua, quum tot flumina possideret in suo orientia, in suo cadentia, mendicavit stillicidia; fame ac siti periit in palatio cognati, dum illi hæres publicum funus esurienti locat. Honoribus summis functus es? nunquid aut tam magnis aut tam insperatis quam Sejanus? Quo die illum Senatus deduxerat, populus in frusta divisit: in quem quicquid congeri poterat Dii hominesque contulerant, ex eo nihil superfuit, quod Carnifex traheret. Rex es? non ad Crœsum te mittam, qui rogum suum & accendi & extingui vidit; factus non regno tantum, sed etiam morti suæ superstes. Ptolomæum Africæ regem, Armeniæ Mithridatem, inter Caianas custodias vidimus, alter in exsilium missus est, alter ut meliori fide mitteretur optabat. In tantâ rerum sursum ac deorsum euntium versatione, si non quicquid fieri potest, pro futuro habes; das in te vires rebus adversis, quas infregit quisquis prior vidit. Idcircò

Claud. lib. 2. in Ruff.

Desinat elatis quisquam confidere rebus,
Instabilesque Deos ac lubrica Numina discat.

Illa

Ille manus, quâ sceptra sibi gestanda parabat,
Cujus se toties submisit ad oscula supplex
Nobilitas, inhumata diu miseroque revulsa
Corpore, feralem quæstum post fata poposcit.
Aspiciat, ne quis nimium sublata secundis
Colla gerat, triviis calcandus spargitur ecce,
Qui sibi Pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura suos exstruxit culmina manes.
Et qui Sydonio velari credidit ostro.
Nudas pascit aves: jacet en, qui possidit orbem,
Exiguæ telluris inops, & pulvere raro
Per partes tegitur, nusquam, totiesque sepultus.

Ars Naturam juvat.

EMBLEMA XXIV.

Sponte suâ unigenum fert tantum Arbuscula fructum;
Ast eadem varios insitione parit:
Naturam quicunque rudem non excolit, ille
Semper idem est, cultu sit sibi dissimilis.

COMMENTARIUS.

CUm tota ratio fœlicitatis humanæ, his tribus potissimum rebus constet; Naturâ Ratione, & Exercitatione: & Natura sit docilitas ac propensio nobis insita, ad res honestas; Ratio, doctrina quæ monitis constat, & præceptis; Exercitatio, usus ejus habitus, quem Natura, sive Deus nobis insevit; vehementer medius fidius mihi errare videntur; qui

qui ſatis eſſe putant naſci, cœcamque naturam in tenebris ſuis marcere, & torpere ſinunt. Ut enim fructus aut unius tantum generis, ut aut plurimnm inſipidos gignit arbor, citra curam inſitionis; ut agri non ſolum nullas fruges,ſed tribulos, carduos & lolium producunt, ſi non excolantur, exculti verò innumera & varii generis frumenta pariunt; ſic homo, niſi Naturam, nobile illud Dei depoſitum, doctrinâ excolat, tanquam rudis maſſa, & cui nulla forma eſt inducta,in hoc mundi theatro verſatur: ſecus in ſe uno omnia habet,nullaque eſt diſciplina quam non apprehendat, ſi præceptionibus & exercitatione inſtiterit. Omnibus enim Deus (ut Seneca inquit) fundamenta dedit, ſemenque virtutum, quod doctrinâ ſuſcitatur,non ſecus ac ſcintilla, levi flatu adjuta, ignem ſuum explicat. Teſtatur id Boëtius,

Intus eſt hominum vigor
Arce conditus abditâ.

Et alio loco idem,

Hæret profectò ſemen introrſum Veri
Quod excitatur ventilante doctrinâ,
Nam cur rogati ſponte recta cenſetis
Ni merſus alto viveret fomes corde?
Et ſi Platonis Muſa perſonat verum,
Quod quiſquè diſcit, immemor recordatur.

Libet hîc addere elegantiſſimos magni illius Scaligeri verſus:

Iſtos animi igniculos, ſeminaria iſta,
Queis ſevit agros ingenî, beata rerum
Natura parens, ſtudiis augeſcere par eſt,
Aut ſplendor abit perditus ærugine tetrâ.

Indigni certè tantis Dei muneribus qui hæc negligunt & putreſcere ſinunt, quum alioqui, ſi bonus cultor ea excepiſſet, ſimilia origini ſuæ divinæ prodiiſſent, & paria his, ex quibus orta ſunt, excreviſſent: nunc, quia colonum negligentem ſortita ſunt, necantur, & purgamenta pro frugibus pariunt. Apulejus aſſerit hominem nec perfectè bonum, nec malum naſci, ſed utriuſque ſemina ei à naturà indita, quæ inſtitutione in hanc, vel illam partem emicant. Vide quantum valeat ille cultus, cui (quod Demoſthenes de Pronuntiatione dicebat) prima, ſecunda, & tertia debentur. Quamvis autem Natura quoſdam à ſe im-

impetus ſumat; excolendo tamen perficienda eſt. Dicet hoc Romanæ fidicen Lyræ;

Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant.

Animadvertit & hoc Vegetius in militari ſuâ doctrinâ, dum ait; Paucos viros fortes natura procreat, bona inſtitutione plures reddet induſtria. Hæc eſt, quæ Elephantem faciat funambulum, morionem Aſinum. Et ad quid non fingat hominem, animal omnis Diſciplinæ capax? vincamus itaque, ant ſaltem adjuvemus Naturam diligentiâ, excludamus torporis ſomnium.

Ra-

Rationis cum Affectibus bellum.

EMBLEMA XXV.

Vt dira Serpens ſemper in ſolo repens,
Ciconiæ perenne concitat bellum;
Sic vilis illa turba Mentis, Affectus,
Rationis altæ regium impetunt callem.

COMMENTARIUS.

EX hieroglyphicis ſculpturis petitum Emblema. Ægyptii enim, quum internum illud affectuum cum ratione bellum deſignarent; Serpentem cum Ciconia belligerantem depingebant. Scribit autem Plinius Naturalis Hiſtoriæ Lib. X. Cap. XXIII. Ciconias eſſe Serpentum exitium, eâque de causâ tantum eis honoris haberi ſolitum, ut in Theſſaliá capi-

tale fuerit occidisse Ciconiam. Notamus verò & nos, cum Ægyptiis, per hoc Emblema, affectuum cum Ratione prælium; quo nec periculosius aliud, quia occultum & domesticum; nec sævius, quia cum plus quàm Cadmeis hostibus; nec unde major gloria, quia nobiscum ėst. Etenim voluptatem vicisse, voluptas maxima est, nec ulla major est victoria, quam ea, quæ de cupiditatibus nostris refertur. Qui hostem vicerit, illo fortior fuit; qui libidinem repressit, se ipso fortior fuit. Porrò nemini ignotum est, Hominem esse prodigiosum quoddam animal, constans duabus partibus, Animâ scilicet, & corpore, illâ velut numine quodam, hoc tanquam vili pecude. Siquidem corpore usque adeò reliquo brutorum generi non præstamus ut omnibus dotibus non inveniamur inferiores; Animâ verò, adeo divinitatis sumus capaces, ut ipsas etiam Anglicas mentes liceat prætervolare. Iunctæ hæ inter se sunt partes, sed concordiâ quâdam discordi nec facile inter eas convenit, utique de imperio agitur, aut servitute; regere enim utraque vult, & magis illa, quæ non debet. Terra attollere se supra ignem suum conatur, & cœnum hoc, supra cœlum. Anima gėneris ætherei memor, contra stat; *Et secretam garrit in aurem.* Hinc perplexa inter se tumultuantium seditio. Neque verò hanc discordiam, fabulosus ille Poetarum Prometheus, nobis inseruit, adjunctâ menti nostræ, de quoque animante particulâ; ut sensit Horatius quum inquit,

Eras. in Milit. Christ.

Lips. in Const.

Persius Satyr. 5.

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Dissectam & insani Leonis
Vim stomacho apposuisse nostro;

Neque primitiva conditio hæc indidit; sed peccatum, quod benè conditum erat, malè depravavit. Anteà Mens corpori sine negotio imperabat, illud verò promptissimè parebat; nunc inverso ordine, quod parere debet, regere instituit, mirasque tragœdias ac pugnas ciet. Quarum domitorem summus ille Imperator, dedit Rationem cui origo à Cœlo est; ut meritò ita magnificè eam Seneca celebrarit; Partem in homine divini spiritus mersam: Et Augustinus, Aspectum mentis, qui bonum, malumq; discernit, virtutes eligit, Deum diligit Hæc tanquam Regina supremam capitis arcem tenet, nihil sordidum, nihil humile volvens;

Lib. de Spirit. & Anim.

Hanc

Hanc ſummâ capitis fundavit in arce
Mandatricem operum, proſpectricemque laborum. Claud.

Habetque, ita conſtitutus ille Dictator, ſub ſe Rempublicam, conſtantem ex variis ſubditorum generibus. Quos Affectus licebit intelligas. Hi ſunt Iraſcentia, quam procul à Ratione, ad domicilium cordis deduxerunt Filii Deorum, obſequique eam, & reſpondere in loco ſapientiæ juſſerunt; præterea Cupido, atque Appetitus, quos infernas abdominis ſedes tenere, ut popinas quaſdam, & latrinarum latebras diverſoria nequitiæ atque luxuriæ, præceperunt; ideoque longius hos à ſapientiâ relegatos voluerunt, ne importuna vicinitas Rationem conſtitutam cunctorum ſaluti; in ipsâ cogitationum utilitate turbaret. Quod ſi fiat (ut ſæpiſſime per cuniculos tentant) ilicet actum eſt, periimus. Quicunque enim rationem abjecerit, & hæc præſentia ſecutus, in humum ſe ipſe proſtraverit, ut deſertor Domini, Impetatoris, & Patris ſui punitur. Reſiſtamus itaque huic hoſti Ratione, quæ nos inſeparabilis comes ad Deum ſola perducet; &, Apul. lib. de Dogmat. Plat. Lactant.

Dum ſpiritus hos reget artus Virgil.

infatigabili militiâ Deo militemus, ſtationes vigiliaſque celebremus. Congrediamur cum hoſte quem novimus fortiter ut victores, ac devicto adverſario triumphantes, præmium Virtutis, quod ipſe promiſit, à Deo conſequamur.

In

In miserrimam Tyrannorum vitam.

EMBLEMA XXVI.

Miser Tyrannus, cujus ensis imminet
Dependulus cervicibus;
Mediis in undis aret & plumæ leves
Non elaborant somnulum.
Mentis tumultus submovere turbidos,
Non gaza, nec lictor valet.

COMMENTARIUS.

Tul. Tusc. lib. 5.

Dionysius Tyrannus, olim aliquo admirante fœlicitatem regiam, & copias, opes, majestatem illius dominatus prædicante: aureum lectum sterni curavit, & in eo ho-

hominem poni; abacosque complures ornavit argento, auroque cœlato, tum ad mensam eximiâ formâ pueros delectos jussit consistere, aderant unguenta, coronæ, incendebantur odores, mensæ conquisitissimis epulis instruebantur: Fortunatus sibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium è lacunari, setâ equinâ appensum, dimitti jussit, ut impenderet illius beati cervicibus. Ille nec pulchros illos administratores adspiciebat, nec plenum artis argentum, nec manum porrigebat in mensam: jam ipsæ defluebant coronæ, denique exoravit Tyrannum, ut abire liceret, quod jam beatus nollet esse. De quo sic Persius,

Et magis auratis pendens laquearibus ensis Satyr.
Purpureas subter cervices terruit:

Et Horat.

Districtus ensis cui super impiâ
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt soporem,
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent, somnus agrestium
Lenis virorum.

Hoc pacto docuit Tyrannus quàm misera, quamque omnibus 6. Annal. periculis exposita sit Tyrannorum vita; quorum si mentes (ut Tacitus inquit) recludantur, possent aspici laniatus & ictus; si quidem ad omnes suspiciones pavidi sunt, ut qui Claud.

Muniti gladiis vivunt septique venenis.

Hanc ob rem suibus similes esse Tyrannos Ælianus scribit, quas In Hist. si quis tetigerit, protinus clamare incipiunt, mortem scilicet som- Anima. niantes, cum nec vellera habeant, nec lac, nec aliud quicquam præter carnes: Sic Tyranni omnia metuunt, scientes, quod sicuti sues, ita & ipsi omnibus vitam debeant. Dicebat ille, neminem tantæ futurum dementiæ, qui diadema humi projectum tolleret, si sciret quantum curarum agmen secum traheret. Asserit hoc Seneca Trag.

O Regnorum magnis fallax
Fortuna bonis in præcipiti
Dubioque nimis excelsa loco,
Nunquam placidam Sceptra quietem
Certumve sui tenuere diem,

Alia ex aliis cura fatigat,
Vexatque animos nova tempestas,
Non sic Lybicis Syrtibus æquor
Fuerit alternos volvere fluctus;
Vt præcipites Regum casus
Fortuna rotat. Metui cupiunt
Metuique timent. Non nox illis
Alma recessus præbet tutos,
Non curarum somnus domitor
Pectora solvit.

Et idem in Oedipo,

Quisquamne regno gaudet? O fallax bonum,
Quantum malorum fronte quàm blandâ tegis?
Vt alta ventos semper excipiunt juga:
Imperia sic excelsa Fortunæ subjacent.

Pers. Ad dicat aliquis; Pulchrum est monstrari, & dicier *Hic est*, stipari servis, vehi aureâ lecticâ, gentibus denique omnibus Fortunam dare: O miser, nescis quantum illa bona, per omnes terras fulgentia, sudoris habenti exprimant, quantum occultarum sollicitudinum tegant. Bonus Rex (ut dicebat ille) servus publicus est. Seneca. Cumque omnium occupatio sit misera, Regum tamen est miserrima, utpote qui non modò suis occupationibus laborant, sed ad alienam quoque servitutem excubant. Stipantur à servis, hominibus ut plurimum infidis, qui, quia eos timent, etiam oderunt:

Seneca.

Tu quicunque es qui sceptra tenes,
Licet omne tuâ vulgus in aulâ
Centum pariter limina pulset,
Cum tot populis stipatus eas,
In tot populis vix una fides.

Meritoria salutatio eis adfertur à clientibus, purpuræ cultoribus, In Trinummo. muscis unctum comitantibus, siccum Regem destituentibus. Accedunt eos fallaces parasiti, qui (ut Plautus ait) illos intrà dentes conclusos gerunt. Timentur à subditis, sed hos interea etiam timent. Ita enim natura constituit; ut quicquid alieno Boët. lib.2. de Consf.Ph. metu magnum est, à suo non vacet. Quæ autem est hæc potestas, quæ sollicitudinum morsus, formidinumque aculeos vitare nequit? Vellet Rex securus vivere, sed nequit. An verò potentem censes,

censes, quem vides velle, quod non potest efficere? qui satellite latus cingit? qui, quos terret, plus ipse temet? qui ut potens esse videatur, in servientium manu situs est? Hæc Regnantium plurimi adverterunt, inter quos Alexander, qui eximius Monarcha ad Diogenem, doliarem vitam agentem, ita dixisse fertur: Nisi Alexander essem, Diogenes esse vellem: Iuvenalis Satyr. 14.

Sensit Alexander testâ cum vidit in illa
Magnum habitatorem, quantò fœlicior hic qui
Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem.

Vidit & hoc Tiberius, cum diceret, experiendo se didicisse, quàm arduum, quamque Fortunæ subjectum esset regendi onus. Divus Augustus, cui Dii plura quàm ulli præstiterunt, non desiit quietem sibi precari, vacationem à Repub. petere. Omnis ejus sermo ad hoc semper revolutus est, ut sibi speraret otium. Quod illi, tam eximia res, visum fuit, ut, quia usu non poterat, cogitatione præsumeret. Seneca de brevit. vit. cap. 5.

O vitæ tuta facultas Lucan. lib. 5.
Pauperis, angustique laris! O munera nondum
Intellecta Deûm.

Semper pueri.

EMBLEMA XXVII.

Rixantur pueri, si quis lapidesve nucesve
Auferat, & semper vilia quæque stupent;
Nos etiam pueri, qui, donec vita superstes,
Propter opes luteas digladiamur humi.

COMMENTARIVS.

VErisimè Seneca inquit, Non bis pueri sumus, ut vulgò dicitur, sed semper, verùm hoc interest quod majora nos ludimus. Majora? immò minus ferenda. Quis enim post juventam, gravesque annos, tantam animi cœcitatem, & dementiam, quantam circumferimus, in nobis toleret? Quis non naturæ monstra, pueros cum rugis & canis, nos appellet?

Pueris

Pueris crepundiorum,talorum, nucum,& æris minuti avarita est, pro his levibus inter sese quàm gravissimas iras gerunt. Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus infirmum gerunt: Itidem nos pro auro argentoque maximum sæpe bellum suscipimus. Hæc vires nostras atque opes vocamus,hæc sunt quæ nos senescere cogunt, opinione nostrâ cara, pretio suo vilia. Subito enim,si bene expendimus, effluunt, repentè dilabuntur, nullo in loco, nullâ in personâ stabilibus nixa radicibus consistunt. Hæc sunt quæ in aliena littora impingunt, quæ nos mittunt ad longinqua loca, & errantia,cum possimus fœlicitatem domi promere. Ergo par pueris, longiusque progressis, sed in aliis, majoribusque error est. Sic rerum versa conditio est, ut nos divinum, merito Rationis, animal, non aliter nobis splendere, nisi inanimatæ supellectilis possessione videamur. Aurum argentumque, & propter ista nunquam pacem agens ferrum,quæ naturæ conditor Deus, tanquam malè nobis committeret, abscondidit, nos in lucem proferimus, certissima auctoramenta nostrarum servitutum,nec erubescimus summa apud nos habere;quæ ima terrarum fuerant. Ah quàm non intelligimus quantam Conditori nostro faciamus injuriam? Ille genus humanum terrenis omnibus præstare voluit, nos dignitatem nostram infrà quæque infima detrudimus. Quique cœli amorem professi sumus,tanto tamque peregrino fasce gravamur, ut dum in altum niti volumus, incurvemur, & pro cœlo terra nobis sit. I nunc, & præclaram opum mortalium beatitudinem dicas, quam cum adeptus fueris, immortalium fœlicitatem amittis. Quin potius intende oculos mentis,ut appareat quæ bona,quæ mala sint. Sepone reginam mundi stultitiam, cui familiare est,ut quarum rerum minor est fructus, earum & cupiditas, & delectatio sit major. Ut verè dixerit Socrates; Ridere semper Deos, cum vana hæc cupiditatum inspiciunt.

Boëtius.

Seneca.

Boëtius.

Mora nocet.

EMBLEMA XXVIII.

Natura Echini talis eſt, ut indies
Differre tentet horridum partus diem,
Tandemque ſpinis prolis excreſcentibus
Magno gravique cum dolore parturit:
Ignava mens mortalium & cœli ſui
Oblita; differt indies vitam ſuam,
Sibique ſemper blandiens, malis mala
Coacervat, & ſic preſſa diffidit ſibi,
Aut cum labore maximo ſeſe explicat.

COMMENTARIUS.

AJunt Echinum terrestrem simulatâ alvo remorari partum, deinde jam asperiore ac duriore facto fœtu morâ temporis, majora cum cruciatu parere. Huic animali non absimilis est humani ingenii perversitas, & voluntarius furor, qui quamvis sit brevis vitæ, & ipsa brevitas semper incerta, indies tamen pœnitentiam (quam divus Augustinus definit, quandam dolentis vindictam, punientem in se quod dolet commisisse) differt, semperque peccata peccatis accumulat, adjungens etiam iis, quod plus quam conclamatæ nequitiæ est, patrocinia defensionis. Intereà autem fit, ut hominem in iis senescentem, quando jam peccare amplius non potest, peccata ipsum dimittant, non ipse ipsa, & sic mors imparatum opprimat, aut innumero malorum numero gravatus, desperet, aut ægerrimè cum Echino sese exoneret & explicet. Auctor Suidas.

Facilis (enim) *descensus Averni*, Virgil.
Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras
Hoc opus, hic labor est.

Benè Augustinus infert, Ex voluntate perversâ est libido, & dum servimus libidini, fit consuetudo, consuetudo autem cui non resistitur fit necessitas, quibus quasi ansulis sibimet connexis instar catenæ, tenet nos dura servitus. Quam tamen, ut idem monet, excutere debemus. Quia pejus est nunquam, quam ad vesperam expergisci & quicquid male differtur, pejus omittitur. Ultimum autem malorum omnium est desperatio, ad quam nemo nisi ante tempus accessit. Nullum est tam magnum peccatum, quin major sit misericordia Dei:

Seneca, *Quem pœnitet peccasse, pœnè est innocens,*
Nam sera numquam est ad bonos mores via.

Ovid. *Numen confessis aliquod patet.* Lib. 10. Metamorph.

Principiis autem obstare Sapientis est.

Ovid. *Vtile propositum est sævas extinguere flammas,* De Rem. Am.
Nec servum vitiis pectus habere suum:
Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.
Sed propera, nec te venturas differ in horas,
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Potest

Aliò tortum Emblema.

Poteſt & hoc Emblema ad omnes humanas actiones torqueri, in quibus, præterquam in ira (ſecundum Senecam) nimia mora damnoſa eſt, contrà maturitas utiliſſima. Alexander interrogatus, quo pacto tam brevi ſpatio orbem ſubegiſſet, rectè reſpondit

οὐδὲν ἀναβαλλόμενος, id eſt,

Nihil cunctando, aut differendo. Audendo, atque agendo Romani res ſuas auxerunt. Cæſarem disjunctiſſimas terras citius victoriis ſuis illuſtraſſe legimus, quàm cujuſquam paſſibus peragrari potuiſſent. Unde illud de ſe ſummo jure profitetur; Veni, vidi, vici. Hic, cum Pompejus inſtructam aciem apud Pharſaliam inibi conſiſtere, & hoſtem operiri juſſiſſet; dixit, illum erraſſe, qui vim, impetum, ac divinum afflatum animorum, ad incurſionem paratorum, morâ relaxaſſet. Scivit ſcilicet illud Lucani,

Plutarch. in Cæſ.

Tolle moras, nocuit ſemper differre paratis:

Et Manilii,

Lib 4. Aſtron.

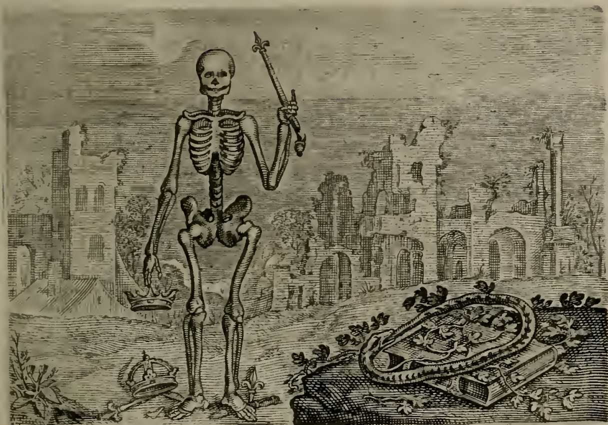
Mora ſæpè malorum
Dat cauſas.

Et capitur Saguntus dum Romanus ſedendo tempus terit.

Vivi-

Vivitur ingenio.

EMBLEMA XXIX

Regna cadunt, urbes pereunt, nec quæ fuit olim
Roma manet, præter nomen inane, nihil.
Sola tamen rerum, doctis quæsita libellis,
Effugiunt structos Fama decusque rogos.

COMMENTARIUS.

OVidius quodam loco inquit,

Tabida consumit ferrum lapidesque Vetustas,
Nullaque res majus tempore robur habet,
Scripta ferunt annos, scriptis Agamemnona nosti,
Et quisquis contra vel simul arma tulit.

Fit vivax ſcriptis virtus experſque ſepulchri
Notitiam feræ poſteritatis habet.

Quibus verſibus indicatur, cum omnium humanorum operum confectrix ſit Vetuſtas, cum Oppida, Reſpublicas, Regna evertat; ferrum denique, lapides, atque adeò ipſum adamanta, quem duriſſimum perhibent, & in quo Fatalia Parcarum decreta, propter ſummum rigorem ejus, inciſa eſſe perhibent Poëtæ, conſumat; ſolam tamen Eruditionem, omnium annorum ac Libitinæ Domitricem, eſſe immortalem. Quod quàm verum ſit, re au-

Seneca. ctore patebit. Nonne ſeptem illa Miracula, & ſi qua his mirabiliora ſequentium annorum extruſit ambitio, ſola æquata ſunt? nonne tam mortalia fuerunt, quàm ii qui ea fecerunt? Negari certè non poteſt; quin etiam memoria eorum penitus ex animis deleta fuiſſet, ſi per ſcripta, humanarum actionum, & omnium

Lipſ. in Conſt. ſæculorum conſervatricia, licuiſſet. Illa ipſa Terrarum Dea, gentiumque Roma, & falsò Æterna Urbs, ubi eſt? obruta, diruta, incenſa; & ambitiosè hodie quæritur nec invenitur in ſuo ſolo, ſolum autem nomen & majeſtatem ſuam in ſolis ſcriptis tuetur. His veteris Ægypti Thebas, his centum Cretæ urbes cognoſcimus. Quis, ut Theocritus inquit, unquam optimates Lyciorum, quis Priami filios, aut Cycnum noviſſet, niſi ſuperiora bella ceciniſſent Poëtæ. Neque verò Ulyſſes poſt errores decem annorum, per omnium ferè hominum urbes vagatus, etiam ad inferos profectus vivus, tot denique periculis perfunctus, atque ex antro Cyclopis ſalvus reverſus, diuturnam laudem conſecutus eſſet: Tum ſubulcus Eumæus ſilentio præteritus.

Horat. *Paulum* (enim) *ſepultæ diſtat inertiæ*
Celata virtus.

Litteræ Themiſtoclem, qui de Brevitate vitæ conquerebatur, litteræ Alexandrum immortalitate donarunt, aliquando alioqui perituros, niſi iſtæ famæ & æternitatis artes obſtitiſſent. Nam ut Pindarus inquit, ſermo factis diutius vivit, quem cum Gratiis volentibus lingua extulerit è profundâ mente. Quamobrem Eudamidas rogatus à quodam, quam ob cauſam Lacedæmonii, priuſquam irent in prælium, Muſis immolarent, cum Muſis nihil videretur cum Marte eſſe commercii; ut rebus, inquit, fortiter geſtis contingat honeſta commemoratio.

Enim-

Enimverò, *Non incisa notis marmora publicis* Horat.

Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem Ducibus: non celeres fugæ
Rejectæque retrorsum Hannibalis minæ
Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus qui domita nomen ab Africâ
Lucratus redit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides; neque
Si chartæ sileant, quod bene feceris
Mercedem tuleris. Quid foret Ilia
Mavortisque Puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli.
Ereptum stygiis fluctibus Æacum
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis.
Dignum laude virum Musa vetat mori,
Cœlo Musa beat.

Quod & Pindarus egregiè, Nem. Carm. septimo, innuit, hoc modo; Magnæ corporis vires, magnæque animi virtutes, ab hymnis & laudationibus derelictæ, densis tenebris circumfunduntur. Unicum est autem rerum fortiter gestarum speculum, quo videlicet illæ posteritati prodantur, atque immortalitati commendentur & consecrentur, carmen à docto aliquo Poëta conscriptum, quod illarum rerum laudes, tanquam laborum præmia, complectatur. Idcirco elate & magnificè, sed tamen verè, hic idem Poëta, Statuarium se esse negat, qui mutas tantum statuas edolet, unâ defixas in basi, sed quos ipse cantibus suis celebret, eorum famam terrâ marique spargi, ac disseminari. Tibull.

Quem referent Musæ, vivet, dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum vehet amnis aquas.

Videat Lector etiam se merito jactitantem Ovidium in fine Metamorphoseos, & Horatium in Odis,

Exegi monimentum ære perennius
Regalique situ Pyramidum altius
Quod non imber edax, aut Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars mei

Vitabit Libitinam. usque ego posterâ
Crescam laude recens dum Capitolium
Scandet cum tacitâ Virgine Pontifex.
Dicar quò violens obstrepit Aufidus,
Et quà pauper aquæ Daunus agrestium
Regnator populorum, ex humili potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos, sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphicâ
Lauro cinge volens Melpomene comam.

Iactura utilis.

EMBLEMA XXX.

Cum Tigrium catulos Venator repperit, unum
Projicit, ut matrem detinuisse queat;
Dum rapit hunc mater, nidumque revisit anhela,
Intereà pedibus consulit ille sibi:
Damna hominem quandoque juvant, dum copia rerum
Causa est latorni cur struat insidias.

COMMENTARIUS.

PLinius Naturalis Historiæ Lib. VIII. Cap. XVIII. refert, eos qui Tigrium catulos venantur, totum fœtum, qui semper numerosus est, rapere, deinde maximè pernici equo

abire. At ubi vacuum cubile repperit fœta (maribus enim cura ſobolis non eſt) fertur præceps, odore veſtigans. Raptor appropinquante fremitu abjicit unum è catulis. Tollit illa morſu, & turbine ocyor acta, remeat, iterumque inſequitur, tandem ubi nulla ſpes recuperandæ prolis affulget, irrita feritate ſævit in littore. Et ſic raptor, qui alioqui cum omnibus catulis periiſſet, unico objecto, ſalvus evadit. Quo facto monemur, urgente neceſſitate, non magni eſſe ducendum nummorum jacturam, dummodo vitæ hoc pacto conſuli poſſit. Quia pecuniam in loco negligere, maximum interdum eſt lucrum. Fecit hoc Ariſtippus, qui quum in eàdem navi, ſeſe cum pyratis verſari, cognoviſſet, omnes ſuos nummos in mare projecit. præviderat enim propter ipſos ſe à pyratis in mare projiciendum. Idem legimus apud Iuvenalem feciſſe Catullum quendam, qui ingruente tempeſtate, omnium ferè bonorum faciebat jacturam. Verſus ſic ſonant,

Satyra 12.

Accidit & noſtro ſimilis Fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alveus, & jam
Arboris incertæ nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere jactu
Cœpit cum ventis; imitatus Caſtora qui ſe
Eunuchum ipſe facit cupiens evadere damno
Teſticulorum, adeò medicatum intelligit inguen.

Labor

Labor Amoris domitor.

EMBLEMA XXXI.

Omnia parve Puer, Veneris justissima proles,
Telorum duro cum premis imperio,
Sola Diana tamen vestri vim despicit arcus,
Dum sequitur fortes fortior illa feras:
Otia si tollas, periit vesana Libido,
Quam labor assiduus, duraque vita domat.

COMMENTARIUS.

A Poëtis memoriæ proditum est, Cupidinem, quum omnes Deos Deasque sub jugum suum mittat, & blandissimam illam vim, quæ nobis paulatim per pectora concu-

concutitur, ſentire faciat, in ſolam tamen Dianam aſſidius venationibus intentam, nihil poſſe: Quo figmento homines acutiſſimi nihil aliud indicare voluerunt quàm perpetuis laboribus, vitæque aſperitate, amorem & libidinem domari; otio autem, mollitie atque luxu eas animi paſſiones nutriri. Quare poëta Lucanus Lib. I. inquit,

Variam dant otia mentem.

Exemplum quærendi Sardanapalus Rex, quàm maximum dabit, qui dum ſeſe otio devovit, uſque adeò à blandà illâ pellice, Libidine victus eſt, ut inter imbelliſſimas fœminas neret. Et,

Ovid. *Quæritur Ægiſthus quarè ſit factus adulter?*
In promptu cauſa eſt, deſidioſus erat.

Catull. *Otium* (denique) *Reges prius, & beatas*
Perdidit urbes.

Hoc animadvertens Lycurgus, leges tulit, quibus juventutem ab otio ad labores, ad venandum, currendum, natandum, eſuriendum, ſitiendum, algendum, & æſtuandum inſtigaret; Quia

Cum ſemel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor,
Vel tu venandi ſtudium pete, ſæpe receſſit
Turpiter à Phœbi victa Sorore Venus.

Seneca in Octavia;

Vis magna mentis blandus atque animi calor
Amor eſt, juventâ gignitur, luxu, otio
Nutritur, inter læta Fortunæ bona,
Quem ſi fovere, atque alere deſiſtas, cadit,
Brevique vires perdit exinctus ſuas.

Poſt victoriam Cannenſem ſi Hannibal rectâ petiiſſet Romam, poterat in Capitolio prandere, ſed frui, quàm uti victoriâ maluit, Campaniam ac Tarentum pergarans, ubi mox & ipſe, & exercitus ardor adeò elanguit, ut veriſſimè dictum ſit, Capuam Hannibali fuiſſe Cannas. Siquidem invictum Alpibus, indomitum armis virum, Campania ſole, & Baiæ fontibus calidis tepentes ſubegerunt. Appium Claudium etiam ſæpe ſolitum dicere accepimus, negotium populo Romano melius, quàm otium committi, non quod ignoraret quam jucundus tranquillitatis ſtatus eſſet, ſed quod animadverteret, præpotentia imperia, agita-

Florus.

ta-

tatione rerum, ad virtutem capeſſendam excitati, nimiâ quiete in deſidiam reſolvi. Et ſanè negotium nomine horridum, imperii illius mores in ſuo ſtatu continuit, blandæ appellationis quies plurimis vitiis reſperſit. Quid furores ſæpius intra mœnia, provincias, & regna peperit, quàm nimia fœlicitas, nimiſque diuturnum otium? Aſſerit hoc Romanis ſuis Romanus ſcriptor; Syria prima nos victa corrupit, mox Aſiatica Pergameni Regis hæreditas. Illæ opes atque divitiæ afflixêre ſeculi noſtri mores, merſamque vitiis ſuis, quaſi ſentinâ, Rempublicam peſſundedêre. Naſica, quibuſdam dicentibus, res Romanas in tuto eſſe, extinctis Carthaginenſibus, & Græcis in ſervitutem redactis, immò, inquit, nunc demum in ſummo periculo ſumus, poſtquam nulli ſuperſunt vel quos timeamus, vel revereamur: Sentiens inimicos per occaſionem nobis utiles eſſe, per quos non licet impunè ſecuréque eſſe negligentibus.

Quiſquis ſecundis rebus exultat nimis,
Fluitque luxu, ſemper inſolita appetens,
Hunc illa magnæ dira fortunæ comes
Sequitur Libido, non placent ſuetæ dapes,
Non tecta ſani moris, aut vilis cibus.
Cur in penates tenues rarius ſubit
Hæc delicatas eligens peſtis domos?
Cur ſancta parvis habitat in tectis Venus
Mediumque ſanos vulgus affectus tenet?

Ideo ſcilicet, quia improbum iſtum amorem, & libidinem, per improbum laborem excludit,

πόνος δ' ἀρετὴν μέγ' ὀφέλλει, id eſt, Phocylides.

Labor virtutem valdè juvat. Cæterum talem laborem non requiram, qualem deſcribit Horatius in Lib. Epod.

Nullum à labore me reclinat otium,
Vrget diem nox, & dies noctem, neque eſt
Levare tenta ſpiritus præcordia:

Scimus illud Ovidii veriſſimum eſſe;

Cernis ut in duris (& quid bove firmius?) arvis Lib. 1. De Ponto.
Fortia taurorum corpora frangat opus,
Quæ nunquam vacuo ſolita eſt ceſſare novali,
Fructibus aſſiduis laſſa ſeneſcit humus,

Occidet, ad Circi si quis certamina semper
Non intermissis cursibus ibit equus,
Firma sit illa licet, solvetur in æquore navis,
Quæ nunquam liquidis sicca carebit aquis.
Me quoque debilitat series immensa laborum,
Ante meum tempus cogor & esse senex.
Ocia corpus alunt, animus quoque pascitur istis,
Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Atque hæc de moderato otio dicta sint, quo usi sunt etiam viri illi præstantissimi Scipio, & Lælius, qui rerumpublicarum curâ defessi, conchas & umbelicos, ad Cajetam & Lucrinum legere, & ad omnem animi remissionem, ludumque descendere consueverunt. Idque benè: Non enim in eâdem intentione æqualiter retinenda mens est, sed ad jocos revocanda. Cum pueris Socrates ludere non erubescebat: & Cato vino laxabat animum, curis publicis fatigatum. Ut fertilibus agris non est imperandum; cito enim exhauriet illos nunquam intermissa fœcunditas: ita animorum impetus, assiduus labor franget: vires recipient paulum resoluti & remissi. Nascitur ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quædam, & languor. Legum conditores festos instituerunt dies, ut ad hilaritatem homines publicè cogerentur, tanquam necessarium laboribus interponentes temperamentum. Lycurgus, quanquam alioqui severis rationibus institueret cives suos, tamen liberales lusus, & jocos, non solùm illis permisit, sed etiam præcepit. Instituit enim exercitamenti genus, quod λέσχας appellabat, ad quod conveniebant seniores, jam à publicis functionibus emeriti, lepidis dictis, liberalibusque jocis tempus transmittentes, sed quæ vel ad honesti laudem, vel ad vitiorum vituperationem conducerent. Quin & signum collocavit γέλωτι Deo, id est Risui: Quod utilissimum judicaret modestis facetiis animorum vigorem recreari, & ad honestos labores alacres reddi; quandoquidem in rebus humanis

Senecæ locus de Tranquil. Anim.

Quod caret alternâ requie durabile non est.

Verè ille olim dixit; Vegetæ & strenuæ mentes, quo plus recessus sumunt, hoc vehementiores impetus edunt. Quamobrem Pythagoras animum citharâ excitare solebat, ubi evigilasset; quò scilicet esset ad functiones obeundas, ac diuturna munia expeditior; & quum somnum peteret, rursus testudine mentem leniebat,

quò

quò affectus redderet sedatiores. Dicebat Socrates, otium possessionum omnium optimum esse; otium autem sensit, non ignaviam, sed à tumultuosis negotiis, & cupiditatibus, animi tranquillitatem vitiantibus remissionem. Scipio etiam dicere solebat, se nunquam minus otiosum, quàm quum esset otiosus, nunquam minus solum, quàm quem esset solus: Innuens se cum animo semper plurima loqui solitum. Hoc est aptè otio & solitudine uti, hoc est otio multorum vincere negotia. Contra (ut prudenter Ennius inquit)

Otio qui nescit uti, plus negotii habet,
Quàm quum est negotium in negotio:
Nam cui quid agat institutum, nullo negotio
Id agit, studet ibi, mentemque animumque delectat suum
Otioso initio animus nescit quid velit,
Hoc idem est, neque domi nos, neque militiæ sumus,
Imus huc, hinc illuc: cum illuc ventum est, ire illuc libet,
Incertè errat animus præter propter vitam vivitur.

Impotens malitia.

EMBLEMA XXXII.

Tempore brumali ſi calcibus urſeris anguem,
Non nocet, at mens eſt prona nocere tamen:
Si multos videas homines tali indole, qui non
Sunt animo, ſed vi deficiente, boni.

COMMENTARIUS.

SErpentes hyberno tempore velut mortui ſunt; ita ut, ſi premantur, immoti jaceant. Non autem deſunt illis venena, ſed torpent. Narrant Porphyrium Serpentem, venenum quidem habere, ſed quoniam edentulus eſt, ſibi tantum habere: Ita quidem homines mala quidem meditantur, & animo volvunt, ſed quia deſunt facultates, non nocent, eas autem

autem adepti, omne virus ſuum evomunt. In hanc ſententiam ſic Seneca: Multorum quia imbecilli ſunt, latent vitia, non minus auſura quum illis vires ſuæ placuerint, quàm illa, quæ jam fœlicitas aperuit. Et paulò poſt: Multorum crudelitas, ambitio, & luxuria, ne paria peſſimis audeat, Fortunæ favore deſtituitur: Eadem velle eos cognoſces, da poſſe quantum volunt. Sapienter itaque unuſquiſque ſibi ab illis cavebit, ut eorum inſidias evitando, gaudendi materiam eis eripiat. Hoc pacto fiet, ut ipſa malitia maximam partem veneni ſui abſorptura, & ut baſiliſcus vitrum ſpeculatus, virus ſuum in ſe retortura ſit. Epiſt. 42.

Gloria

Gloria post obitum major.

EMBLEMA XXXIII.

Sæpè comes radios per Solis euntibus umbra est,
Hæc etiam nostræ dux aliquando viæ:
Gloria viventes etiam sectatur, at illa
Major ab exequiis semper in ora venit.

COMMENTARIUS.

SEneca Philosophus in Epistolis suis inquit; Gloria umbra virtutis est, etiam invitos comitabitur: Sed quemadmodum aliquando umbra antecedit, aliquando sequitur; ita Gloria aliquando ante nos est, visendamque se præbet, aliquando in adverso est, majorque quò serior, ubi invidia secessit.

cessit. Quamdiu videbatur furere Domocritus? Vix recepit Socratem fama. Quamdiu Catonem civitas ignoravit, respuit, nec intellexit nisi cum perdidit. Enimvero sic sunt homines, præsentia invidiâ, præterita veneratione prosequuntur. Quod & Lyricus asserit,

Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Vivos interdum Fortuna, sæpè invidia fati fatigat, ubi anima naturæ cessit, demptis obtrectationibus, ipsa se virtus magis magisque extollit. Cicero.

—— Diram qui contudit Hydram Horatius.
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari;

dum scilicet igni Græcanico cœlum assequeretur. Ita certè est, Lippus Livor longinqua non aspicit, præsentia obliquè intuetur;

—— Nos nostraque lividus odit,
—— Et nisi qui terris summota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit:

eique tantum homines magni sunt (ut Poëta loquitur) propter mille annos. Attamen viros illos illustres, & in exemplum natos, ab heroico suo proposito movere non debet, sed potius ὅλῳ ποδὶ, id est toto pede, adversus illum standum est; ne tanquam Scarabæi umbra (ut est in Adagio) nos terreat parum attentos. Sciat quilibet, nullum rectè factum in hâc vitâ præmio carere, cujus (sapientibus placet) vel uberrimus fructus est, fecisse, & in silentio meminisse; Quia

—— Virtus pretium sibi, solaque latè Claud.
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuve petit clarescere vulgi,
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Divitiis animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex altâ mortalia despicit arce.

Mima illa apud Horatium, contempto multitudinis contemptu, satis habebat equitem sibi plaudere. Et alte ac generose ille exclamat: Satis mihi pauci lectores, satis est unus, satis nullus. Volebat hic cordatissimus vir, gloriam sequi, non appeti; nec, si casu aliquo non sequeretur, idcirco quod gloriam meruerat, minus

minus pulchrum ducebat, ſuo ſcilicet ſibi placens theatro. Omnibus nimirum ad multa annorum millia reſpiciendum eſt, Seneca. etiamſi cunctis tecum viventibus ſilentium livor indixerit, venient tamen, qui ſine offensâ, ſine gratiâ judicent.

In

In malos Causidicos.

EMBLEMA XXXIV.

Forenses Rabulas vocavit ille
Togatos benè Vultures; sed illud
Inter hos tamem interest, & illos,
Quòd cadavera Vultures morentur,
Hi vivis quoque detrahunt cruorem.

COMMENTARIUS.

Vulturum, ut Plinius testatur, ea est Natura, ut triduo ante aut biduo, eò advolent, ubi cadavera futura sunt. Hinc Dinarchus Adolescens apud Plautum, *(Natural. Hist. Lib. 10 Cap. 6.)*

Vide ut jam quasi Vulturii triduo *(In Truculento.)*

O *Prius*

Prius prædivinant, quo die esuri sient,
Illum inhiant omnes.

His avibus similes dicit esse Apulejus perfidos causidicos, quos appellat vultures togatos; homines illos; non modò insulsos & à Minervâ alienos, verum vel maximè lingulaces, & à rabie non malè dictos rabulas. Eo autem pacto vulturibus sæviores sunt, quod hi cadavera expectent, illi vivos homines excorient. Unde eorum studium Columella caninum appellat; & haud temere quispiam confessum latrocinium dixit. Si naribus eorum afflaverit aura marsupii cujusdam, confestim illos videbis perjuria Laomedontis: Ulysses argutias, Simonis fallacias, & pietatem Pygmalionis adhibere, cumque non adest medulla sensuum, audies illos abundare spumâ verborum. In tantum denique apud illos fames habendi incanduit, ut dialecticæ mutua sit subtilitas, Rethoricæ languescat civilitas ubi nummorum perorat pluritas. Hæc movere Columellam, ut diceret, sine causidicis satis fœlices fuisse, & futuras urbes: idque verè, Legibus enim fundatas civitates legibus evertunt. Conqueritur hoc etiam Plautus,

Lib. 1.

In Trinummo

Mores leges perduxerunt jam in potestatem suam,
Magis queis sunt obnoxiosi, quam parentes liberis,
Eæ miseræ etiam ad parietem sunt fixæ clavis ferreis
Vbi malos mores affligi nimio fuerat æquius.

Atque hæc de rabulis, in fas nefasque iras suas, ac verba locantibus: Veri autem Patroni & Causidici reverendi, atque suspiciendi sunt: Testatur hoc gravissimus Philosophus, τὸ βουλεύεσθαι, τῶν περὶ τῶν ἀνθρώπων θειότατόν ἐστι, id est consiliare, eorum quæ inter homines sunt, divinissimum est. Et Plato, ἱερὸν ἀληθῶς ἐστιν ἡ συμβουλία, id est, quiddam sacrum profecto est consultatio. Hi quoque urbibus maximè necessarii, periclitantem enim innocentiam præsidio suo sublevant, & ambigua causarum fata dirimunt, nec minus provident humano generi, quàm si manu militari patriam defenderent. Hi suo jure dicere possunt, quod apud Ennium inquit ille Pythius Apollo;

Arist. Rhet. ad Alex.

Se esse eos unde sibi non populi & Reges, at omnes sui
Cives consilium expectant,
Suarum rerum incerti, quos ego meâ ope ex

In-

Incertis, certos, compoteſque conſilii
Dimitto, ut ne res temerè tractant turbidas

Eſt enim ſine dubio domus Jureconſulti, totius oraculum civitatis. Quare Saluſtius ad Cæſarem inquit; Ego ita comperi, omnia regna, civitates, nationes, uſque eò proſperum imperium habuiſſe, dum apud eos vera valuerunt conſilia.

Lubricum Iuventutis

EMBLEMA XXXV.

Dum tener, & nondum fundarat in orbe columnas,
Monstraque delerat Amphytrioniades,
Apparent illi virtus hinc, inde Voluptas,
Et studet in partes flectere quæquæ suas.
Blanda voluptatis, Virtutis dura videtur
Semita, dum primo limine quamque notat,
Hanc tamen invictæ subiens certamine mentis
Ad Superos tandem vi sibi stravit iter:

Alcidæ

Alcidæ similes homines sunt, dum levis ætas,
Et peragit cursus cœca juventa suos;
Fælix qui rectum potuit servare tenorem
Integer, & nullo crimine tactus obit.

COMMENTARIUS.

HAc Herculis Fabulâ, quam eleganter Libro decimoquinto descripsit Silius Italicus, & Xenophon sub nomine Prodici Philosophi, Libro secundo Memorabilium Socratis, nihil aliud innuitur, quàm Iuvenes in trivio & flexu vitæ positos, de eâ instituenda laborare, magnoque esse in periculo, ne à voluptatum blanditiis decepti, & à recto itinere abducti, in vada & scopulos deferantur, in quos cum impegerint, non sit receptui locus. Etenim qui ætate illâ in omnia præcipiti non labitur, spes est illum, inoffenso deinde cursu, pertingere posse ad Candidam metam. Hujus rei utile exemplar, Sapientiæ ille adumbrator Ulysses, nobis proposuit,

Qui domitor Trojæ multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit, latumque per æquor,
Dum sibi cum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces, & Circes pocula nosti.
Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors,
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Quapropter parentibus nihil prius, aut antiquius esse debet, quàm ut religiosè caveant, ne quod deliquium morum puerilium integritas patiatur: Ineuntis enim ætatis inscitia, senum constituenda & regenda prudentiâ est; qui tanquam alter Orpheus, vocem illam, quæ rupes moraque traxit; explicent, hoc est, salutaria præcepta cereis illorum mentibus præponant, quæ illi sequentes, per labores innumeros, aureum illud vellus, id est, virtutem cum immortali gloriâ consequantur. Fœlices ter & amplius si audiant, si viriorum omnium inimici exactum vitæ iter inspiciant, & tanquam Alphæus mare Siculum subterlabi dicitur,

ſine mixtione undarum, ad ſuam Arethuſam; ſic per mundanas haſce vanitates, ad eas virtutes tendant, quibus omnem vitam tueri poſſint. Rarum hoc certè, ſed magnum exemplum continentiæ, quæ etiam in Liberi Patris ſacris (ut Ariſtippus, in purpurâ ſaltare coactus, referente Laërtio, dixiſſe fertur) non corrumpitur;

Cui mens circumflua Luxu
Noverat intactum vitio ſervare vigorem.

At quàm multi intereà, aut ſuo, aliorum vitio, ad pejora inclinant: Suo ſcilicet, dum vitæ habere modum ignari, ſe totos otio & voluptatibus devovent, quæ ubi animos illorum, ad magna alioqui ſurgentes, velut peſtilenti quodam ſidere afflarunt, capti ſunt, periëre; Iam inter meretrices, illecebras (ut Comicus ait) argentarias, ſepulchrum ſuum habent, totamque meliorem ætatem comburunt. Itaque re cum pulviſculo perditâ, nihil aliud illis reſtat, niſi ut fiant miſeri; non ſecus ac ille conclamatæ vitæ adoleſcens Lesbonicus apud Plautum, qui cum amicè ab imico in hunc modum admoneretur,

Niſi me aſcultas, atque hoc, ut dico, facis,
Tute ponè te latebis, facilè ne inveniat te Honor,
In occulto jacebis, cum te maximè clarum voles:

Ita reſpondit,

Sciebam ut eſſe me deceret, facere non quibam miſer:
Ita vi Veneris vinctus, otio captus in fraudem incidi.

Iuvenalis. Sic, dum juvenilis ætas adeſt, abſque labore nitidi victitant, cum labore ſquallidi ſenectam ætatem tranſigunt; anteactorum eos pudet, agendorum onus haud ſuſtinent; jucundis in juventute curſu quaſi peragratis, in ſenectutem moleſta reſervant. Accedunt ad hoc paraſiti, cummunis perniciès adoleſcentum, qui ita ſe comparant, ut omnia aſſententur, qui exulceratas iſtas mentes, ſi ſuâ ſponte non ſatis inſaniant, improbâ arte, quâ illas tractant, magis magiſque inſtigant, ita ut ipſa ſi cupiat Salus ſervare prorſus non poſſit. Venio ad parentes, qui ſæpè etiam ſuo exemplo peccant, libroſque malè agendo malè agere docent,

Xenophon. *Si* (Enim) *damnoſa ſenem juvat alea, ludit & hæres*
Bullatus, patrioque eadem movet arma fritillo.

Aut vehementes in utrumque partem ſunt, largitate nimiâ, aut parſi-

parſimoniâ, & ſic in eandem fraudem ex hâc re atque illâ incidunt. Si enim nimis contentè liberos habeant, nec ea quę fert adoleſcentia iis indulgeant, ut eſt ingenium humanum, ſemper nitentur in vetitum, omneſque artes advocabunt ut id conſequantur. Si nimis laxè & lautè, idem erit. Nam qui adoleſcenti nimium indulget, ſive pecuniæ, aut alterius rei, is febricitanti miniſtrat vinum, bilioſo mel, cœliacis obſonia. Hinc Megaronides ſenex apud Plautum,

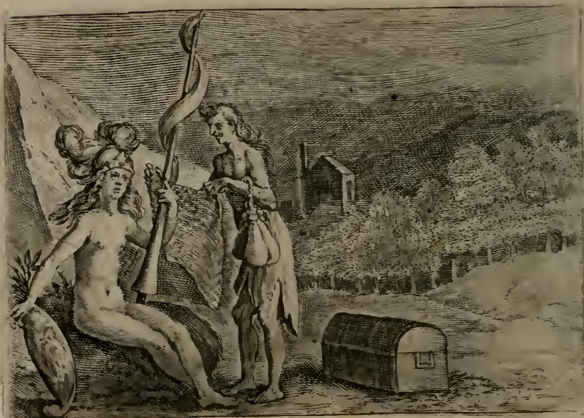
Dediſtine hoc pacto ei gladium qui ſe occideret?
Quid ſecus eſt, aut quid intereſt dare te in manus
Argentum amanti homini adoleſcenti, animi impoti
Qui exædificaret ſuam inchoatam ignaviam?

Itaque præceptum hoc Philoſophorum hîc valeat, μηδὲν ἄγαν id eſt, ne quid nimis, & modus teneatur, qui eſt ſal & anima virtutum.

Sa-

Sapientiæ deceptrix Avaritia.

EMBLEMA XXXVI.

Cauta licet ſis Diva, tamen te cautior, arctos
In caſſes Ratio tinnula ſæpè trahit.

COMMENTARIUS.

Pauſanias Corinthiacus memoriæ prodidit: Acriſium conſulto de liberis maſculis, ſi quos filia ſua pareret oraculo, reſponſum tuliſſe, ſe ab eo, qui è filiâ ſuâ naſceretur, interfectum iri. Hoc igitur metuens, extructo ſub terrâ æreo thalamo, Danaen acerrimâ cuſtodiâ ſeptam tenuit. Verumtamen Iuppiter in aurum converſus, per inpluvium in ſinum Danaes influxiſſe, atque ita cum eâ rem habuiſſe fertur. De quo Horatius Lib. tertii Ode XVI. & Ovid. Lib. 1. Amor. Eleg. 7.

Iup-

Iupiter admonitus nihil esse potentius auro,
Corruptæ pretium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat, durus Pater, ipsa severa:
Ærati postes, ferrea turris erat.
Sed postquam sapiens in munere venit adulter,
Præbuit ipsa sinus, & dare jussa dedit.

Quo figmento adumbratur, Nihil esse tam sanctum, quod non violari; nihil tam munitum, quod non expugnari; nihil tam providum, quod non decipi à pecuniâ posit. Si dubitas, quotidianam experientiam, ipsasque Historias tibi auctores dabo. Hæ Philippum oraculo fidentem, non ferreis, sed argentatis hastis Græciam subegisse testabuntur, bellumque (ut Ennius loquitur) cauponatum fuisse; iis scilicet corrumpendis, locupletandis, atque ornandis, qui in singulis urbibus, summæ rei præerant. Quid Lacedæmonii? nonne primi omnium hosti munera dare cœperunt, bellique victoriam auro vænalem effecerunt? Idcirco M. Tullius, Offic. secundo, scribit, Cajum Pontium Samnitem, optare solitum, ut ad illa tempora se Fortuna servasset, & tunc esset natus, quando Romani Dona accipere cœpissent, non fuisse passurum, eos diutius imperare. Adeo scilicet humana cupiditas, ad istas utriusque materiæ laminas caligat, quibus tamen terra ut noxiis rebus, maloque gentium in medium prodituris, toto pondere incubuit. Resistit quis, aut obloquitur? os illi argento verbera, obstruetur, & lucripetam istum, legirupam efficies; ignarum scilicet hoc pauxillum lucri quantum illi damni adportet.

Cicero. Demosth. Pausan. Seneca de Benef.

Nec minor in campo furor est, emptique Quirites
Ad prædam, strepitumque lucri suffragia vertunt.

Petron.

Porrò cum sacra hæc auri fames ubique perniciosa sit, omnium tamen malorum comprimis radix est, si judicium animis inhæreat. Quod tamen aliquando fit, ut ubi dos in linguâ est, ibi consilia corrupantur, lucroque Sapientia etiam irretiatur. Probos non tango, in quorum numero mihi Alcamenes ille; qui quodam rogante, cur à Messeniis oblata munera recusasset: Quoniam si recepissem, inquit, cum legibus pacem habere non poteram. O mentem regno dignam! quæ magno obvioque lucro, legum auctoritatem anteposuit. Quid ille egregius vir, cui cum Cæsar ducenta donaret, id est quinque millia Philippico-

Iustin. Novell. ut præsid. absque ulla dat. pecun. ad offic. mitt. Parag. Tametsi enim Const. 8. Senec.

rum, an non ridens rejecit? ingenti ore efferens; Si tentare me conſtituerat, toto illi fui experiendus imperio. Quaſi dicat, nec dato quidem illo, ſe ceſſurum illis decretis, & vitâ. Et cur? Cum omnes cinis æquet, ſola autem Virtus diſtinguat?

Nos homunculi
Plaut. *Salillum animæ qui cum extemplò amiſimus,*
Æquo mendicus, atque ille opulentiſſimus
Cenſetur cenſu ad Acheruntem mortuus.

Vitium

Vitium Virtutis ſpecie citius fallit.

EMBLEMA XXXVII.

Blandius arridet pellaci flore Cicuta,
Et tamen interius, quo perimamur, habet.
Cum vitium ſpecie ſeſe Virtutis obumbrat,
Promptius in caſſes pectora noſtra rapit.

COMMENTARIUS.

DUo ſunt, inquit Seneca, propter quæ delinquimus; Aut ineſt animo pravis opinionibus malitia contracta, aut etiamſi non eſt falſis occupatus, ad falſa tamen proclivis eſt, & citò ſpecie, quo non oportet trahente, corrumpitur. Sic nulla vitia velocius citiuſque obrepunt animo, aut Epiſt.4.

majorem afferunt perniciem, quàm quæ Virtutis ſpecie fucantur,

Fallit enim vitium ſpecie Virtutis & Vmbrâ.

Horum de genere ſunt Ambitio, quæ virtutem mentitur, ejuſque nomen uſurpans, honeſtâ quodammodo prætextâ ornata, oculis mortalium ſeſe ingerit. Hinc ille Vates,

—— Habitat ſub pectore cæco
Ambitio, & morbum virtutis nomine jactat.

Superbia libertatis loco ducitur. Sitis inexplebilis habendi vocatur providentia. Livor honeſti Zelo perſonatur. Maledicentia fucat morbum titulo libertatis. Adulatio pro humilitate ſeſe inſinuat. Et tam callidè; & blandè hæc imponunt, ut internoſci niſi difficulter non queant. Porrò quemadmodum venenum quò dulcius, eò periculoſius eſt: ſic hæc mala periculoſiſſima ſunt, cum delectant. Tum enim, quia amamus, defendimus, & malumus excuſare, quàm excutere. Tandem eò inſaniæ devenimus, ut laudemus, & gloriemur iis, quibus erubeſcere oportebat. Et quod unum habebamus in malis bonum, perdimus peccandi verecundiam. Benè ille, Miſerum eſt peccare, miſerius delectari, miſerrimum excuſare, & tum demum conſummata amentia eſt, quum ad ſtudium malum, opinio quædam honeſtatis acceſſerit. Medici nullum morborum genus putant formidabilius, quàm quod ægrotis mali ſenſum eripit. At hujuſmodi ferè ſunt omnes animorum morbi. Quo quiſque gravius ægrotat, hoc minus admittit opem medicantis. Nec ægrotus de ſuis poteſt judicare malis, quibus laborat, propterea quod ægrotet ea pars, cujus erat judicare. Nunquam autem ſanatur, niſi excuſſo hoc irrationali motu, puta Opinione, Rationem, quæ exultantes affectus temperet, & in anguſtiorem gyrum ducat, ſibi adſciſcat. Ut enim

Boët. lib. 1. Met. 7.

Nubibus atris
Condita nullum
Fundere poſſunt
Sidera lumen:
Sic quoque ſi vis
Lumine claro
Cernere verum,

Hanc

Hanc Bonæ mentis peturbatricem Opinionem disjice: quia

Nubila mens est
Vinctaque frenis
Hæc ubi regnat.

Itaque ex præcepto Horatii

— te ipsum,
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala; Namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.

Malum consilium consultori pessimum.

EMBLEMA XXXVIII.

Consilium auctori pravum nocet: Hoc benè quondam
Monstrasti exemplo sæve Perille tuo.

COMMENTARIUS.

Perillus Atheniensium faber ingeniosissimus, olim Phalaridi, Agrigentinorum Tyranno, taurum ex ære fabricavit, cui januam in latere posuit, ut cum inclusus reus subjectis ignibus torqueretur, mugitum, non hominis vocem videretur emittere: quo invento, cum munus & præmium à crudelissimo Tyranno, qui novis hominum tormentis delectabatur, postularet, in eo ipso, ut eam pœnam primus experiretur, includi jussus, ac suppositis ignibus exustus est. Vide Ovid Plin. Lib. 34.

Lib.34.Cap.8. Quo exemplo monemur, malum consilium consultori esse pessimum.

— Neque (enim) lex æquior ulla est
Quam necis artifices arte perire suâ.

Polypus dum Conchæ carnem captat, ipse capitur, ac tenetur. Et Basiliscus dum speculum inspicit, suo ipsius veneno, à speculo repercusso, necatur. Sic semper malitia maximam partem veneni sui bibit. Græci dicunt ἱερὸν ἡ βȣλὴ, id est, sacra quædam res est consilium. Atque ut est libenter accipiendum, ita est religiosè citraque fraudem dandum, si quis egeat. Alioqui non defuturum est Numen aliquod, quod pœnas repetat ab eo, qui rem sacram perfidiâ violarit. Exstat in hanc sententiam Apologus Græcus non invenustus, qui sic habet: Leonem ob senectam ægrotantem, & eâ de causa in lustro se continentem, cætera quidem animantia officii causa, visebant, exceptâ Vulpe. Proinde Lupus, nactus oportunitatem, accusavit Vulpem, apud Leonem læsæ Majestatis, ut quæ pro nihilo haberet eum, penes quem rerum erat summa; nec ob contemptum ad visendum accessisset. Intereà autem intervenit in Lupi fabulâ Vulpes, & extremam sermonis partem audivit. Itaque Leo, conspectâ Vulpe, protinus adversus eam infremuit; at illa postulato ad purgandum sese spatio: Et quis, inquit, omnium qui huc convenerunt, tantum tibi profuit, quantum ego? quæ quoquo versum circumcursitavi, tibique morbi remedium à medicis reperi. Cumque Leo protinus edixisset, ut remedium aperiret, si vivum inquit Lupum excories, & illius pellem induas, convalesces. Leo credulus, continuo Lupum invasit, & interemit. Quo extincto, risit astuta Vulpes calumniatoris malum consilium in ipsius recidisse caput, ipsumque exedisse quicquid mali intriverat.

Diffi-

Diffidendum.

EMBLEMA XXXIX.

Aſpiciens hominem lachrymas Crocodilus acerbè
Fundit, & in caſſes fugiendo ducere tentat,
Huc ubi perduxit, conantem cedere retrò
Invadit, roſtroque illum diſcerpit avaro:
Nuſquam tuta fides, hoſti diffidito ſemper,
Nam nihil utilius quàm diffidentia prudens.

COMMENTARIUS.

PEſſimi hominum nunquam terribiliores ſunt, quàm dum voce, & geſtu ſeſe leniſſimos oſtendunt. Publ. Mimus

Malus ubi ſe bonum fingit, tunc eſt peſsimus.

Quod inprimis de Domitiano Principe lectum eſt, Baſſianus etiam

etiam imperator (ut est apud Ælium Spartianum) lacrymabatur, quoties aut mentio fieret, aut magnos videret Getæ fratres, quem occiderat. Aranea (ut ajunt) antequam feriat titillat, Auceps, & mulier quem fallere vult, delinit. Polypus quem demergit, amplectitur. Hyena vocem humanam imitatur, & nomen alicujus ediscit, quem posteà devoret. Crocodilus denique Nili animal, terrà pariter ac flumine infestum, quem dilacerare statuit, insequentem fugit, fugientem sequitur: Sunt qui scribunt eum etiam lacrymas emittere, conspecto homine. Unde in Adagio est, *Crocodili lacchrymæ.* Quibus exemplis monemur, nihil credere, atque omnia suspecta habere. Exclamat Tragicus, Vid. Plinium Lib. 8. Cap. In Hyppolito.

O vita fallax abditos sensus geris.

Multis simulationum involucris, & quasi velis obtenditur uniuscujusque natura. Frons, oculi, vultus persæpè mentiuntur, oratio verò sæpissimè. Quod expertus est ille, cum inquit; *O amici, nemo amicus.* Cic. Ad Q. Frat. Epist. 1. Itaque merito nobis occinit Epicharmus; *νᾶφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα γὰρ ταῦτα τῶν φρενῶν*, id est, Sobrius esto, & memor sis ne quid credas, nervi hi sunt sapientiæ. Occurrit & illud Euripidis;

σώφρονος δ' ἀπιστίας
οὐδ' ἔστιν ἄλλο χρησιμώτερον βροτοῖς, id est,

Sapiente diffidentia non aliud utilius est mortalibus,

Præcipue adversus hostis insidias. Quoniam nulli citius opprimuntur, quàm qui nihil timent. Et frequentissimnm initium calamitatis, est securitas. Vell. Paterc. 2. Hist. Ninil itaque in hoste contemnendum, sed cogitandum, sub omni lapide dormire Scorpium. Frequenter jam fusa acies, dispersos, ac passim sequentes reparatis viribus interemit. Veget. lib. 3. cap. 25. Narrat Cornelius Nepos in Thrasybulo, eum, cum Phylem confugisset, quod est castellum in Attica munitissimum, non plus habuisse secum, quàm triginta de suis. Hoc initium fuit salutis Atticorum, hoc robur libertatis clarissimæ civitatis. Contemptus enim est primò à Tyrannis, atque ejus solitudo; quæ quidem res & ipsis contemnentibus perniciei, & huic despecto saluti fuit. Hæc enim illos ad persequendum segnes, hos autem, tempore ad comparandum dato, robustiores fecit. Quo magis præceptum illud, omnium in animis esse debet; Nihil in bello oportere contemni; Nec sine causa dicitur, Matrem timidi flere non solere.

Morosis cedendum.

EMBLEMA XL.

Cedito morosis, nam quo magè concutis ignem,
Hoc magis attollit mota favilla jubar.

COMMENTARIUS.

IN Adagio est; Ignem gladio ne fodito. Quo monemur, potentum & ferocium iracundiam, non esse convitiis exagitandam, propterea quod flamma, quo magis commovetur, hoc magis magisque invalescat; cum contra, si quiescat, sopiatur, Plautus Amphitruone;

Bacchæ bacchanti si velis adversarier,
Ex insanâ insaniorem facies, feriet sæpius,
Si obsequare, unâ resolvas plagâ.

Fulminis & procellæ eadem ferè est vis; validissima quæque, ac reni-

renitentia sternunt,& evertunt. Contrâ arundinem contumacem adversus sævientium nimborum impetus, domitricemque ruentis cœli videmus; nec aliis armis, quàm patientia quadam tutam. Sic quisquis majoribus suis cedit cedendo, ut arundo, vincit. Præterеà nihil ita confusionem parit ingerenti mala, sicut fortis tolerantia patientis, & neque verbo, neque opere reddere vindictam. Quod quid aliud, quàm illum sævientem in adjutorium tui, pudore victum convertere? Hoc certè vindictæ genus est maximum, scilicet, non commoveri. Prudenter Philosophus; Si magnanimus fueris, nunquam judicabis tibi contumeliam fieri. De inimico dices, non nocuit mihi, sed animnm nocendi habuit. Et cum illum in potestate tuà videris, vindictam putabis, vindicare potuisse. Scito magnum & honestum vindictæ genus esse, ignoscere. Maximam autem factæ injuriæ pœnam fecisse, nec quenquam gravius affici, quam qui ad supplicium pœnitentiæ traditur. Socrates, cum in viâ quidam per lasciviam illi calcem impegisset, admirantibus aliis, quod id pateretur; Quid facerem inquit? illis hortantibus uti vocaret ipsum in jus: Ridiculum, inquit, si quis asinus me calce percussisset, decretis mihi; voca illum in jus? Nihil scilicet patientissimus vir interesse putabat, inter asinum & hominem brutum. Idem alias percussus, nihil aliud respondit, quam, miserum esse, quod homines nescirent, quando cum galeâ esset prodeundum. Quid Cato? cum illi in foro causam dicenti Lentulus attractâ pingui salivâ, in mediam frontem, quantum poterat expuisset; absterſit Cato faciem, ac dixit; Affirmabo omnibus, Lentule falli eos, qui te negant habere os. Atque hîc subsistens, carmen aliquod, ex 2. Libro variorum meorum Carminum, quo aliquando Amicum ad patientiam cohortatus sum, addo, Ignosce, quisquis hæc leges: Seneca.

Ni te plus oculis meis amarem
Dilectissime - - - non monerem
Te tam sollicitè, quid & nocivum,
Et quid utile sit tibi futurum,
Dum ver floridulum juventa carpit.
Te nuper monui, monebo rursus,
Ne (quod pectora concoquit bonorum)
Vt soles tremulo Patri resistas.

Est morosior, est avariorque,
Sed hos canities, petita cunctis,
Adducit comites perenne secum.
Qualis qualis erit, tamen ferendus
Est tibi, potius modestus ipsum
Quam perversus, & obstinatus audi.
Si auro fueris molestus idem,
Nihil proficies, resuscitatur,
Sed non reppimitur premendo, serpens.
Palpanti nihil asperum ferumve est:
Vnda liberius vagans per alveum
Tranquillo pede labitur, fluitque;
Ast hæc, si lapides, trabesve cursum
Rapacem impediant, sonat furitque;
Et cum murmure bulliens sonoro
Pugnantes lapides trabesque quassat.
Omnis hoc habet ira, sæviensque
Indignatio, crescit in dolores
Et tormenta sui, jugumque nullum est
Quod non durius urgeat morantem,
Quam qui subsequitur ducem paratus.
Vnum est tristibus in malis levamen,
Pati leniter. Et necessitati
(Vt virum decet) obsequi libenter.

Sa-

Sapiens ſupervacanea bona negligit.

EMBLEMA XLI.

Diogenes quosdam cernens haurire liquorem
Manu puellos limpidum,
Abjecit cyathum, palmas in pocula vertens,
Queis uſus eſt impoſterum.
Præcidit remoras Sapiens; quo promtius altam
Virtutis Ædem tranſeat.

COMMENTARIUS.

NIhil aliud olim Diogenes, quàm peram, pallium, & ſciphum circumtulit, & ζωὴν πίθου, id eſt, doliarem vitam agere ſolitus fuit. Ad hunc Alexander Magnus ita ali-

quando locutus fertur: Adſum, O Diogenes, tibi ſubventurus: cui Diogenes, uter noſtrûm pluribus eget, ego qui ultra peram, & pallium nihil deſidero, an tu, qui non contentus patrio regno, tot periculis temet objicis, ut latius imperes, adeò ut vix totus orbis tuæ cupiditati videatur ſatis futurus? Hæc ad Alexandrum: Memor ſcilicet illius Apulei in Apologiâ ſententiæ; Pauperem me vis? prius avarum eſſe doceas neceſſe eſt. Quod ſi nihil in animo deeſt, de rebus extraneis quantum deſit non laboro. Aliquando etiam, cum videret quoſdam pueros manu ſuâ aquam haurientes, & bibentes, indignabundus cyatum ſuum, tanquam, ſupervacaneum, abjecit: innuere volens, ſuperfluis iſtis divitiis excluſis, habitaturam latius nobiſcum quietem, & tranquillitatem: quibus eò amplius loci erit, quò Fortunæ minus. Democritus olim etiam divitias abjecit, onus illas bonæ mentis exiſtimans. Poterat & Thales habere opes, ſed multò altius putavit contemnere; doctus ſcilicet, habere & Virtutem ſuas illecebras, quas guſtare & ruminare cum cœperimus, alias magnopere non requiramus. Enimverò viri illi in exemplum nati, omnia, ut ſaperent, contempſerunt, & ad Bonam Mentem magno curſu, ac totis viribus contenderunt, præcidentes ea, quæ tenere, ac remorari poſſent: divitias dico, quæ multis ad Philoſophandum obſtitere, cum contra paupertas expedita ſit, & ad Philoſophiam, abſque viatico, pervenire liceat. Sapiens ille Bias, cum quidam patriam cepiſſet hoſtis, (Cic. in Paradoxis.) cæterique ita fugerent, ut multa de ſuis rebus aſportarent, cumque eſſet admonitus à quodam, ut ipſe idem faceret; Ego vero, inquit, facio, nam omnia mea mecum porto. Cordatus vir hæc Fortunæ ludibria, ne ſua quidem putabat, quæ nos appellamus etiam bona noſtra; quæ quæſitu difficilia, cuſtoditu anxia, & amiſſu nobis flebilia ſunt. Illi contra quibus recta placent, ſecuri & liberi nihil petunt, & tota Fortunæ comitia prætereunt. Dant ſe Philoſophiæ, almæ animorum nutrici, ſatis habentes, ſi non algeant, non eſuriant; cumque Lucano ſi exclamant,

Lib. 4. *——O prodiga rerum*
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu,
Et quæſitorum terrâ, pelagoque ciborum
Ambitioſa fames, & lautæ gloria menſæ,

Diſcite

Discite quam parvo liceat producere vitam,
Et quantum Natura petat. Non erigit ægros
Nobilis ignoto diffusus Consule Bacchus
Non auro Myrrhâque bibunt, sed gurgite puro
Vita redit: satis est populis fluviusque Ceresque.

Et profectò

Ut quisque minimo contentus fuit, Turpil.
Ita fortunatam vitam duxit maximè.

In

In Avaros.

EMBLEMA XLII.

Immundæ pecudes Sues, pigroque
Semper implicitæ luto ac ſepultæ,
Non proſunt niſi carnibus peremptæ;
Sic queis pectora faſcinavit aurum
Æternum modo grunniunt ſuosque
Acervos tenues nimis queruntur,
Donec poſt ſua fata dignioris
Hæredis foveant, alantque luxum.

COMMENTARIUS.

PUblius Mimus ait, Avarus, niſi quum moritur, nihil rectè facit: Non ſecus ac Sus, immundum illud pecus, quod perpetuo ſuo luto immerſum, inter ingentem glandium copiam, ſemper grunnit & queritur, nullique, niſi interemptum & mactatum, ſuo lardo prodeſt. Sic etiam turpilucricupidi (ut cum Plauto loquar) avari, magnas inter opes inopes ſunt Tantali; queruntur perpetuò, &

Patulis rimantur faucibus aurum:

Idque non ſolum in terrâ, ex mercibus ſuis ex Oriente & Occidente petitis, ſed etiam ſub terram, inque fodinas deſcendunt, quo eos uberrimus Fortunæ rivus inauret. Conqueſtus hoc eſt jam olim Poëta Ovidius,

Itum eſt in viſcera terræ, In Metam.
Quaſque recondiderat, Stygiiſque admoverat umbris,
Effodiuntur opes irritamenta malorum.

Hos tales olim Regina Carum Semiramis ſic luſit: Monumento, quod ſibi pararat, hæc inſcribi juſſit, Quiſquis Rex pecuniâ eguerit, aperto monumento, quod voluerit capiat. Darius potitus eâ civitate, titulo credens, ſaxum ingens, quo claudebatur monumentum, vix amolitus, nihil quidem invenit pecuniarum, ſed ex altero ſaxi latere hoc inſcriptum repperit: Ni vir malus eſſes, & pecuniâ inexplebilis, haudquaquam mortuorum loculos moveres. Hoc pacto turpiſſimus avarus ſpe ſuâ cecidit, & irriſus abiit. S. Bernardus ſuper Cant. Serm. XXXVIII. ait, currum Avaritiæ quatuor vitiorum rotis vehi, quæ ſunt, Puſillanimitas, Inhumanitas, Contemptus Dei, & mortis Oblivio. Quæ verba ſi examinemus, veriſsima eſſe comperiemus. Primò Puſillanimitatem Avaritiæ adeſſe, ex eo patet, quod infra terram ſeſe demittat, dum aurum argentumque, viliſsimas terræ glebas eruit;

Hoc quicquid placet, excitatque mentes Boëtius.
Infimis tellus aluit cavernis.

Hinc eſt quod Plutonem præfecerit divitiis Antiquitas; quod ex imis terræ viſceribus, immo ab ipſis inferis petantur opes. Seneca de Beneficiis: video ferrum ex iiſdem tenebris eſſe prolatum, quibus aurum & argentum, ne aut inſtrumentum in

cædes mutuuas deesset, aut pretium. Porro, secundum Ciceronem, nihil tam parvi, tamque angusti animi, quàm amare divitias. Dicebat ille, avaros ita facultatum suarum curam gerere, quasi essent propriæ, rursus ex iisdem nihil capere utilitatis, quasi essent alienæ. Quod quid aliud, quàm pusillanimitas? Sapientius Horatius,

Mihi res, non me rebus submittere conor.

Secundò Inhumanitatem avaris inesse, testatur Seneca; In nullum Avarus bonus est, in se pessimus; Idem etiam in Euclione oculis subjicit Plautus. Appositè illum hydropi comparat Horatius, quia ut illi

Quò plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ;.

Claud. Sic, *Semper inops quicunque cupit.*

Scilicet improbæ
Horat. *Crescunt divitiæ, tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

Ut Indicæ formicæ, aurum è cavernis erutum, servant tantum, non fruuntur: ita dives avarus, non fruitur ipse suis opibus, & aliis invidet illarum usum, multasque parasse divitias, non ei finis est miseriarum, sed initium. Nam adhuc quærendo (qui mos est avaro) cupiditas crescit, & paupertas cupiendo. Dicebat ob id Epictetus, non est quod avaris opes augeas, sed tollas cupiditatem. Apul. Apol. 1. Omnis enim cupido acquirendi ex opinione inopiæ venit, nec refert quam magnum sit, quod tibi minimum est. Non habuit tantam rem familiarem Philus quantam Lælius, nec Lælius quantam Scipio, nec Scipio quantam Crassus dives. At enim nec Crassus quantam volebat. Ita cum omnes superaret, à suâmet avaritia superatus est; omnibusque potius dives visus est, quàm sibi. Restat tertium vitium, Contemptus Dei. Dicet hoc tibi Juvenalis,

Falsus erit testis, vendet perjuria summâ
Exiguâ, Cereris tangens aramque pedemque.

Et quartum, Oblivio Mortis; Quia ut nunquam moriturus, quo minus viæ restat, eo plus viatici sibi quærit, ut Horatius inquit; *Secanda marmora*
Locat sub ipsum funus, & sepulchri
Immemor struit domos.

His au-

His autem hominibus quid aliud impreceris, quàm quod Juvenalis Pacuvio;

Vincat Pacuvius quæso vel Nestora totum,
Possideat quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

Cæcus amor ſui.

EMBLEMA XLIII.

Dum ſua ſubjectis Narciſſus ſpectat in undis
Corpora, & in facie deperit ipſe ſua,
Spernitur à Nymphis, ſubitoque in pectore motu
Ipſe ſui eſt factus flos Hyacinthus amans:
Fabula narratur mutato nomine de te,
Qui reliquos ſpernis cæcus amore tui.

COMMENTARIVS.

SUidas inquit Nymphas à Narciſſo ſpretas dixiſſe, πολλοί σέ γε μισοῦσιν ἂν σεαυτὸν φιλῇς, id eſt, Et multi te oderint ſi teipſum ames. Quod ut ad Emblema noſtrum torqueamus, ſciendum

dum est eas Nymphas hîc intelligi, quas Sapientiæ præsides Antiquitas esse voluit, quæ elatum pectus fugiunt, humile verò amplectuntur, & exosculantur. Est autem in hominibus quidam cæcus amor sui, quem φιλαυτίαν vocant: Hoc morbo licet plurimi laborent, nunquam tamen de remedio quærendo cogitant, semper sibi patrocinantur, semper blandiuntur. Omnes nobis videmur esse belli, festivi, saperdæ, cum simus κάπροι. Nescio quas Chimæras, quæ monstra nobis fingamus; interea autem auras, & nubes, pro Junone, captamus miseri Ixiones. Usque adeo nihil magis officit progressibus nostris, ac falsa opinio; Quicquid enim hæc præoccupavit, nunquam assequitur industria. Idcirco Sapiens huic vitio bellum indicat, non aquâ & igni, sed toto suo pectore. Porrò quia Narcissum, in aqua, tanquam speculo, se contemplantem, hoc Emblema repræsentat, pauca de speculis, quæ huc facere videbuntur, addam. Plautus in Epidico sic inquit, Varro.

Non oris causâ modò homines æquum fuit
Sibi habere speculum, ubi os contemplarent suum,
Sed quî perspicere possent cor sapientiæ.
Vbi id inspexissent, cogitarent posteà,
Vitam ut vixissent olim in adolescentia.

Inventa sunt specula (ait Seneca) ut homo ipse se nosceret: Multi ex hoc consequuntur, primo sui notitiam, mox & consilium quoddam: Formosus ut vitet infamiam, ne corporis dignitatem, morum dehonestamento polluat: Deformis, ut ingenio corporis damna rependat, & virtutibus redimat quicquid corpori deest. Amplius, ut Juvenis flore ætatis admoneretur; illud tempus esse discendi, senex, ut indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret, admoveri sibi lineas sentiens. Natural. quæst. lib. 5.

Mors introitus ad Vitam.

EMBLEMA XLIV.

Confectus ſenio Phœnix ſe mittit in ignem,
Vt propriis iterum pullulet exequiis:
Diſcite mortales Parcarum ſpernere fila:
Nam, quo vivamus, vivere deſinimus.

COMMENTARIUS.

Vide Plinium Lib. 10. Cap.

DE Phœnice ſic Claudianus;

Hic neque concepto fœtu, nec ſemine ſurgit,
Sed pater eſt proleſque ſui, nulloque creante
Emeritos artus fœcundâ morte reformat,
Et petit alternam totidem per funera vitam.

Huic avi nos Chriſtiani, æquiparandi ſumus; cum ille dies quem impii

impii tanquam extremum timent, nobis æterni natalis sit. Quanquam hoc neget Ethnicus Poëta, cum inquit,

Soles occidere, & redire possunt, Catull.
Nobis cum semel occidit brevis lux
Nox est perpetuò una dormienda.

Sanius dux ad Eloquentiam Cicero; Supremus ille dies, non Lib.1.Tusc. exstinctionem, sed commutationem loci adfert. Et alio loco; Quæst. Si à Deo denunciatum videatur, ut è vitâ exeamus, læti, & agentes gratias, pareamus, emittique nos è custodia, atque levari vinculis arbitremur. Si autem nihil denunciatum fuerit, eo tamen simus animo, ut illum horribilem diem aliis, nobis faustum putemus: nihil in malis ducamus, quod vel à Diis immortalibus, vel à Naturâ parente omnium, constitutum. Non enim temere & fortuito facti & creati sumus, sed profecto fuit quædam vis, quæ generi consuleret humano, ne id gigneret inter cætera, quod cum exantlavisset omnes labores, in mortis malum incideret sempiternum. Paratum nobis perfugium potius putemus, quo utinam passis velis tendere liceat. Matthæus Cap. 13. *Tunc justi fulgebunt sicut sol, in regno patris sui.* Fœlices, mehercules, & ter beatos illos, qui vitæ præcedentis innocentia, fideque meruerunt tam præclarum de cœlo patrocinium, ut renati inter astra micare possint. Imaginemur, quæso, Seneca. quantus ille sit fulgor, tot sideribus inter se lumen miscentibus. Nulla serenum umbra turbabit, æqualiter splendebit omne cœli latus. O quam habebit tunc animus noster, quod gratuletur sibi cum emissus his tenebris, in quibus assiduo volutatur, totus illam lucem aspexerit, quam nunc per angustissimas oculorum vias obscure intuetur; & tamen illam procul admiratur! Hæc cum perpendimus, quis mortem temporalem metuat, cum æterna ante oculos vita sit? quis labores carnis timeat, cum se in requie æternâ noverit collocandum? Audi iterum Ciceronem; Pro dii immortales, quam optabiliter iter illud ineundum est, quo confecto, nulla reliqua cura, nulla sollicitudo futura est? Legitur non-nemo in libris quæstionum Tusculanarum, cum Platonis libros de immortalitate animorum legisset, mox sese è præcipite muro, in mare abjecisse, ut æterno illi Cœlitum concilio adscriberetur. Refert Val. Maximus; Thraces olim natales hominum flebiliter, exequias cum hilaritate celebrasse;

braſſe; gnari ſcilicet, ſine ullis Doctorum præceptis, veræ noſtræ conditionis: ideoque, inquit, merito ſibi ſapientiæ laudem vindicarunt. Et certè, ſi iſtæ plus quàm aniles ineptiæ pellantur, quid in morte miſeriarum invenias? At amaram eſſe dices. Reſpondet Orator; Habes ſomnum imaginem mortis, eumque quotidie induis, & dubitas quin ſenſus in morte nullus? cum in ejus ſimulacro videas eſſe nullum? Diogenes interrogatus num quid mali eſſet mors? Quo inquit, pacto malum, cum præſentem non ſentiamus? quod autem abeſt nulli malum eſt. Dum ſentit homo, vivit, nondum igitur adeſt mors, quæ ſi adſit, abeſt ſenſus. Malum autem non eſt, quod non ſentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro; Mors quidem mala non eſt, ſed iter ad mortem. Id ſi metuimus, totâ vitâ metuendum eſt, quid enim hæc aliud, quàm iter ad mortem? Cunctos itaque Boëtii verbis alloquor

Lib.3. Met. 10.

Huc omnes pariter venite capti,
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas habitans libido mentes;
Hic erit vobis requies laborum,
Hîc portus placidâ manens quiete,
Hîc patens unum miſeris aſylum.

E parvis

E parvis citò magnus.

EMBLEMA XLV.

Quosquos ex humili salire cernes
Ad fastigia dignitatis altæ,
Crocodilo habeas pares, ab ovo
Qui crescit minimo brevî stupendus.
Parte hâc dißimiles tamen vocabis,
Quòd hic perpetuo augeatur, illi
In summo positi ruant ad imum.

COMMENTARIUS.

NArrat Pierius, in hieroglyphicis suis, Crocodilum è minimis initiis maximum cito capere incrementum; Et Plinius

Nat. Hist. lib. 8. cap. 25. refert eum, quumdiu vivit, crescere. Huic animali Pierius homines, qui ex infimo, & humillimo loco ad summas dignitates emergunt, æquiparat: Hâc parte ego tamen eos dissimiles arbitror, quod, cum Crocodilus (secundum Plinium) perpetuo crescat, illi contra, ubi ad fastigia pervenerint, ad ima tendant. Non secus ac stellæ, quæ subito natæ, subito evanescunt. Et naturalis ratio est, ut quibus viis fiunt, crescuntque omnia, iisdem facilè resolvantur. Hinc Ulpianus Lib. 48. ad Sabinum; Nihil tam naturale est, quam eo genere quidque dissolvi, quo colligatum est. Exemplo nobis sit, unum instar omnium, Romanum imperium, quod è pastorali (ut ita dicam) tugurio, tantum ultra reliquas urbes caput extulit,

Tit. de Divers. Regul. Iuris.

Virgil. Eccl. 1. *Quantum lenta solent inter viburna cupressi.*

Ita ut sub Principe Augusto magnitudine & fœlicitate suâ laborarit. Meruit que tandem triumphati orbis caput dici. Iam verò non amplius gaudii materia est, sed humanæ fragilitatis, & Fortunæ variantis indicium. Certè hoc imperium tale fuit (ut Vell. Paterculus de Bruto, & Cassio loquitur) quod prona Fortuna comitata est, & veluti fatigata maturè destituit.

Lib. 2.

A te-

A teneris aſueſcendum.

EMBLEMA XLVI.

Fruſtrà, operam perdis, potuiſſet virga moveri
Cum nondum ſtaret viribus aucta ſuis.
Nunc robur mora longa dedit, citiuſque fatiſcet
Quàm queat in formam flectier illa novam.

COMMENTARIUS.

INgenioſiſſimus Poëtarum Ovidius inquit,

Quæ præbet latas arbor ſpaciantibus umbras, In lib. de Rem. Amor.
Quo poſita eſt primum tempore, virga fuit,
Tunc poterat manibus ſummâ tellure revelli,
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.

Quo elegantiſſimo ſimili nos docet, præcipuum jam inde à

teneris, liberorum correctioni impendendum esse laborem. Tractanda est cera, dum mollissima est. Virga si curva sit, virga flectenda est in eam formam, quam ei perpetuam esse velimus, alioqui frangas citius, quàm corrigas, cum jam in pravum induruerit; Et

Horat. *Naturam expellas furcâ tamen usque recurret.*

Fingenda est argilla etiamnum uda, imbuenda liquoribus optimis testa est, dum rudis; tingenda lana, dum à fullone nivea venit; nullisque maculis contaminata. Idem in tenerâ liberorum ætate observandum est: quorum natura, licet in pravum inclinare videatur, superabilis tamen est. Efficax quidem res est natura, sed hanc vincit efficacior institutio. Themistocles mirantibus aliis, in adolescente quopiam, qui feroci, pravoque ingenio videbatur, mutatos esse mores, dicebat, asperos & indomitos pullos in optimos equos evadere, si quis illis disciplinam & maturam institutionem adhibuerit: maturam dico, quia sera ne hilum proficit. Antisthenes, cum filium cujusdam suscepisset erudiendum, rogatus à parente quibus rebus opus esset, libro inquit novo, novo stylo, novâ tabellâ. Rudem nimirum, & vacuum animum requirebat Philosophus. Nam ut ceræ vacuæ quidlibet imprimas, litteris autem exaratæ, parum, aut nihil: sic etiam animo. Porrò, quia vicina est lapsibus adolescentia, &

Iuvenalis. *——— Dociles imitandis*
Turpibus & pravis omnes sumus;

Ideò maximam diligentiam in educatione requiremus, Hæc enim bona, bonos efficit, mala malos. Testatur hoc Seneca; Nihil magis fecit iracundos quàm educatio mollis & blanda, ideò unicis quo plus indulgetur, pupillisque quo plus licet, eo corruptior est animus. Non resistet offensis, cui nihil unquam negatum est, cui lachrymas sollicita semper mater abstersit. Denique, ut Terentius inquit;

Lib. 2. de ira.

Licentiâ omnes reddimur deteriores.

Ne itaque liberis fenestram ad nequitiam aperiamus, celandus est iis paternus animus: Nam

Baptist. Mant. *Sit licet in natos facies austera parentum,*
Æqua tamen semper mens est, & amica voluntas.

Fœnum Græcum, quo tractatur durius, fœlicius crescit, sic etiam li-

liberi, quo habentur contentius, meliores ſunt. Sed modus in omnibus ſervandus eſt, & (quod apprimè in vita eſt utile) ne quid nimis. Olim apud veteres, puer abs quopiam caſtigatus, ſi querelam ad patrem detuliſſet, turpe erat patri, ſi hoc audito non iterum filium emendaſſet. Si quidem; ex inſtitutione majorum, habebant hanc de ſe mutuo fiduciam, ut crederent, neminem eſſe, qui cujuſquam liberis quicquam imperaret inhoneſti. Sic omnibus ſenioribus eadem erat auctoritas, quæ patribus:

Verba quis auderet coram Sene digna rubore Ovid.
Dicere? cenſuram longa ſenecta dabat.

Præterea (ut Iuvenalis Satyra 14. teſtatur.)

Credebant hoc grande nefas, & morte piandum
Si juvenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer; licet ipſe videret
Plura domi farra, & majores glandis acervos:
Tam venerabile erat præcedere quattuor annis.

Voluptatis præmium.

EMBLEMA XLVII.

Cum coit, & dulci Veneris jacet ebria motu
Vipera, contruncat insidiosa marem:
Hoc Venus omnis habet, primo sua gaudia fundit,
Postmodò sed stimulis corda fruentis agit.

COMMENTARIUS.

PLinius Lib.10.Cap.62.inquit, Viperæ marem, caput inserere in os fœminæ, quod illa voluptatis dulcedine abrodit. Confirmat & hoc Orus Apollo, in sacris suis sculpturis. Nihil autem aliud per hoc notamus, quam certissimam Voluptatis comitem esse Pœnitentiam, Boëtius Lib. 3. Met. 7.

Habet hoc Voluptas omnis

Sti-

Stimulis agit fruentes,
Apiumque par volantum,
Vbi grata mella fudit,
Fugit & nimis tenaci
Ferit icta corda morsu:

Quam ſententiam liberâ oratione ſic locupletavit: Quid autem de corporis Voluptatibus loquar? quarum appetitus quidem plenus eſt anxietatis, ſatietas verò pœnitentiæ. Quantos illæ morbos, quam intolerabiles dolores, quaſi quendam fructum nequitiæ, fruentium ſolent referre corporibus? quarum motus quid habeat jucunditatis ignoro. Triſtes verò eſſe Voluptatum exitus, quiſquis reminiſci volet libidinum ſuarum, intelliget: O pulchra & appoſita verba! Reverà enim ſic eſt Voluptas, tunc cum maximè delectat, extingitur, nec multum loci habet, itaque citò implet, & poſt primum impetum marcet, Statimque (ut Homericum illud habet)

τὸν δ' ἅμα χάρμα καὶ ἄλγος ἕλε φρένα, id eſt, Odyſſ. T.

Lætitia huic mærorque ſimul præcordia cœpit: Lætitiam dico, ſed falſam, veram enim ſcio Voluptati opponi, utpote quæ alta, & ex alto veniens: cum contrà Voluptas talis ſit, quæ terrenis & fragilibus innititur, quæ adventitio læta eſt, quamque tum maximè, cum exultat, ſollicita ſubit cogitatio. Ad quod alludens aliquis, dixit voluptatem ore ſuo mel gerere, corde fel, & in dorſo anxios morſus. Quæ contraria ſimul eſſe, forte aliquis miretur; quare Socratis fabulam, fidei faciendæ gratiâ hîc adducam: Quo tempore Saturno exacto, & cœleſtibus regnis pulſo, Iuppiter imperium conſtituere cœperat, ferunt coram eo adfuiſſe *Voluptatem & Dolorem*, cum graviſſimis poſtulationibus, & criminibus, quibus ſe mutuò inceſſebant. Iuppiter ratus ex uſu maximè eſſe & ſuo & Reipub. inimicitas & odia deleri, operam dedit, ut in gratiam litigantes redigeret; ſed fruſtra expertus omnia: tandem reluctantes adamantinâ quâdam catenâ, inter ſeſe copulavit, ut quamvis inter ſe diffiderent, nihilominus neceſſariò ſimul, & unâ eſſent, manerentque perpetuò. Plato in Phædone.

Hinc *Ita comparatum eſt in ætate hominum*, Plaut. in Amph.
Ita Diis placitum, Voluptati ut Mæror comes conſequatur.

Utroque itaque carendum eſt, quia qui unum, habet & alterum; ubi enim uber, ibi & tuber, ubi mel, ibi fel. Et Apes ideò Apul. Florid. L. 3.

pungunt,

Macrob.lib.1. in somnium Scip.

pungunt, quia ubicunque dulce eſt, ibi & acidum invenies. Quod intelligentes priſci Romani, duas *Divas* ſemper colebant, *Angeroniam*, atque *Volupiam*, alteram ab Angoribus dictam, alteram à Voluptate. Et *Angeroniæ* ſimulachrum in Arâ *Volupiæ* fuit collocatum. Quo innuebant, extrema Gaudii poſſidere Mœrorem. Hæc cum veris veriora ſint, quis non ſtultiſſimos illos venereos nepotulos judicet; qui dum maximè ſuæ Helenæ inhiant, dum loca Ædilem metuentia adeunt, ut maſculum illum ſpiritum, in febriculoſæ alicujus meretriculæ amplexibus, efflent, tandem id referunt, ut hamum vorent: Quo ſuo malo, in conſuetudinem adducto, impoſterum carere non poſſunt. Nihil enim prodigæ ſatis eſt Voluptati, ſemper famem ſui patitur. Ergò, ut globus in altum miſſus non ſiſtitur; ita illi, ubi ſemel à rectis deerrarunt in vitia, à vitiis in prava, à pravis in præcipitia perveniunt. Quod Chriſtianæ religionis vexilliferum Auguſtinũ non latuit, cum ita exclamaret: O Voluptates quam faciles aditus habetis, dum ſuadetis, quam verò difficiles habetis exitus? Dum ſuadetis inungitis, ſed poſtquam ſuaſeritis, uſque ad mortem animæ pungitis. Scitè olim ſed malo ſuo edoctus, Lyſimachus dicebat; Dii Boni quam brevis Voluptatis causâ, quantam depoſui Voluptatem? Coactus enim fuerat ſe ob ſitim dare Schytis, ut frigidam aquam biberet quâ auream illam Libertatem vendiderat. O utinam & multi id cogitent, dum perpetuum illud pœnitere, tum cito periturâ Voluptate emunt; quæ tamen, ſi ad illud conferatur nulla eſt. Quid enim iſtud me juvet, ſi pauliſper lucem videam in arctiorem mox carcerem compingendus? Irritat hæc externa delectatio in nobis fluctum illum cupidinum, non aufert. Quapropter (ut monet Ariſtoteles) Voluptatem non venientem, ſed abeuntem aſpicientes, & latentem illam Syrænis caudam, fallacem illum Sinonem in oculis habentes, induremus animum, & blandimentis Voluptatum procul abſtrahamus, ut majore illo animi gaudio, illâ ἐυθυμίᾳ fruamur; quam ubi adepti erimus, tum demum intelligemus, miſerrimos eſſe voluptuoſos, & Voluptatem capiemus maximam: quod hâc Voluptate non capiamur.

Plaut.

Ambroſ.

Auguſt. de contrit. cordis. Cap. 4.

In

In Alcumiſtas.

EMBLEMA XLVIII.

Dum certis incerta ſequor, rem prodigus omnem
Converti in fumos, & miſeros cineres.

COMMENTARIVS.

ALcumiſtica, amabilis illa inſania, certæ egeſtatis, & caſſi laboris comes, curioſis ingeniis familiaris, quantæ vanitatis ſit, ex eo ipſo facile apparet, quod polliceatur, quæ natura nullo modo pati nec attingere poteſt, dum rerum vertere ſpecies tentat, ac benedictum quendam Philoſophorum (ut vocant) lapidem fabricare præſumit, quo, Midæ inſtar, contacta omnia corpora, ilicò in aurum, argentumve permutentur. Quin etiam è ſummis, inacceſſiſque cœlis, quintam quandam eſſentiam depromere nititur, quæ præter infi-

nitas opes, etiam reviviſcentiam adfert. Sed quod maxime ridiculum, quibus ipſi ſpondent aurum, ab his aurum petunt.

*Nugipolyloquides (*ut ait Comicus*) argenti extenebronides,*
Technipolyloquides, nummorum expalponides,
Quod ſemel aripides, nunquam poſtea eripides.

Fingunt ſibi neſcio quæ monſtra, Leonem viridem, Cervum fugitivum, Aquilam volantem, Stultum ſaltantem, Draconem caudam ſuam vorantem, Bufonem inflatum, & ſimiles innumeras nugas. Hæc illorum myſteria ſunt, his ducibus opus peragitur. Emuntur ollæ, vitra, carbones, metalla, & ſucci in abditis fornacibus recoquuntur, ut ex argento vivo, concretum & ductile, ad cudendam monetam efficiatur, & admirabilem abditarum naturæ rerum maſſam conflando, purum inde aurum efficiatur. Cum verò jam expectatur fœtus aureus, ne mica quidem auri provenit, ea tamen ipſis perſtat inſania, ut quo plus impenſum eſt, eo minus libeat deſiſtere.

Ovid. lib. I. de art.

Sic ne perdiderit, non ceſſat perdere luſor,
Et revocat cupidas alea ſæpè manus.

Perſ.

Tandem deceptus & exſpes
Ne quicquam fundo ſuſpirat nummus in imo.

Miſer Alcumiſta, qui jam ætatem omnem inter experimenta conſumpſit, mercibus, patrimoniiſque omnibus decoctis, & in cinerem fumumque converſis, annoſus, pannoſus, eſuriens, ſemper ſulfur olens, &, ex aſſiduâ argenti vivi contrectatione, paralyticus, nihil præter pœnitere, gemere & dolere ſibi reportat, utpote cujus errori damnum, damno labor, & labori pudor accreverit. Sunt tamen quibus, nihil præ mirabili arte æſtimantibus, eſt etiam quædam paupertatis, in hoc ſtudio, ſuavitas, ne gratis in Naturæ ſecreta pervaſerint. Ridiculus hic morbus etiam Poëtam Augurellum tenuit, qui videns, eam curam inani voto ſuſceptam, ingenium ab irritâ ſpe, ad factitanda carmina convertit. In hunc ſic luſit Latomus;

Refert Paulus Iovius in Elogiis.

Iocum vetuſtum refricans Aurelius,
Dum ſperat aurum, luditur carbonibus,
Adhuc Leoni ſcribit auri prodigo,
Iam certus artis, nempe Chryſopæiam,
Vt quod minus collegit è carbonibus
Avidi Leonis eriperet è dentibus.

Bona

Bona conſcientia in malis eſt ſecura.

EMBLEMA XLIX.

Alcedo medio quieta ponto
Ova parturit, incubanſque pullos
Excludit teneros, fovetque, donec
Niſus inſolitos ſciant volandi:
Queis mens integra, criminiſque pura eſt,
Exſultant medios vel inter hoſtes;
Ex ſeſe quia gaudium perenne
Habent, atque animi vigentis arcet,
Ad quam non datur hoſtibus venire.

COMMENTARIUS.

Vid. Plin. lib. 10. cap. 32.

ALciones, sive Alcedines, in medio mari nidum conficiunt, idque mediâ Hyeme, quo tempore maximè ventorum impetu mare tempestuosum est. Sed tum venti se remittunt, cum alcedo septem diebus incubat, excludit enim pullos totidem, qui cum cibum appetunt, septem alios dies, ad pullorum incrementum, minutissimo animali elargitur Deus. Omnes itaque, qui se mari committunt, id observant, eosque dies Alcionios vocant.

Plautus, *Alcionia nunc apud forum sunt;*
ubi de Justitio loquitur. Et in Pœnulo,

Iam hercle tu peristi, nisi illam mihi tam tranquillam facis,
Quam mare est olim, cum ibi Alcedo pullos educit suos.

His autem avibus simillima est bona conscientia, quæ pari fastígio, eodemque vultu, inter amicos & hostes suos stat. Non secus ac in medio mari edita, ac altissimis defixa radicibus rupes, cujus summa fluctus ne attingunt quidem, infima sic verberant, non ut eam commoveant, sed ut ipsi frangantur. Narrant Poëtæ, Olympi cacumen semper esse quietum, propterea, quod altius sit, quam ut eò vis ventorum, tempestatumque perveniat: sic etiam hæc est sublimior, & excelsior, quam ut istas iniquissimorum hominum calumnias sentiat. Socratis animum triginta Tyranni infringere non potuerunt. Papinianus interrito vultu à Tyranno, cæsus est, cujus securis nobis securitatem imprimere debet, pro justitia benè moriendi. Regulus luminibus in perpetuam vigiliam expansis, periculis undique imminentibus, catenis circúmfrementibus, non abscondidit virtutem, sed magis magisque exeruit, suosque gemitus sub tortore devoravit,

Regium hoc ipsum putans
Adversa capere, quoque sit dubius magis,
Status, & cadentis imperî moles labet,
Hoc stare presso certius fortem gradu:
Haud est virile, terga Fortunæ dare.

Constituerunt, scilicet, hi viri, cum Antisthene, muros in animi suisensibus, nullâ vi, nullis machinis expugnabiles. Habebant

altum

altum illud gaudium, & ex alto veniens, quietem nimirum mentis, & conſcientiæ in tuto collocatæ; quæ non aliter ac Nepentes, ab Homero prædicata, addita poculis, omnem convivii triſtitiam diſcutit; ita omnem malorum ſollicitudinem illis abolebat. Et certe neceſſario ſequitur, Ubicunque pura mens eſt, ibi Deus eſt, ubicunque Deus eſt, ibi paradiſus, ibi cœlum, ibi fælicitas vera; ubi hæc eſt, ibi verum gaudium.

Hic murus aheneus eſto Horat.
Nil conſcire ſibi, nullâ palleſcere culpâ.

Amor filiorum.

EMBLEMA L.

Cum videt insontes Pelicanus fervere pullos
Ignibus, ardentes insilit ipse rogos,
Et pius ad pulchram mavult contendere mortem,
Prolibus infœlix quàm superesse suis.
Non te sparsa pudet natorum sanguine mater
Ingenium brutis mitius esse feris?

COMMENTARIVS.

ORus Apollo in Sacris suis Sculpturis refert, Pelicanum, cum cæterarum avium more possit in editioribus locis ova reponere, id tamen non facere, sed potius defossâ terrâ,

terrâ, pullos ibi collocare. Quod ubi deprehenderent homines, locum illum arido bovis ſtercore circumlinunt, cui & ignem ſubjiciunt: Pelicanus autem conſpecto fumo, dum alis ſuis vult ignem extinguere, è contrario earum agitatione accendit, quo quum conflagrent ejus alæ, facile in ignem decidit, & ab aucupibus capitur. Quam ob cauſam, non conſentaneum exiſtimarunt Sacerdotes, eo veſci, cum omnino pro pullis in diſcrimen ſeſe conjiciat. Adde quod hæc avis centum & viginti diebus quibus in prolis educatione detinetur, nunquam ad prædam longius provolet, uni illi curæ aſſiduo intenta, ne pullos deſerat. Quod ſi nihil aliud quicquam ſuggeratur occurratve; quod iis in alimentum paret, ipſe ſuis femoribus, roſtro vellicatis ſanguinem ciet, quem pullis exugendum præbet. Monet nos hæc volucris, natos, qui pars noſtri & ſanguis ſunt, omni curâ fovere, ac diligere. Jubet hoc jus illud naturale, quod natura omnia animantia docuit: Inſt. Lib. 1. Tit. 2. §. 1. Quanta cura ac ſedulitate Ciconia pullos nutrit? Delphinus, conſpecto hoſtili piſce, prolem ſuam ingurgitat, deinde extrà periculi aleam poſitus, eam reddit ex alvo. Palumbes ſæviente frigore nidificans, & partum excludens, ſibi plumas haud gravatur evellere, ut parvuli mollius cubent, quo fit, ut ipſa ſæpè mater gelu contabeſcat. Omnia denique animalia pro ſuo partu ita propugnant, ut nullos impetus, nullos ictus reformident. At proh dolor, immane quantum ſæpè homines rationales, ab hac brutorum irrationalium natura degenerant? Dum ſua pignora relinquere non verentur, & in prædam canibus objicere non exhorrent? Dum ſua ipſius viſcera eviſcerant, dum naſcentium animas diabolicis ſuis medicamentis diſturbant? dum fructum hominis, qui in ſemine eſt, hominem denique ipſum perdunt? Hæc monſtra Ovid. ſic inſectatur;

Quæ prima inſtituit teneros avellere fœtus,
Militiâ fuerat digna perire ſuâ.
Si mors antiquis placuiſſet matribus olim,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus uvis?
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura ſuâ: ſine creſcere nata,
Eſt pretium parvæ non leve vita moræ.

Veſtræ:

Vestra quid effoditis subjectis viscera telis?
Et nondem natis dira venena datis?
Colchida dispersam puerorum sanguine culpant,
Atque sua cæsum matre queruntur Ityn;
Discite quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicitâ corpora vestra manu?
Hæc neque in Armenis Tigres fecêre latebris;
Perdere nec fœtus ausa Leæna suos.

Perdere? Immo pueros sæpe à matre relictos ipsæ Leænæ, Tigres, & Lupæ uberibus suis aluerunt; cujus rei testes sunt historiæ, cum Græcorum, tum etiam Romanorum; Nullum denique animantum genus est, quod non alat suos fœtus; & homines suos abjiciunt? Quid obsecro crudelius iis, qui prolem educationis tædio exponunt? An non in tales competere videtur Græcorum etymologia, qui μητὴρ dici putant à μὴ τηρεῖν, id est, à non servando? Reclamat certè in os ipsa Natura, quæ fœminis duos turgidos illos in pectore fonticulos dedit, sponte suâ post patrum fluentes, ut in lucem editos fœtus, delectabili illo succo alant. Monet & hoc terra, quæ ideo omnium parens dicitur, non quod gignat tantum, sed quod nutriat etiam ea, quæ genuit. Quia autem hæc naturæ Lex, à sceleratis hominibus aliquandò violatur, ideo jura civilia eam confirmarunt, vide L.5. Si quis à liberis. ff. de Agnoscendis Liberis, L. Si competenti judici, C. de Alend. Liberis.

Justa

Iuſta ultio.

EMBLEMA LI.

Vipera quæ coiens occiderat ante maritum,
A ſobole hoc idem ſupplicium patitur:
Tarda licet Nemeſis pœnam differre videtur,
Attamen à tergo dura flagella quatit.

COMMENTARIUS.

DIximus Emblemate XLVII. Viperam coëuntem, maris caput, ori ſuo inſertum, amputare, quod nefas proles tandem ulciſcitur, dum, matris alvum perrodens, erumpit. Docet autem nos hoc Emblema differri, aliquando pœnom, non auferri, nec crimen quenquam in pectore geſtare, qui non idem Nemeſin tergo. Sequitur enim illa Dea ſilenter

& lento pede. Plutarchus in Problematis ſcribit, Tyriis fuiſſe morem, ut Deorum ſtatuis vincula injicerent; quod Ænigma innuit, Deos ad ſcelerum ultionem lente quidem procedere, ſed tamen aliquando de malefactis pœnam ſumere, vel inopinato. Horatius,

Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

Lib. 1 Vall. Max. Lento quidem gradu ita divina ad vindictam procedit, ſed tarditatem ſupplicii gravitate pænæ compenſat. Vidit hoc Homerus, quamvis oculis captus, cum inquit,

Iliad. δ. *Quanquam non punit Iuppiter ilicò ſontem,*
At faciet tamen, & luerit ſua crimina magno.

Theocritus in Idyll. decimo,

Εὗρε θεὸς τὸ ἀλιτρὸν, ἔχεις πάλαι ὧν ἐπιθύμεις. id eſt,
Invenit Deus impium, habes quæ olim cupiebas.

Enimvero conſueverunt Dii immortales quo gravius homines ex rerum commutatione doleant, quos pro ſceleribus ulciſci volunt, his ſecundiores interdum res, & diuturniorem impunitatem concedere, ita tamen ut tandem τὸ ἀλιτρὸν inveniant;

Claud. ——— *Tolluntur in altum*
Vt lapſu graviore ruant.

Quod quanquam aliquando non, aut tardius fieri videatur, tamen non fit, & idcirco de eo non querendum eſt. Quis tragœdiam ſi ſpectet, indignetur, ſi Atreus ille, aut Thyeſtes in primo alterove actu ſublimes per ſcænam, & elati pauliſper incedant? Regnent, minentur, imperent, Scæna hæc mox ſanguine diffluet, & volvuntur in eá purpureæ aureæque veſtes. (Lipſ. in Conſt.)

—— *Improba nunquam*
Spes lætata diu eſt.

Semper enim impii aut internè, aut externè puniuntur. Internè, quia pænam ſemper antè oculos verſari putant, qui peccaverunt; eumque non in publico tribunali, ſed in arcano pectoris ſinu experiuntur. Hic eos inſectantur furiæ, non ardentibus facibus, ut in fabulis eſt, ſed angore conſcientiæ;

—— *Habitant ſub pectore manes*
Vltriceſque Deæ

Et *Prima eſt hæc ultio, quod ſe*

Iudice

Judice nocens absolvitur improba quamvis
Gratia fallaci Prætoris vicerit urnâ.

Verissimè Plato ἀκόλουθος τῆς ἀδικίας ἡ τιμωρία, id est, cognatum, immò innatum omni sceleri sceleris supplicium. Iussisti Domine (inquit Augustinus) & sic est, ut pœna sit omnis inordinatus animus. Quis autem eam solum punitionem censeat, quæ incurrit in oculos, quam corpusculum hoc subit? Non est; Externa ista omnia leviter nec in longum nos angunt. Ut gravius ægrotare judicantur, qui tabe aut marcore laborant, quàm qui inflammatione aliquâ, aut febri, & tamen hæc magis apparent: sic in graviore pœna improbi, qui lento illo passu ducuntur ad æternam illam mortem. Novi sunt Titii, jecur renascens semper suæ tortrici aliti suppeditant, quod ita feritur, ut sentiant se mori: O miserum qui huic judici traditur; qui toties moritur, & non moritur.

Lib. 1. Confess.

Lip. in Const.

Sapiens in omnibus providus.

ENBLEMA LII.

Ingredior lentè, & prætensis cornibus omne
Exploro; Sapiens providet id quod agit.

COMMENTARIUS.

DOcemur hoc Emblemate in omnibus esse providi, & lentè festinare; quod innuit hæc Limax, quæ quamvis tarda sit, tamen ad optatam suam metam fœliciter sæpissimè pervenit. Veteres olim Delphinum anchoram complectentem depingebant, quo hieroglyphico significabant in consultando moram, in conficiendo celeritatem oportere dominari, alterumque altero debere temparari, quò videlicet ejusmodi quidam animi habitus existat, qualem Plato con-

flari

flari putat, ex Musicâ Gymnasticâque, si pariter exerceantur. Sciebant scilicet divini viri illud Sophoclis verissimum,

Periculosam esse praproperam sapientiam, In Oedipi Tyranno.

Et eum qui plus satis festinat initio, seriùs ad finem pervenire. Canis dum nimium properat, cœcos ejicit catulos. Prudenter itaque Terentius,

Vide ne nimium calidum hoc sit modo.

Porrò quam singularis virtus sit temperata illa maturitas, probavit cunctator ille Fabius, qui Romanam cunctanda restituit rem. Doctus ni fallor illud Mimi; Diu, scilicet, apparandum esse bellum, ut vincas celerius Ammianus de Constantino: Hinc & deinde nec itinera, nec flumina transiri posse, sinè præsidiis putans, erat providus, & cunctator, quod præcipuum bonum in magnis ductoribus, opem ferre solet exercitibus & salutem. Et Pallas Iliad. α. à tergo adstat Achilli, jamque manum admoventem gladio coërcet; docens violentos illos animi motus comprimendos esse, alioqui talis festinationis comites esse errorem & pœnitentiam. Testatur hoc Græcus ille versiculus;

προπέτεια πολλοῖς ἐστιν αἰτία κακῶν, id est,

Multis malorum est causa præcipitantia. Scivit hoc versipellis ille Ulysses, eum contra Ajacem hæc efferret,

—— Tibi dextera bello Metamorph. Lib. 13.
Utilis, ingenium est quod eget moderamine nostro,
Tu vires sine mente geris, mihi cura futuri est,
Tu pugnare potes, pugnandi tempore mecum
Eligit Atrides, tu tantum corpore prodes,
Nos animo;

Seneca; Si prudens fuerit animus tuus, tribus temporibus dispensetur; præterita cogita, præsentia ordina, futura prævide. Ergo, ut dicitur, omnia pedetentim perficienda sunt. Terentius in Phormione;

Dii bene vortant quod agis, pedetentim tamen.

Quoniam (ut Plautus in Persa)

Si quam rem accures sobrie ac frugaliter,
Solet illa recte sub manu succedere, atque edepol
Fermè ut quisque rem accurrat suam, sic ei procedit.

In Adulatores.

EMBLEMA LIII.

Dum mentitur avem, dum Vespertilio murem,
Mustelas geminas callida ludificat:
Doctus Adulator pro vento carbasa vertens,
Temporibus servit sedulus usque suis.

Plin. lib. 10. cap. 61.

VEspertilio tale est animal, quod an avis, an mus sit, non abs re dubites; Sola enim volucrum parit, eique uni membraceæ sunt pinnæ; eadem sola lacte nutrit pullos, ubera iis admovens. Hoc animal cum tale sit, Mustelas, domesticis animalibus, iisque alitibus infestissimæ sunt, & ad internecionum usque persequuntur, ludit, dum nunc avis,

avis, nunc mus videtur. Qua de causâ Pierius in hieroglyphicis suis refert, Ægyptios eam solere adulatori æquiparare, qui, quemadmodum aqua præterfluens nullo certo colore est, sed semper colorem subjecti soli refert: ita etiam sui dissimilis est, pro re nata sese adaptans. Gubernatores navium pro vento sinus suos obliquant: Itidem ab adulatoribus fit,

Vtcunque in alto ventus est, exin velum vortitur.

Horum ingenia ita describit Terent.

Est genus hominum qui esse primos sese omnium rerum volunt,
Nec sunt, hos consector, hisce ego non paro me ut arrideant,
Sed his ultro arrideo, & eorum ingenia admiror simul,
Quicquid dicunt laudo, id rursum si negant, laudo id quoque,
Negat quis? nego, ait, ajo:
Postremò imperavi egomet mihi
Omnia assentari: is quæstus nunc est multò uberrimus.

Hæc homines incertissimi, quos bonæ mentis pœnitet, faciunt, ut caput unctius referant, ut emungant argento heros.

Cum (enim) *odor culinæ dimissis pedibus in cœlum evolat,* Plaut.
Parasiti oculis venaturam faciunt, atque aucupium naso suo,
Semperque eis decempes umbra est gratissima.

Idem in Captivis duobus,

Cum res (verò) *prolatæ sunt, cum rus homines eunt,*
Simul prolatæ res sunt nostris dentibus,
Quasi cum caletur, cochleæ in occulto latent,
Suo sibi succo vivunt, ros si non cadit;
Itidem parasiti rebus prolatis latent,
In occulto miseri victitant succo suo.

De horum arte sic Seneca Epist. XLV. Adulatio quam similis est amicitiæ? non imitatur tantum illam, verum etiam vincit, & præterit; apertis & propitiis auribus recipitur; in præcordia ima descendit; eo ipso gratiosa, quo lædit; Unde eorum sermonem non temere quidam τύραννον τῶν φρενῶν appellavit. Bias interogatus quod esset animal omnium maxime noxium: Si de feris, inquit, percunctaris, Tyrannus; si de mitibus, adulator. Constantinus Imperator assentatores, tineas, soricesq; imperii nuncupabat; quos si Prin-

Principes suâ aulâ ejicerent, næ illi Augiæ stabulum purgarent & cum Hercule monstrorum domitores dici possent. Satius esse dicebat Antisthenes εἰς κόρακας ἢ κόλακας, id est, in corvos quàm adulatores incidere; nam corvi non comedunt nisi mortuos, adulatores adhuc viventes excoriant. Quare ille apud Homeru m sic ait: Exosus ille mihi velut inferni portæ, qui aliud quidem occultum habet in mentibus, aliud verò ore profert;

Iliad. I.

Qui composita dicta pectore evolvit suo,
Quæ cum componas, dicta factis discrepant.

Persii adhortatione hæc concludo,

Vos O patricius sanguis, quos vivere par est
Occipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.

Et ibidem

——— Examenque improbum in illâ
Castiges trutinâ. Nec te quæsiveris extrâ.

Exi-

Exitus acta probat.

EMBLEMA LIV.

Distento petulans lac quod dedit ubere Capra,
Calcibus invertens mulctra refundit humi:
Sunt similes Capræ, qui turpi crimine vitæ
Postmodò denigrant quæ benè cœpta prius.

COMMENTARIVS.

SI extremus ille actus in fabulis poscit palmam, & honorificum illud Plaudere meretur, certè vitæ in honore peractæ hoc debetur quàm maximè; si scilicet in fine, qui (secundum Sacras literas) coronatur, non inclinet, sed æquabili cursu ad candidam illam metam decurrat. Paucis verò raro cœli favore hoc concessum est, nisi

— *Quos æquus amavit*
Iuppiter, aut ardens evexit ad æthera Virtus.

Multorum quidem fervida vota ad laudem & gloriam, ad consulares fasces pleno gradu contendunt; hæc autem ubi adepti sunt, egregius ille impetus detepescit, naturam ac virtutem securi dediscunt, nec debitum sibi gloriæ præmium ulterius exspectant. Qui certè non aliter mihi facere videntur, quàm qui ex alto aliquo puteo aquam hauriunt, ubi magno molimine situlam propè ad os putei evexerunt, si paulum modò funem laxaverint, it situla, & deorsum concitatissimo lapsu provolvitur, sic illis de anteactâ vitâ plurimum remittentibus, pessum it quicquid adepti erant,

Longique perit labor irritus anni.

Hujus autem rei duas statuo causas; Primam, ingenium humanum, quod à labore proclive est ad otium; Secundam, Honorem & potentiam, quæ sæpè impotentiam creant, & à veteri illâ viâ & vitâ seducunt. Sicut cœli inferiores à supero illo abripiuntur, & quamquam contranitentes tamen obsecundant: sic infirmitas humana plerumque ab istis. Privatis hominibus omissis, publicos tantum in medium adducam. Testis in re Romanâ Nero, qui hoc Trajani elogium de sese meruit; Omnes etiam optimos Principes, longè à quinquennio Neronis abesse: hic ut magnus initio Princeps, ita magnum posteà monstrum fuit; dum matricida, fratricida, cinœdus, citharædus, auriga, histrio, & incendiarius, imperium Romanum miseris modis divexaret. Quid Lucullus? egregius hercle imperator, & quo meliores haud multos invenias, tamen deliciis & luxu universum decus & nominis sui lumen extinxit; ita ut non hominem, sed divitias peccasse dicas. Huic annumerari potest Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentissimus, ad extremum jam senex, in Hispaniâ Consul, fœdis indulsit voluptatibus, taleque morum passus est deliquium, ut siquis omnem vitam ejus, cum attentiore comparatione apud animum perpendere velit, duos in uno homine Metellos fuisse crediderit, eximium adolescentem, & senem turpissimum. Tantæ scilicet virtutis est, cum fœlicitate luctari; tantæ fœlicitatis à fœlicitate non vinci.

Justè fiunt quæ à Deo.

EMBLEMA LV.

Cur Iovis adsestrix Themis est? quod justa putanda
Quæ Divina Dei mens rata cunque velit.

COMMENTARIVS.

VEteres ideò Jovi Themin assidere volebant, quod, quicquid faceret, id eum juste facere crederent. Fuerunt tamen quidam, qui aut Deos nullos esse asserebant, aut de justitiâ eorum dubitabant;& sic quos non capiebant, carpebant: cum scilicet malis benè, bonis autem malè esse sæpissimè animadverterent. Tragicus

Τολμῶ κατειπεῖν, μή ποτ' οὐκ εἰσί θεοί
κακοὶ γὰρ εὐτυχοῦντες ἐκπλήττουσί με.

id est; *Audeo profari, sunt ne, vel regnant Dei?*

Namque improborum me attonat fœlicitas.

Lucianus, ἐςὶ τίς θεὸς, ἡ ἀδράςεια καὶ τὰ τοιαῦτα ὁρᾷ? Et Timon apud eundem, ad Jovem; Quid enim faciat? ubi tu perinde ac sub mandragorâ stertis, qui neque pejerantes exaudias, neque eorum, qui flagitia committunt, respectum geras? Diogenes Cynicus etiam dixit, Harpalum, qui temporibus illis prædo fœlix habebatur, contra Deos testimonium dicere, quòd in illâ Fortunâ tam diu viveret. Claudianus quoque hîc graviter dubitat;

In R. ffinum.

Sæpe mihi dubiam traxit sententia mentem
Curarent superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fluerent mortalia casu;
Nam quum dispositi quæsissem fœdera mundi
Præscriptosque maris fines, annique meatus,
Et lucis noctisque vices, tunc omnia rebar
Consilio firmata Dei.

Addit,

Sed cum res hominum tantâ caligine volvi
Aspicerem, lætosque diu florere nocentes,
Vexarique pios, rursus labefacta cadebat
Relligio:

Tandem tamen ad saniorem mentem redit, cum inquit,

Abstulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Absolvitque Deos; Iam non ad culmina rerum
Injustos crevisse queror; tolluntur in altum
Vt lapsu graviore ruant.

Boëtius etiam hoc proponit Lib. I. Metro V. sed huic etiam Philosophia consolatrix aptissimè respondet Lib. I. Prosa VI. & Lib. IV. Prosa II. Homines scilicet rerum fines ignorare, ideoque sceleſtos & nefarios, potentes fœlicesque arbitrari, cum contrà, si personata illa fœlicitas detegatur, infœlicissimi apparerent. Undique enim terror & minæ illos circumfremunt, ubique suos manes patiuntur,

Occultum quatiente animo tortore flagellum.

Videntur quidem lascivire, videntur gaudere, sed videntur tantum; idque ad tempus; Deum enim ultrix necessitas semper & ubique comitatur, eorum, qui à sacra Lege discesserunt, vindex futura. Quam vindictam, quia meruerunt, semper expectant. Alteram dubitationem, quare scilicet boni severius sæpè habeantur,

tur,

tur, optimè tollet Seneca, qui ſic ait; Inter bonos viros & Deum amicitia eſt, conciliante virtute; amicitiam dico? immò etiam neceſſitudo & ſimilitudo, quoniam quidem bonus, ipſo tempore à Deo tantum differt. Diſcipulus ejus, æmulatorque ac vera progenies eſt, quam parens ille magnificus, virtutum non lenis exactor, ſicuti ſeveri patres, durius educat. Itaque cum bonos viros exerceri, malos laſcivire vides, cogita filiorum nos modeſtiâ delectari, vernularum licentiâ illos diſciplina triſtiori contineri, horum ali audaciam. In eundem ſenſum ſic Lactantius Lib. v. Cap. XXIII. Deus homines pro liberis habet, ſed corruptos ac vitioſos luxuriosè ac delicatè patitur vivere, quia non putat emendatione ſuâ dignos. Ideoque temporalia bona, non ſolum bonis dat, ne putent mali propter ea Deum colendum. Rurſus ſi malis ſolis auferrentur, ea ſola putaretur eſſe pœna. Homerus, Lib. Cur bon. viris mala fiant.

Iuppiter emetitur opes mortalibus, ipſi
Sic viſum ut fuerit cuicumque bonove malove.

Fingamus itaque Deum dicere: Quid habetis, quod de me queri poſſitis, vos quibus recta placuerunt? Aliis bona falſa circumdedi, auro illos, argento & ebore ornavi; Intus boni nihil eſt. Veſtra ſola ſolida & ſincera eſt fœlicitas. Jam ad malorum pœnam quod attinet, non illos præterit, ſed differt, at cum fœnore ſoluturos. Quia nemo unquam ſupremo huic creditori decoquit: Atque hæc de Deo ſummè juſto. Quoniam autem, de eo etiam vera dicere periculoſum eſt, terram legimus, ſimiles aquaticæ teſtudini, quæ dum fretum tranare cupit, ſtupore cogitatus obſidetur. Euclides olim interrogatus multa de Diis, percommodè reſpondit: Cæterea qnidem neſcio, illud ſcio, quod odêre curioſos. Itaque definimus, certi ſi non ſtatim, tandem tamen molere Deorum molas.

Animus nobilitat.

EMBLEMA LVI.

Parvus in astrigeram Scarabæus subvolat æthram,
Nec timet armigero bella movere Iovis,
Nam quod iniqua illi robur Natura negavit,
Hoc animi supplet nobilitate sui:
Surgite degeneres, quid adhuc terrestria cordi?
Surgite, vosque animis esse putate Deos.
Spernit humum, longèque supra mortalia tendens,
Se modò submittit mens generosa Deo.

COMMENTARIUS.

SCarabæus animal eſt ex inſectorum genere; Græci κάνθαρον dicunt: Naſcitur ex incrementis animantium, aſpectu terrum eſt, odore tetrius, ſonitu teterrimum. Huic animalculo tantum eſt audaciæ, tam heroica mentis vis, ut non dubitaverit, cum ave multo pugnaciſſimâ, Aquilâ ſcilicet, bellum ſuſcipere, ipſamque Homericam muſcam vincere. Cum enim aliquandò Scrabæus, ab Aquilâ gravi injuriâ eſſet affectus, omnes artes doloſque in pectus advocavit. Cum itaque bis terve Aquilæ ova è nido deturbaſſet, aquila in ſinu Jovis ova ſua repoſuit, cumque necdum iræ Scarabæi ſatisfactum eſſet, ad ipſam Jovis arcem invictus ſubvolat. Paſtillum in hunc uſum è ſtercoribus paratum, in ſinum illius demittit. Juppiter ut eſt ſordium inſolens, quippe in puriſſimâ mundi parte habitans, dum offenſus teterrimo odore, fimum è ſinu ſtudet excutere, aquilæ ova dejicit imprudens, quæ ex alto delapſa perierunt. Monemur autem hâc fabulâ duo: Imprimis nullam hoſtem, quamvis viliſſimum, contemnendum eſſe, nam & Leo minutarum avium cibus ſit, &

Parva necat morſu ſpacioſum vipera taurum.

Sic Sartorius parvis initiis crevit, & cum anteà ſperneretur, poſteà à Metello, & Cn. Pompejo vix ſuperari potuit. Spartacus Romanum imperium conquaſſavit. Viriatius ex paſtore tandem dux factus, Luſitaniam occupavit. Nemo denique facilius opprimitur, quàm qui nihil timet; & frequentiſſimum initium calamitatis eſt ſecuritas. Alterum eſt quod Scarabæus nos monet; Neminem quamvis viliſſimis parentibus procreatum deſperare debere, ſed potius ſummâ vi, ad pulcherrima quæque contendere; patet enim omnibus honoris & gloriæ campus: ex hoc quiſque quod cupit petat, & aſſecutus ſibi debeat. Neminem, facillima Diva, Virtus rejicit. Et omnes, ſi ad primam originem revocentur, à Diis ſunt. Plato ait; Nullum Regem non ex ſervis eſſe oriundum, nullum non ſervum ex regibus omnia iſta longa varietas miſcet. Erigamus itaque animos, & quicquid in medio ſordidi jacet, tranſiliamus, expectat nos in ſummo magna nobilitas. Audi Poëtam,

Vell. Paterc.

Senecæ locus.

—— Exſurge, & te quoque dignum
Finge Deo.

Sobrie-

Sobrietate Venus ſuperatur.

EMBLEMA LVII.

Vipera jejunis hominum conſperſa ſalivis
Exſpirat: medicis ſi ſit habenda fides:
Sic laſciva Caro, ſi tractes durius illam,
Concidet, & Mentis ſub juga colla dabit.

COMMENTARIUS.

Vipera ſalivâ jejuni hominis in fauces, & ad interiora penetrante, occiditur; Teſtes Plinius, Galenus περὶ κράσεως tertio, Alexander Aphrodiſius, Pierius in Serpente, & Lucret. Libro 4. de Natur. rerum: (Lib. 28. Cap. 4.)

Eſt itaque ut ſerpens hominis contacta ſalivis
Diſperit, ac ſeſe mandendo conficit ipſa.

Nec

Nec ſecus recalcitroſum illud jumentum Caro, quod durius & jejunijs exceptum, domino ſuo & Rectori paret, mollius tractatum, plurimum ei exhibet negotii, (ut Virg. inquit)

Non audit habenas.

Idcirco nihil poteſt eſſe efficacius ad domandum illud, modico jejunio, cujus vi vitia carnis extinguenda ſunt, non ipſa caro. Hujus obſervantiâ appropinquamus Deo, & reſiſtentes Diabolo, vitia blanda ſuperamus. Semper enim virtuti cibus jejunium fuit. Hinc procedunt caſtæ cogitationes, rationabiles voluntates, quibus carnis appetitus enecantur, Spiritus vigor renovatur. Audi Auguſtinum; Jejunium purgat mentem, ſublevat ſenſum, carnem Spiritui ſubjicit, nebulas cordis diſpargit, libidinum ardores extinguit; caſtitatis verò lumen accendit. Adde quòd

Parcis victibus impedita corda Prud.
Infuſum melius Deum receptent.

Contrà nihil ſic inflammat corpora, & titillat membra genitalia, ſicut immodicus cibus potuſque, ſeminaria certiſſima voluptatis. Ait enim non falſus vates

Vt vino eſt accenſa Venus.

Admonere ſolet Socrates, quod apud alios diceretur edere, aut convivari, id apud Athenienſis dici εὐωχεῖσθαι; quâ voce dicebat nos admoneri, eo temperamento ſumendum cibum, ut nec corpus, nec animus prægravetur. Dicebat etiam multos in hoc vivere, ut ederent, biberentque, quibus (ſecundum Satyricum)

ἀχὴ cibus & addito ἐν, ne ſarcina juſto gravior imponeretur corpori.

In ſolo vivendi cauſa palato eſt;

qui, ut Mathematici omnia centro ac ſpatio, ita omnem voluptatem ventre circumſcribunt; ſe autem ob id edere & bibere dicebat, ut viveret; quòd his rebus non ad voluptatem, ſed ad neceſſitatem uteretur. Sed plerumque cum ſalutis cauſæ ſint, edere & bibere, adjungit ſe tanquam pediſſequa; periculoſa quædam jucunditas, quæ ſub neceſſitatis cauſa ſic latitat ut vix eam, niſi perfectus quiſque, diſcernat. Nam dum ſolum debitum neceſſitas petit, voluptas explere deſiderium flagitat, & hoc gula ſecurius in præceps ruit, quò ſub honeſtiore pallio ſeſe collegit. Hinc luxuries

Quæ ſibi totos Iuvenal. Satyr. 2.
Ponit apros, animal propter convivia natum,

quæ lixa, coxa, & bis terve condita ſibi apparat, quæ tantas ſtruices concinnat patinarias, cum tamen natura paucis ſit contenta, &

 perin-

perinde si quid accipiat venter, perditurus quicquid acceperit. Ab his autem quid exspectes præter mollitiem & libidines? Vegetius inquit; Corpus assuetum tunicæ, loricæ onus non sustinet, caput opertum linteo, galeam recusat, mollem otio manum durus exasperat capulus: sic etiam corpus cibo potuque suffertum, pias respuit meditationes, pœnitentiæ duritiem, & severitatem non sustinet. Maximas denique Virtutes jacere necesse est Voluptate dominante.

Absti-

Abſtinendum à potentioribus.

EMBLEMA LVIII.

Conqueritur Sonipes longæ de pondere caudæ,
Vtque levet quemvis voce precante rogat,
Dum rudis hanc tollit, ferratis calcibus ictus
Concidit, & pretium triſte laboris habet.
In magnis non tuta fides, præluſtria vites,
Vive tibi, & paribus jungere te ſtudeas:
Nam miſerum eſt tali ſocio ſe jungere, de quo,
Si noceat, nunquam ſit tibi poſſe queri.

COMMENTARIUS.

QUàm lubricum, quantiſque caſibus obnoxium ſit, cum magnis benè verſari, hoc Emblemate adumbratur. Ad quod interpretandum, paucula hæc quæ adferam virorum magnorum exempla dictaq; non minimũ facient. Expertus eſt hoc illuſtre illud Britanniæ lumen Thomas Morus, qui dum Regis Henrici octavi, in repudiandâ uxore, fœmina (ut fertur) innocentiſſima, conſilio ſubſcribere nollet, illud canitie venerandum caput ſecuri ſubmittere coactus fuit. Ita ut cum Arato dicere potuerit; O Cephale, hæc ſunt præmia regalis amicitiæ. Magno etiam ſtetit hæc Hermeæ, qui auctoritate plurimum in aulà apud Antiochum valens, tandem in oculis Regis, ipſo eo probante interemptus eſt. Quid de Sejano dicam? qui in tam flagranti gratia apud Tiberium fuit, ut pro Collega (ſi Tacito credimus) in imperio habitus ſit, tandem tamen hoc reportavit, ut ultimo capitis ſupplicio plecteretur. Illudque Plutarchi verum eſſe comprobavit, nimirum ut Arithmeticorum calculi aliquandò valent multis millibus, aliquandò nihil: ſic Regum amicos aliquandò quidvis poſſe, rurſus mutata in faſtidium gratia, nihil. Enimverò ille eſt Magnatum talium animus, omnia ſibi ignoſcit, potentiam ſuam licentia metitur, parvo temporis intervallo homines in exelſo faſtigio collocat, & eoſdem rurſus ad extremam miſeriã redigit. Quemadmodũ in vulnere prius apparet ſanguis, quàm plaga, & quemadmodum prius emicat fulgur, quam tonitrus audiatur: ita apud Principes prius erumpit condemnatio, quàm probatio; & periit delatus, priuſquam coarguatur; ita ut meritò dubites, periculoſiorne ſit charitas eorum, an odium; propè par malum, niſi quòd odiũ fugat amor ille ſimulatus & fucatus detinet. Lucianus his ſequentibus coloribus Aulam potentum depingit; Nempe, Veſtibulum ſublime, & inauratum, abruptum, lubricum ita at plerumque, qui ſe ad ſummum perveniſſe putant, præcipites cervice fracta dejiciantur. Intus opulentiæ, oſtentatio, ſpes fallax, ambitio, æmulatio, invidia, detrectatio, fumi, adulatorum multæ manus, pauca corda, crapula, luxus, corruptiones, avaritia, eaque omnia ſpecioſis fucis teguntur. Denique ut paucis dicam, Aulica vita, ſplendida miſeria. Hæc cum ita ſeſe habeant, benè me hercules ſibi proſpiciunt, qui procul à turbida

Vide Paul Iovium in Elogiis virord octor.

Polyb. lib. 7.

Polyb.

aula

aula fugientes, & ut Diogenes dicebat, Πόῤῥω Διός τε καὶ κεραυνοῦ id est, procul à Iove & à fulmine, intrà pelliculam sua sese continent; illud Adagium altè animo suo imprimentes, λάθε βιώσας quod Horatius sic expressit,

Audi etiam querentum Senecam in Octavia,

Nec vixit malè qui vivens moriensque fefellit.

Monet & hoc Ovidius, sed nimia credulitate, quæ ab Apulejo deceptionum mater dicitur, illusus. Hæc autem ejus verba sunt ad Amicum Eleg. 4. Trist. Lib. 3.

Usibus edocto si quicquam credis amico,
Vive tibi, & longè nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes prælustria vita,
Sævum prælustri fulmen ab arce venit,
&c.

Et paulò post,

Vive sine invidiâ, mollesque inglorius annos
Exige, amicitias & tibi junge pares.

Plautus in Euclione,

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te esse hominem divitem,
Fastuosum, me item esse hominem pauperum pauperrimum,
Nunc si filiam locaßim meam tibi, in mentem venit
Te bovem esse, & me esse asellum, ubi tecum conjunctus siem.
Ubi onus nequeam ferre pariter, jaceam ego asinus in luto,
Tu me bos magis haud respicias, notus quasi nunquam siem,
Et te utar iniquiore, & meus me ordo irrideat,
Neutribi habeam stabile stabulum, si quid divortii fuat;
Asini me mordicus scindant, boves incursent cornibus,
Hoc magnum est periculum ab asinis ab boves transcendere.

Audi etiam querentem Senecam in Octavia,

Quid me potens Fortuna, fallaci mihi
Blandita vultu, sorte contentum meâ
Altè extulisti? gravius ut ruerem editâ.
Receptus arce, totque prospicerem metus?
Melius latebam procul ab invidiæ malis
Remotus inter Corsici rupes maris,
Ubi liber animus, & sui juris, mihi
Semper vacabat studia recolenti mea.

Hæc divinum illum virum pronunciasse auguror cum jam aulicis fluctibus immersus, aureisque compedibus impeditus, instante &

urgente Nerone, se sibi vindicare non posset. Nimirum ut Indicæ Testudines, meridiano tempore blandiente, gaudent totæ dorso per tranquilla fluitare, donec oblitis sui, Solis calore siccetur cortex, ita ut mergi nequeant, & sic oportunæ venantium prædæ fiant; ita etiam Aulici, in splendidam illam miseriam se conjiciunt, unde posteà se expedire nequeunt. sed perpetuò Protei esse coguntur; hæcque summa eorum est disciplina, observare tempora, ne quid intempestivius geratur, eaque non a bastris, cœlis, aut ephemeridibus captant, sed à vino, à prandio, à venatione, ab accubitu, dum exhilaratus est Princaps,

Et quos alios aditus & tempore norunt.

Tum adsunt alloquuntur, adblandiantur, & arrident; sequentes illud Aristotelis, ad Calisthenem, consilium, hortantis, ut cum Rege aut nunquam, aut jucudissimè loqueretur. Si injuriæ eis inferantur, patienter ferre debent, ut quondam ille Senex, qui interrogatus, quomodò, rem in Aulâ rarissimam, Senectutem consecutus esset; respondet; Injurias ferendo, & gratias agendo. O miseram illam & tædiosam vitam, immò ut verius dicam, vitam non vitam. A naturâ libertate donati sunt, & ipse sese in voluntariam illam servitutem conjiciunt. Quod olim exprobavit Diogenes Aristoteli; dicens; Tu qui relicta Academiâ te aulis addixisti, cænas quandò Alexandro libet, at ego, quando Diogeni. Vindica itaque, vindica te in auream illam Libertatem, aut si eo loco res tuæ sint, ut ab aula divelli nequeas, salutariter hoc, ex sententia Alexandri Magni observabis; Nimirum ut in negotiis regalibus tanquam cum igne agas, à quo non abimus, ut illius, calore foveri nequeamus, neque ita appropinquamus, ut illius incendio conflagremus. Per me autem,

Stet quicunque volet potens
Aulæ culmine lubrico,
Me dulcis saturet quies;
Obscuro positus loco
Leni perfruar ocio.

Sibi

Sibi ſoli canere odioſum eſt.

EMBLEMA. LIX.

Dum ſibi concentus Aſpendius edit, ubique
Spernitur, & populo diſplicet iſte ſonus:
Omnibus inſervire decet; Prudentia vera eſt
Publica privatis præpoſuiſſe bonis.

COMMENTARIUS.

QUi privati commodi impendiò ſtudioſi ſunt, ac ferè quicquid rerum agunt, id omne ad domeſticam referunt utilitatem, ii proverbio, intus canere, & à Græcis, Ἀσπένδιοι κιθαρισταὶ, id eſt, Aſpendii citharistæ dicuntur. Quemadmodum enim hi tacita, levique modulatione, ſiniſtrâ contractis chordis, cantilenam peragebant, ita ut vox ad cithara- Eraſ. Chili. 2. Cent. 1.

ræ

rædum duntaxat, aut proximum perveniret: sic hi homines sibi tantum nati domi suæ delitent, ac in occulto virtutem suam perdunt, in angulo & umbrâ culicis passus (ut ille dicebat) metientes: immemores illius Platonicæ sententiæ; quæ asserit non solum nos nobis natos esse, sed ortus nostri partem patriam, partem amicos sibi vindicare. Et certè quæ societas pulchrior, quo gravior, quàm quæ cum patriæ nostræ Repub. est. Nobilissimi civis est (inquit Cassiodorus) patriæ suæ augmenta cogitare. Olim apud Antiquos qui Curiæ limen intrabant, abjectâ privatâ caritate, publicam induebant: neglectis privatis commodis, publicis studebant. Testatur hoc Horatius Lib. 2. Ode XV. ubi primò queritur de temporis sui luxuriâ; cum inquit,

Lib. 3. Epist. 10.

Val. Max.

Iam pauca aratro jugera regia
Moles relinquent, undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque celebs
Evincit ulmos.

Et paulò post antiquos mores citans, ait

——— *Non ita Romuli*
Præscriptum, & intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque normâ,
Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton,
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes, & Deorum
Templa novo decorare saxo.

Hæc paulatim fatis in pejus lapsa sunt, cœperuntque quidam Rempub. quæstui, & pro aurea messe habere, non secus ac quodam Stratocles & Dromoclidas tribunal suum. Quod (ut Cicero inquit) non modo turpe, sed sceleratum & nefarium. Cum è contrario nihil in rebus humanis præstantius, nihil in præclarius fit, quàm benè de patriâ suâ mereri. E publicis functionibus non locupletiores, sed laudatiores debemus discedere. In hoc demum verum & solidum decus positum est. Ideò tota mente in cura ea, cogitationeque persistendum est. Videmus ut illa

illa quæ ſupra nos ſunt ſidera, ætherem ſuum illuſtrent, pro radiis unaquæque ſuis: Terreſtris quidam æther Reſpublica eſt, in quo tanquam ſidera defixit nos homines Natura; exequamur munus noſtrum, ſpargamus lumen, & irradiemus quiſque pro fulgore noſtro, indubitatè ſcientes, omnibus qui patriam conſervaverint, adjuverint, auxerint, certum eſſe in cœlo ac definitum locum, ubi beati ſempiterno ævo fruantur. Nihil enim Deo gratius, jucundiuſque in terris eſt, quàm quod homines ipſius progenies parentis, quo ad ejus fieri poſſit, imitentur virtutem, atque probitatem, & derivatâ ad ſe parte aliquâ illius æternæ legis, ac gubernandæ Reip. rationis ac providentiæ, conſilia ſibi & conventus inſtituant, coagmentent, ac vinculo illo Juſtitiæ copulent. Porrò non is ſolum Reipub. præeſt qui candidatos extrahit, qui tuetur reos, & de pace belloque cenſet, ſed etiam ille, qui juventutem à lineis aberrantem exhortatur; quales ſunt Philoſophi, qui in bonorum præceptorum inopiâ, virtutem ingerunt, qui ad avaritiam, aut luxuriem ruentes, retrahunt. Hi etſi domi morentur, in privato tamen publicum negotium gerunt. Quis Zenonem & Chryſippum minora egiſſe dicat, quã ſi duxiſſent exercitus, geſſiſſent honores, leges tuliſſent, quas non uni civitati, ſed toto humano generi tulerunt? Nihil ergò eſt, quare tale otium non conveniat bono viro, per quod futura ſæcula ordinet, nec apud paucos concionetur, ſed apud omnes omnium gentium homines, quique ſunt, quique erunt. Dicebat Pythagoras vitam humanam eſſe ſimilem Panegyri, hoc eſt, ſolemni hominum conventui: ad quem alii conveniunt certaturi, alii negotiaturi, nonnulli ſpectatores modo futuri; ac cæteros quidem eſſe ſollicitos omnes, ſolum ſpectatorem ſecurum frui celebritate: hunc ſpectatorem ajebat eſſe Philoſophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatrum prodiiſſet, quam ut naturas rerum, ac mores hominum contemplaretur, ac emendaret.

Cic. in Somn. Scip.

Seneca de vit. beata.

Sis memor utriusque fortunæ.

EMBLEMA LX.

Ecce triumphali Capitolia celsa petentem
Axe Ducem, ut reddat vota precesque Iovi;
Præcedit captiva cohors victique Tyranni
Victor, & audaces aureus urget equos,
Hunc aliquis sequitur qui tintinnabula pulsans,
Admonet à lætis rebus abesse fidem.
Fortunam reverenter habe; nam vitrea tota est,
Cumque nihil statuis firmius esse, ruit.

COMMENTARIUS.

ROmani Imperatores, si quando de victis hostibus triumpharent, Capitolium eburneo curru intrabant, hunc præcedebant captivi pedibus constrictis, ipsi autem currui adhærebat flagellum, & à latere aliquis sequebatur cum tintinnabulo, admonens ipsum Imperatorem utriusque Fortunæ. Sciebant scilicet homines sapientissimi, facilius adversas res ferri moderatè, quam secundas prudenter. Illæ enim ob metum futuri sollicitos reddunt, hæ ob præteritam fœlicitatem, impellunt ad rerum omnium contemptum.

Virgil. *Nescia mens hominum Fati, sortisque futuræ,*
Et servare modum rebus sublata secundis.

Hinc disputat Boëtius Lib.2.Pros.8. quæ fortuna præferenda sit. Hæc autem ejus sunt verba; Etenim plus reor hominibus adversam, quàm prosperam prodesse Fortunam; Illa enim specie fœlicitatis cum videtur blanda, mentitur; hæc semper vera est, cum se instabilem mutatione demonstrat. Illa fallit, hæc instruit. Illa specie bonorum mendacium, fruentium mentes ligat, hæc cognitione fragilis fœlicitatis, absolvit: Itaque illam videas ventosam, suique semper ignaram, hanc sobriam, succinctamque, ac ipsius adversitatis exercitatione prudentem. Et certè, quotocuique obtigit, prosperâ fœlicitate uti, & sapere? Raro cum Fortunâ bonâ, mens quoque bono homini data est.

Centum doctûm hominum consilia hæc una devincit Dea. Plaut.

Luxuriant animi rebus plerumque secundis, Ovid.
Nec facilè est æquâ commoda mente pati.

Prudenter itaque Horatius Europam monet,

——Benè ferre magnam
Disce Fortunam.

Tunc consilia salutaria advocanda sunt, cum nobis alludit vitæ prosperitas; & ut Terentius docet,

Omnes cum secundæ res sunt; tum maximè In Phorm.
Meditari secum oportet, quo pacto adversam ærumnam ferant.

Fecit hoc Philippus Macedo, cui cum nuncium esset allatum, multas res fœliciter & prospere gestas esse, (nam eodem tempore Tethrippo vicerat in Olympiis, & Parmenio Dardanenses prælio fuderat, & Olympias ipsi masculum fœtum erat enixa)

porrectis in cœlum manibus ; O Fortuna, inquit, pro tot tantisque bonis, levi quopiam malo me affice. Epaminondas, cum alias solitus esset uncto corpore, hilarique vultu, prodire in publicum, postride ejus diei, quo fæliciter pugnatum esset in Leuctris, processit squallidus ac summissus; Amicis autem sciscitantibus ecquid ei molesti evenisset; Nihil inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse, ejus gaudii intemperantiam hodie castigo. Vir cordatissimus suspectam habebat nimiam Fortunæ indulgentiam, cujus ingenium esse sciebat, ut quibus exitium molitur, his prius novâ rerum prosperitate blandiatur. Idcirco

Seneca.

Quo Fortuna altius
Evexit, ac levavit humanas opes
Hoc se magis supprimere sapientem decet.

Quia (ut Menander inquit) εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι, id est ; facile cadunt splendidæ Fortunæ. Adstipulatur Plautinus ille,

In Captivis.

Fortuna humana fingit, arctatque ut lubet,
Me qui liber fueram servum fecit, ex summo infimum,
Qui imperare insueveram, alterius imperio obsequor.

Suum

Suum cuique pulchrum.

EMBLEMA LXI.

En ut Simia parvulos catellos
Præfert omnibus, omniumque formas
Deridet, neque si videt misella
Nudam podice, clunibusque calvam:
Nævos alterius videmus omnes
Lynceis oculis, suosque talpa
Quisque præterit, & videre non vult
Quid in tergore Manticæ geratur.

COMMENTARIUS.

DE Simiis hæc Plinius Lib.8. Cap.53. Simiarum quoque genera hominis figuræ proxima. Caudis inter se distinguuntur. Mirâ solertiâ visco eas inungi, laqueisque calceari, imitatione venantium tradunt. Huic generi præcipua ergà fœtum est affectio: Gestant catulos: quos mansuefactæ intrà domos peperêre, omnibusque demonstrant, tractarique gaudent. Hæc ille: Ridiculis autem istis bestiis, plerique hominum adsimiles sunt, qui, omnia dicta factaque sua, sine rivali unica amant, ac venerantur, & nescio quomodo magis in aliis cernunt, quam in semetipsis, si quid delinquatur. Omnia sibi ignoscunt, nihil aliis remittunt. Hinc est quod magis propriâ, quàm alienâ adulatione pereant. Quis enim eorum sibi verum dicere audet? Exclamat Satyricus,

Quam nemo in sese tentat descendere, nemo,
Sed præcedenti spectatur Mantica tergo.

Cui non abludit illud Catulli ad Varum;

Nimirum idem omnes fallimur, neque est quisquam
Quem non in aliquâ re videre Suffenum
Possis. Suus cuique attributus est error;
Sed non videmus Manticæ quod in tergo est.

Quid autem per Manticam indicetur, patet ex Apologo illo Æsopico, qui extat hujusmodi apud Stobæum: Finxit Æsopus omnes mortales binas habere manticas, hoc est peras: alteram ante pectus, alteram à scapulis tergoque pendentem. Sed in priorem, inquit, aliena vitia immittimus, in posteriorem nostra. Hanc humani ingenii cæcam φιλαυτίαν, non solam Poëtarum litteræ, verùm etiam Euangelicæ notarunt, sic enim Matthæus; Quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem in tuo non vides. Horat.

Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quàm aut Aquila aut serpens Epidaurius?

In nos itaque descendamus, & malorum domesticorum recordatione, desinamus arrogantius insectari vitam alienam. Vitium enim illud (ut Seneca inquit) de quo querimur, si diligentius excusserimus, in sinu nostro inveniemus. Idcircò sapienter

ſapienter olim, ut teſtatur Plato in Charmide, præ foribus templi Delphici, ab Amphyctionibus hæc inſcripta viſebantur, γνῶθι σεαυτόν, Noſce teipſum : In quo dicto, à Deo emiſſo, aut immiſſo, modeſtiæ mediocritatiſque commendatio eſt, ne nobis vel majora, vel indigna ſequamur. Nam hinc omnis vitæ peſtis oritur, quod ſibi quiſque blandiatur, & quantum aliis præter æquum detrahit, tantum ſibi philautiæ vitio præter meritum tribuat.

Hoc de cœlo deſcendiſſe, inquit Iuvenal.

Patien-

Patienter ferendum, quod necesse est.

EMBLEMA LXII.

Pendulus è laqueo Sturnus, dum rumpere tentat
Vincla, lacessitos implicat usque pedes:
Perfer & obdura; Patientia plurima mollit,
Quæ nequit humanum corrigere ingenium.

COMMENTARIUS.

SEneca quodam loco in Epistolis inquit; Omnis ira, omnis indignatio crescit in dolorem & tormentum sui, nullumque jugum est, quod non arctius premat refractarium, quam sponte sequentem. Benè profectò; Videmus enim in omnibus humanis casibus hoc fieri, quos patientia mollit, impatientia crudelissimè exasperat. Vulnus quid tam crudum facit,

facit, quam ferendi impatientia? pisces hamo pendentes si se moveant aut quassent magis intricantur, aves visco aut plagis deceptæ si se explicare tentent, magis implicantur & oblinuntur, dumque

Pugnando vincula tentant Ovid.
Rumpere, pugnantes fortius illa tenent.

Quibus exemplis monemur, casus nobis à Deo supervenientes, patienter ferre. Certè,

Durum, sed levius fit patientiâ, Horat. Ode 24. lib. 1.
Quicquid corrigere est nefas.

Ovid. in Metam. de Philemone & Baucide,

Paupertatemque ferendo.
Effecere levem.

Virg. *Superanda omnis Fortuna ferundo est.*

Seneca: Libenter feras quod necesse est, dolor enim patientiâ vincitur. Et huic cognatum illud Tragici,

Patiens quisquis novit famulum In Herc. Cetæo.
Regemque pati, vultusque suos
Variare potest, pepulit vires
Pondusque mali, nec servit inops
Casus animo qui tulit æquo;

Scivit hoc ille Mitio Terentianus, cum Demea quærit;

Placet tibi factum Mitio? Mit. *Non, si queam* In Adelph.
Mutare: nunc quum nequeo: æquo animo fero.
Ita vita est hominum quasi cum ludas tesseris,
Si illud quod est maximè opus jactu non cadit
Illud quod cecidit forte id arte ut corrigas.

Et Grudio apud Plaut. in Mostellaria,

Quid tu vis fieri? non omnes possunt olere unguenta exotica
Si tu oles, neque superior quàm herus accumbere,
Neque tam facetis quàm tu vivis victibus,
Tu tibi istos habe turtures, pisces, aves.
Sine me alliato fungi Fortunas meas;
Tu Fortunatus es, ego miser: patiunda sunt.

Prudenter ille; quid enim aliud est a qualiter se in adversis gerere, quàm sævientem Fortunam, in adjutorium sui, pudore victâ, Val. Max.

convertere? contrà, magna est inscitia, adversus stimulum calcitrare. Vincamus itaque ratione præsentem calamitatem; sciamusque non casu delatam nobis, sed quasi delegatum. Bonus miles fert vulnera, enumerat cicatrices, & transverberatus telis, moriens amat eum pro quo cadit. Quisquis autem plorat, & queritur imperata facere, cogitur; Sic & nos

Senecæ locus in lib. de vita beata Cap. 15.

Ducunt volentes fata, nolentes trahunt.

Quæ autem dementia est, potius trahi, quam duci? & hoc sacramentum adacti sumus; ferre mortalia, nec perturbari his, quæ evitare nostræ potestatis non est. In regno nati sumus. Deo parere, vera est libertas. Euripides

In Phœniss.

Δεῖ φέρειν τὰ τῶν θεῶν.

Invidia

Invidia sibi pœna.

EMBLEMA LXIII.

Livorem refugæ ferunt sagittæ
Σοφοὶ *consimilem; sagitta si quid*
Collimet solidi, resultat, & non
Scopum sed miserum ferit magistrum:
Sic & pectore masculo, & cachinnis
Spretus invidus, in suum retorquet
Sagittas animum, sibique pœna est;
Quisquis invidiâ movetur, ille
Scopum præbuit invidi sagittis.

COMMENTARIUS.

Diviniſſimus Philoſophorum Seneca, in Libro de Tranquillitate animi, effectum invidiæ ſtatuit, diſplicere ſibi. Hoc oritur ab intemperie animi, & cupiditatibus timidis, aut parum proſperis, ubi aut non audent miſerrimi homines quantum concupiſcunt, aut non conſequuntur, & in ſpem toti prominent, ſemper inſtabiles mobileſque. Quod neceſſe eſt accidere pendentibus. Omni vitâ pendent, & inhoneſta ſe ac difficilia docent, coguntque, & ubi ſine præmio labor eſt, torquet illos irritum dedecus; & dolent ſe prava fruſtra voluiſſe. Tunc illos & pœnitentia cœpti tenet & incipiendi timor, ſurrepitque illa luctatio animi, non invenientis exitum; quia nec cupiditatibus ſuis imperare, nec obſequi poſſunt: & cunctatio vitæ parum ſe explicantis, & inter deſtituta vota torpentis animi ſitus. Quæ omnia graviora ſunt, ubi odio infœlicitatis operoſæ, ad otium profugerunt, & ſecreta ſtudia, quæ pati non poteſt animus, naturâ inquietus, parum ſcilicet in ſe ſolatiorum habens: ideoque detractis oblectationibus, quas ipſæ occupationes diſcurrentibus præbent, domum, ſolitudinem, parietes non fert, invitus aſpicit ſe ſibi relictum. Hinc illud eſt tædium, & diſplicentia ſui, & nuſquam reſidentis animi volutatio, & otii ſui triſtis atque ægra patientia, utique ubi cauſas fateri pudet, tormenta introrſus egit verecundia, in anguſto incluſæ cupiditates ſine exitu ſeipſæ ſtrangulant. Inde mœror marcorque, & mille fluctus mentis incertæ, quam inchoata habent ſuſpenſam, deplorata triſtem: inde ille affectus otium ſuum deteſtantium, querentiumque nihil ſe habere quod agant, & alienis incrementis inimiciſſima invidia. Alit enim livorem infœlix inertia: & omnes deſtrui cupiunt, quia ſe non potuerunt provehere: & ex hac deinde averſatione alienorum proceſſuum, & ſuorum deſperatione, obiraſcens Fortunæ animus, & de cœculo querens, & in angulos ſe retrahens, & pœnæ incubans ſuæ, dum tædet ſui pigetque. Hæc ille: Quibus eleganter originem cauſamque depingit invidiæ; quæ non tam aliis, quàm ſibi ipſi inimica eſt. Si enim bene rem excutimus, comperiemus invidiam ſibi ignominiam, illi autem cui invidet gloriam parere; quia dum perpetuò invidos illos oculos, in illum

illum conjicit, atque in eum, quid agat, quomodo vivat, inquirit, hæc illi honorifica incumbit necessitas, ut omnia dicta factaque sua ad normam recti componat, ne si ab illâ vel latum unguem discedat, invidiæ gaudendi materiam præbeat. Illi enim

Risus abest, nisi quem visi movere dolores, Ovid. in Metam.
Et videt ingratos, intabescitque videndo
Successus hominum, carpitque & carpitur unà,
Suppliciumque suum est.

Expedit enim illi neminem videri egregium, quasi aliena virtus exprobratio illius vitiorum sit. Porrò demens sit, qui spicula hujus monstri curet; cum genus ultionis sit, ei, qui invidet, invidiæ voluptatem contemnendo eripere. Stultus etiam, qui, ut invido placeat, virtutes suas occulat & abscondat,

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ.

Exercendi sunt oculi Noctuæ claram lucem non ferentis, & ad honesta vadenti, contemnendus est iste invidorum contemptus. Audi Horatium,

Invidiam placare paras Virtute relictâ?
Contemnêre miser vitanda est improba Siren
Desidia, aut quicquid vita meliore parasti
Ponendum æquo animo.

Eleganter Demetrius dicere solebat, eodem loco sibi esse invidorum voces, quo ventre redditos crepitus; Quid enim, dicebat, mea refert, sursum illi an deorsum sonent. Et certè (secundum Senecam) nihil stultius est, homine verba metuente. Gemant invidi, & infœlicem linguam bonorum exerceant convitio. Instent, commordeant, multo citius frangent dentes, quàm impriment. Illustratur virtus nostra per ea ipsa, per quæ petitur. Produci enim illi & tentari expedit: nec ulli magis intelligunt quanta sit, quàm qui vires ejus lacessendo senserunt. Duritia silicis nulli magis, quàm ferientibus nota est. Præbeamus nos, non aliter quàm rupes aliqua, in vadoso mari destituta, quàm fluctus non desinunt undecunque moti sunt, verberare: nec ideo aut loco eam movent, aut per tot ætates crebro in cursu suo consumunt. Assilite facite impetum, ferendo vos vincam. In ea quæ firma & insuperabilia sunt, quicquid incurrit, malo suo vim suam exercet. Proinde quærite mollem aliquam cedentemque materiam; in quam tela vestra figantur. Sic sic invidiæ tædium Seneca de Vit. Beata.

devoremus, ſciamuſque; ut flammam primùm emicantem multus comitatur fumus, qui evaneſcit jam invaleſcente & explicante ſeſe flammâ, ita res egregias aggredientem, magnâ premi invidiâ, eaque tamen eum moveri non debere: Nam ut excors ſit, qui adverſis ventis jam diu navigans, & in altum provectus, otii tranquillitate portum petat: ſic qui tum negotium relinquit, cum jam dudum cum invidiâ eſt luctatus, & citra eam impoſterum vivere poſſet; ubi ſcilicet

Virgil. *Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum*
Venerit in Latium, ſedes ubi fata quietas
Oſtendunt:

Latium deſigno illam excelſam Virtutis Ædem, illud

Claud. *Meriti ſpatium, quod nulla furentis*
Invidiæ menſura capit.

Hic nobilis ille noſter Athleta ventos ridebit & imbres, major jam omni invidiâ, quam ſuâ virtute extinxit: Non ſecus ac Sol ſi immineat hominis vertici, aut prorſus tollit umbram, aut minimam reddit. Videte nunc illuſtres animæ, quæ cum invidiâ luctamini, quam præſtet eſſe invidioſum, quam miſerabilem. Scivit Aſtaphium Ancilla apud Plautum, cum inquit,

In Truculento. *Mavelim mihi inimicos invidere, quàm me inimicis meis:*
Nam invidere alii bene eſſe, tibi malè eſſe, miſeria eſt,
Qui invident egent, ille quibus invidetur rem habent.

Veriſſima eſt vulgata illa ſententia, unicam eſſe miſeriam quæ careat invidiâ. Cui accedit arguta illa Poëtæ imprecatio.

Omnibus invideas, livide, nemo tibi.

In

In Sophiſtas.

EMBLEMA LXIV.

Ingenti ſtudio componit Aranea telam,
Et tamen à cunctis ſpernitur illud opus.
Sic magnas magno promis molimine nugas,
Dum vigilas ſtudiis vane Sophiſta tuis.

COMMENTARIUS.

APpoſite Aranearum telis vani Sophiſtarum Elenchi, & captionis æquiparantur, licet enim magno labore conſtruantur, nihil aliud tamen ſunt quàm quiſquiliæ volantes, & venti ſpolia, & ut Origenes inquit, Ægyptiacæ ranæ, quæ tametſi aſſidua ogganiant, oblatrentque prætereuntibus, & odioſam illam cantilenam βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοὰξ, ite-

iterent ſine, ſine tamen nemo commovetur, aut doctior red-
Plutarch. ditur. Quemadmodum Bon[a]ſo cornua oneri ſunt tantum, nulli auem uſui, quia adeo in ſe ſunt reflexa: ſic illi ſuam habent Dialecticam, quâ tamen neminem, quia adeo intorta & intricata eſt, vincere poſſunt. Nihilominus tamen illi ἐκ πώγωνος σοφοὶ, id eſt, barbæ tenus ſapientes, adeo nugis iſtis intenti ſunt, ut
Seneca. propemodum cum Chryſippo præ fame moriantur. Hærent in verbis, & ætatem totam in adytis Philoſophiæ terunt, penetralia nunquam vident. Rem illam magnificam Philoſophiam ex majeſtate ſuâ, in magnas anguſtias detrudunt, vocando eam ad ſyllabas, quæ utinam non proſint tantùm, ſed maximè nocent. Comminuitur enim & debilitatur generoſa indoles, in iſtas anguſtias conjecta. Ad hæc illi ſupercilia ſubducunt, in hoc barbam demittunt, hæc triſtes docent, & pallidi. Fugitivis clamoribus non ad calamos, ſed ad oblivioſas aures ſemper certant. Riſit hos tales olim lepidè Demonactes Philoſophus, cum enim duos indoctos, inter ſe diſputare videret & rixari, quorum alter abſurda rogaret, alter nihil ad rem reſponderet; Non videtur vobis, inquit, amici, alter horum mulgere hircum, alter ei ſupponere cribrum? Innuens nihil aliud eſſe ſophiſmata, quàm inanes nugas, quas tamen, quod eſt turpiſſimum atque ineptiſſimum, habent difficiles. Atque hæc
Idem. de elenchis. Quorum tamen etiam proſpiciendas ſtatuo fallacias, ſed proſpiciendas tantum, ne verba nobis dentur, & ne quid in illis magni ſecretique boni eſſe exſtimemus. Venio ad veram illam Philoſophiam, quam terris exulantem Socrates de cœlo revocare conatus eſt; hanc divinam plane judico. Scimus illam eſſe matrem omnium artium, donum & inventum Deorum quod ab animo, tanquam ab oculis, caliginem diſcutit, ut omnia ſupera, infera, prima, media, ultima videremus. Hæc eſt illa quæ de moribus quærit, quæ affectus temperat, quæ timori, quæ ſpei metam ponit, aut modum. Quæque (ut breviter Se-
Idem Ep.89. necæ verbis dicam) humano generi promittit conſilium. Divina certè & ineffabilis vis, quæ utinam, quemadmodum univerſi mundi facies in conſpectum venit, ita tota nobis poſſet occurrere. Profecto omnes in admirationem ſui raperet, relictis his quæ nunc magna, magnorum ignoratione credimus. Hanc autem nun quam ſatis laudatam ſcientiam, Sophiſticæ abuſus (ut ple-

plerumque vitia ſe aſſociant virtutibus)malè audire fecit. Scilicet ut vinum, quo nihil ſalubrius, quibuſdam venenum eſt; ſic ſophiſtis Philoſophia, quâ abutuntur. Hinc eſt quò ſanctiſſimi patres adeo in eam invecti ſint. Gregorius Nazianzenus: In Eccleſiam, velut quædam Ægypticæ peſtes, Philoſophi irrepſere. Tertullianus; Philoſophi patriarchæ hæreticorum. Ambroſius Antiſtes; Phalerata magis,quàm vera ſapientia, quæ aliena quærit, cum ſua neſciat, cœli plagas ſcrutatur, Deum ignorat, quem ſolum noſſe debebat. Hæc illi. Sanè primis illis Eccleſiæ temporibus,plurimi erant qui Chriſtum aſſumerent ore, Platonem autem animo non exuerent. Hinc illæ Patrum in falſam Philoſophiam calumniæ. Enimvero Scænicam illam meretriculam res ſuas ſibi habere voluerunt, & à ſacroſanctâ Theologiæ æde pedem referre,ut Siren uſque in exitium dulcis, cantare,ſive garrire deſineret. Nobis autem qui Chriſtum profitemur, alia mens ſit, navim noſtram ſemper avertentes ab iſtis argutiarum ſalebris, velificationes noſtras ad unum tranquillæ mentis portum dirigamus; Ad quam nos transfer O æterna æterni Patris Sapientia.

Indoctus ipſe alios juvo.

EMBLEMA LXV.

Sunt Aſini cantare rudes, tamen oſſa miniſtrant
Quæ fiſtulis aptiſsima;
Sic quibus eſt res ampla domi, tenues ſtudioſos
Opibus juvare convenit.

COMMENTARIUS.

NIhil magis commendat divites, quàm ſic divitias ſuas in laudabiles uſus expendant, egenos ſcilicet iis ſuſtentando, aut pauperculos ſtudioſos, qui ad artes illas, quibus humanitas & eruditio paratur, non imbuti, ſed à naturâ ficti videntur, iis fovendo, & adjuvando. Aſini, rude illud & ſtupidum animal, oſſa nobis miniſtrant, ex quibus fiſtulæ confi-

conficiuntur maximè ſonoræ: ſic & illi, qui alioqui (ut Papinianus dicebat) aurea mancipia, & ſecundum Diogenem χρυσόμηλα, id eſt, oves aureo vellere, appellari merebantur, tamen laudandi ſunt, quod his, qui alias in pulvere ſuo & cœno hæſiſſent, manum præbeant, & illam animorum ſervitutem & tyrannidem, paupertatem dico, ſolvant. Exclamat Comicus in Adelphis, paupertatem eſſe onus miſerum, & valdè grave: uſque adeò, ut etiam nobilem ignobilem faciat. Et verum eſt illud Juvenalis,

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi;

——Minimè cantare ſub antro
Pierio, Thyrſumve poteſt contingere ſæva
Paupertas atque æris inops, quo, nocte dieque
Corpus eget. ſatur eſt cum dicit Horatius, Ohe.
Quòd ſi Virgilio puer, & tolerabile deſit
Hoſpitium caderent omnes à crinibus Hydri.
Surdia nihil gemeret grave buccina.

Scimus quidem laborioſum illum & induſtrium Cleanthem, ex ſummâ paupertate, ad divinam illam Chryſippi Philoſophiam adſpiraſſe; ſed quotocuique tam heroica mentis vis? Plurimi incredibili eruditionis amore flagrant, ſed quia cum ſummis colluctantur difficultatibus, ignea eorum ingenia humi deprimuntur; qui tamen, ſi tandem aliquo favoris Zephyro reſuſcitarentur, non pœnitendos ſe patriæ cives præberent. Horatius cum in ſinu Mæcenatis ſui requieſceret, illa æterni nominis carmina conſcripſit. Hinc Martialis,

Sint Mæcenates non deerunt Flacce Marones,
Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt:

Hic ſine exemplo Poëta, cum ab Auguſto Cæſare, qui magnitudine rerum ſuarum, terræ totius habitabilis imperium complexus eſt præmiis & honore afficeretur, diviniſſimo Æneidos opere, id potiſſimum egit, ut Cæſares & Julios, à nobiliſſimo Æneæ Julique ſanguine ortos, & jam inde ab infinitâ annorum ſerie, univerſo terrarum orbi adminiſtrando, per oracula, ſorteſque antiquiſſimas deſtinatos oſtenderet;

At domus Æneæ cunctis dominabitur oris
Et nati natorum, & qui naſcentur ab illis.

Sic Augustus, alioqui fortasse futurus ignotus, fovendo Musam Virgilii, æternum nomen sibi peperit. Alexander Macedo, Achillem hoc uno se fœliciorum & fortunatiorem fuisse dixit, quòd immortali Homeri carmine celebratus, per totum terrarum orbem innotuisset. Etenim Heros bellicosissimus, æternitatem à principe Poëtarum accepit; Alexandri autem imperium, statim eo mortuo, in diversa regna fuit divisum atque distractum, quæ tamen omnia Romanis rerum dominis posteà cessere. Horat. Oda 9. Lib.4.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi, sed omnes illachrymabiles
Vrgentur, ignotique longâ
Nocte, carent, quia Vate sacro:
Paulum sepultæ distat inertiæ
Celata Virtus.

Princi-

Principiis mali obſtandum.

EMBLEMA LXVI.

Aſpidis haud ullâ morſus curabitur arte
Enſe recidatur pars niſi læſa ſtatim;
Haud aliter ſi Seditio teterrima peſtis
Ingruat, & ſecum crimina multa trahat,
Omnia ſunt tentanda quidem, ſed tollere præſtat
Vnum, ne totus grex malè diſpereat.

COMMENTARIVS.

PRæcipiunt medicorum filii morborum principiis ſemper obſtare, ne

—Serò medicina paretur
Cum mala per longas invaluêre moras.

Monet hoc Persius Satyra tertia,

Helleborum frustra quum jam cutis ægra tumebit
Poscentes videas, venienti occurrito morbo.

Hoc idem requiritur in morsis ab Aspide, qui nullo modo sanantur, nisi partes læsæ confestim amputentur. Monetur autem hoc Emblemate Princeps, seditiosos & conclamatæ nequitiæ cives, merita pœna punire, & è Republica suâ ejicere; Nam

Ovid. *——Immedicabile vulnus*
Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

Etenim ille, cui nec natura, nec industria rectè vivendi studium conciliare potest, è vita, secundum Platonem, est pellendus. (Apul. de Philos.) Hæc ipsa clementia est, non esse hîc clementem Multos servamus dum unum tollimus. Et optimum misericordiæ genus est, occidere, non tam ut ipsi pereant, sed ut alios pereundo deterreant. (Lips. in Polit.) Melius enim est, ut pereat unus, quàm unitas, membrorum potius aliquod, quàm totum corpus intereat. Sed hæc omnia moderatè, & pro delicto. (Cicero Philipp. 9.) Nec enim prius ad ultima remedia deveniendum est, nisi cum depositæ salutis æger, nullis lenioribus auxiliis juvari potest. Quia ut Satyricus inquit,

Nulla nunquam de morte hominis cunctatio longa est.

Claud.

Qui fruitur pœna ferus est, legumque videtur
Vindictam præstare sibi.

Pau-

Paulatim.

EMBLEMA LXVII.

Qui ſtudet phyalam replere lymphâ
Stillando faciat; rebullit omnis,
Hanc infunde ſi ſimul labores:
Quiſquis ingenium gravare multis,
Et comprendere cuncta vult, hebeſcit.

COMMENTARIVS.

DIverbium Italis in ore frequens eſt;
Et tutto abbraccio, & nulla ſtringo:
Quo innuunt, illos qui variis rebus ſimul animum occupant,
ſive

ſive diſtrahunt, parum aut nihil proficere. Quemadmodum enim vaſis anguſti orificii, ſi magno impetu, & ſimul aquam infundas, eadem aqua ejicitur; ſi ſenſim inſtilles, recipitur: idem de ingenio noſtro eſt, quod oneratur turba præceptorum, non inſtruitur, cuique ſatis eſt accenſio velut incitamentum in materia, quo vis inveniendi & cupiditas incitetur. Androgyni ſic utroſque imitantur, ut neutrum ſint, nec mares, nec fœminæ: Ita quidam dum omnia eſſe volunt, à nullis agnoſcuntur. Idcircò aptiſſimè à Polybio guloſis convivarum comparantur; nam ut illi omnia quæ appoſita ſunt guſtantes, neque in præſentia verè fruuntur ullo ciborum, neque in poſterum digerunt ſatis, aut utiliter iis nutriuntur; ſic hi delibant varia, ſed ſine alio fructu omnia curſim & properantes tranſmittunt. Ideoque ſatius eſt paucis ſe auctoribus dare, quàm per multos vagum & inſtabilem errare. Certis ingeniis immorari & innutriri oportet, ſi velis aliquid trahere, quod in animo fideliter ſedeat. Nuſquam eſt qui ubique eſt. Non prodeſt cibus nec corpori accedit, qui ſtatim ſumptus emittitur. Nihil tam utile eſt quod in tranſitu proſit. Faſtidientis ſtomachi eſt, multa deguſtare: quæ ubi varia ſunt & diverſa, inquinant, non alunt. Pauca itaque excerpenda ſunt, quæ bene concoquamus, & in ſanguinem ac ſuccum redigamus.

Senec. in Epiſt.

In

In corruptos Judices.

EMBLEMA LXVIII.

Aranearum tela magnis rumpitur
Muſcis, minores ſtrangulat;
Rei potentes judicum ſententiam
Odore ducunt munerum;
Qui nil habet quo torqueat Leges, miſer
In pelle pauper plectitur.

COMMENTARIUS.

APophthegma eſt Anacharſidis, quo eluſit ſtudium Solonis in conſcribendis legibus. Dicebat enim Leges aranearum telis adſimiles eſſe, propterea quod in illas ſi Plutarch. in vita Solonis.

 quid

quid levius, aut imbecillum incurreret, hæreat, ſin majus aliquid, diſſecet, ac fugiat. Huic ſuccinit illa ſententia, quæ apud Terentium in Phormione eſt,

Quia non rete Accipitri tenditur, neque Milvio
Qui male faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur,
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.

Et Juvenalis,

Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas.

Diomedes pyrata captus ab Alexandro in hunc modum ſe purgabat, dicens, Ego quia unâ navi pyraticam exerceo, pyrata dicor, tu, quia totis claſſibus, imperator nuncuparis. Marcus Varro apud Nonium;

Natura humanis omnia ſunt paria.
Qui pote, plus urget, piſces ut ſæpè minores
Magnus comeſt.

Ariſt. in Rhet. Hæc autem ſententiarum everſio, ſive conniventia, unde, niſi à pecunia? cui πάντα ὤνια, id eſt, omnia venalia. Aſſerit Tibullus:

Auro pulſa fides, auro venalia jura,
Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor.

Quævis caſtella hæc machina dejiciet, in quæ modò Aſellus auro onuſtus poſſit aſcendere. Ad ſummum

—— Divina humanaque pulchris
Divitiis parent.

Horat. *Aurum per medios ire ſatellites*
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. ....

Verè ille

χρυσοῦ λαλοῦντος πᾶς ἀπρακτείτω λόγος,
πείθειν γὰρ οἶδε καὶ πέφυκε μὴ λέγων, id eſt,
Auro loquente ratio quævis irrita eſt,
Suadere ſiquidem novit & loquens nihil.

Plautus in Aulularia. Nempe homines cum ſenis manibus, è genere Gerionaceo, hoc altè impreſſum animis habent

—— μηδὲν εἶναι σὺν κέρδει κακὸν, id eſt,

nihil eſſe cum lucro malum. Et ſic cum Imperatore iſto ſtatuunt:

Iuvenal. *Lucri bonus eſt odor ex re*
Qualibet,

Ergò

Ergò terram mari miſcent, judicia confundunt, legeſque torquent pro arbitrio. Quod ſciens Pericles, cautè ſingulis annis, decem talenta Lacedæmonem mittebat, & præcipuos corrumpebat, ut moram Belli, quando opus erat, redimeret. Quapropter veriſſimè auri illam ſacram famem (ut Poëta inquit) omnium virtutum vim quandam corruptricem dicas. Atque hæc de divitibus, in quâlibet causâ triumphantibus ſufficiant. Nunc de pauperibus ubique jacentibus dicamus. Hi (ut inquit Comicus) dum nihil habent quod offerant in judicio, non ſolum non contemnuntur, ſed etiam adverſus veritatem ſæpe opprimuntur. Nullus eis amicus, nullus qui ſuppetias ferat. Quia ut verè Pindarus inquit, Ὀίχεται τιμὰ φίλων τατωμένῳ φωτί. in Nemæis Oda 10.

Perit honor amicorum afflicto viro.

De hoc conquerentem auſculta Plautinum Menechmum.

Vt hoc utimur maxime more morum,
Moleſtoque multum, atque ut quique ſunt
Optimi, maximi, morem habent hunc;
Clientes ſibi omnes volunt eſſe multos;
Bonique an mali ſint, id haud quæritant,
Res magis quæritur, quam clientium
Fides quemadmodum clueat.
Si eſt pauper, atque haud malus, nequam habetur,
Sin dives malus eſt, is cliens frugi habetur,
Qui neque leges, neque æquum, neque bonum uſquam
Colunt, ſollicitos patronos habent.
Datum denegant quod datum eſt, litium
Pleni, rapaces, viri fraudulenti,
Qui aut fœnore, aut perjuriis habent rem
Partam. Mens eſt in querelis,
Iuris ubi dicitur dies, ſimul
Patronis dicitur, &c.

Hi aut lucro, aut favore, ad gratiam deliberationes & conſilia flectunt, jacet pauper, & dum non habet in ære, plectitur in pelle. At quàm optandum foret, ut ii qui Reipub. præſunt, Legum ſimiles eſſent, quæ ad puniendum non lucro, favore, aut odio, ſed æquitate ducuntur? Ubi enim hæc officiunt, haud facile animus verum pervidet. Præcipuè ubi avaritia dominatur;

Privatæ enim res ſemper offecêre, officientque publicis conſiliis; Et peſſimum veri affectus, & judicii venenum, ſua cuique utilitas. Prudenter olim Areopagitæ nocturno tempore judicabant, ut & rem benè excuterent, & nullius favore, aut gratia flecterentur. Cleon, poſtquam Reipub. adminiſtrationem in ſe ſuſcipere deſtinaſſet, teſtatus eſt, ſe jam omnium amicitiarum vincula velle diſſolvere. Olim etiam qui corruptus pecunia, male judicabat, amiſſa dignitate, vel cingulo, efficiebatur infamis, ut eſt in L. penult. Cod. de pœnis jud. qui malè judic. Iuſtinianus etiam Lib. 4. Inſt. Tit. XVII. inquit; Iudicis officium eſſe, non aliter judicare, quam legibus, conſtitutionibus, aut moribus proditum eſt. Ac veteres quidem illi, pauciſſimis verbis judicis officium concludebant, cum dicerent; Legem eſſe mutum judicem, judicem autem Legem loquentem. A bono enim judice ita prorſus omnia judicari oportet, ut lex ipſa, ſi loqui poſſet, judicaret; atque ita legem & judicem inter ſe conſpirare, ut ſit lex quaſi anima judicis, & judex quaſi vox legis: Et quemadmodum Ariſtoteles ait, Legem eſſe mentem cupiditatis expertem, ita oportet judices, omni cupiditate ſpoliatos, mente tantum ac ratione, in diſceptandis controverſiis uti; Sed hæc optare licet, ſperare vix licet.

Livius l. 22.
Tacit. Hiſt.
Plutarch.

Civilis

Civilis diſcordia hoſtis victoria.

EMBLEMA LXIX.

Præda duos inter fuit olim ſplendida Sturnos,
Hanc erat auxilio nactus uterque ſuo,
Dividere hanc tentant, oritur diſcordia præceps,
Quæ ſocios trahit ad bella gerenda animos;
Milvius hæc ſpectans trepidantibus advolat alis,
Cumque ſuâ prædâ victor utrumque rapit:
Scilicet eſt hoſti facilis victoria, quando
Diſcordes populi civica bella movent.

COMMENTARIUS.

IN hoc Emblemate oculis ſubjicitur, quàm noxia, quamque peſtifera res ſit, civilis diſcordia, quæ niſi in herbâ opprimatur, neceſſario aut interitus conſequitur, aut mutatio rerum: Hæc enim eſt quæ omnes faciles reddit occupantibus, & meliorum incurioſos. Omnia denique bellis civilibus miſera ſunt, ſed nihil miſerius quàm ipſa victoria. Proinde benè Homerus,

Ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος
Ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος, id eſt.
Ille nefarius, & ſine gente tribuque mihi eſto,
Qui civile cupit ferum & execrabile bellum;

Tacitus. Verè execrabile, quia nihil hoſtibus præſtare majus Fortuna poteſt, quàm adverſariorum diſcordiam; atque inter eos diſcordiarum ſerere cauſas, ſapientis eſt ducis. Nulla enim quamvis minima natio, poteſt ab adverſariis ſuis perdeleri, niſi Vegetius. propriis ſimultatibus ſeſe ipſa conſumpſerit. Quia, ut Salluſtius inquit; Concordia res parvæ creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur. Voluit ſcilicet hoc, iſtud Apophthegma Sciluri, qui quum, relictis maribus filiis octoginta, diem eſſet obiturus, ſagittarum faſcem cuique obtendens, ut illum confringeret jubebat, id autem ſingulis ſe poſſe negantibus, ipſe ſingulatim eductas facillimè confregit: Docens illos ubi unà eſſe perſeverarent, firmos ac potentes fore: Imbecillos verò, ſi ſeparentur ac diſſideant. Sciebat hoc etiam Micipſa moriens, qui ita apud Salluſtium, ad filios loquitur; Regnum vobis trado firmum, ſi boni eritis, ſi mali, imbecillum; certus nimirum adverſus conſentientes nec regem quemquam ſatis validum, nec Tyrannum fore. Lepidè olim, Pytho Rhetor Byzantius, quum eſſet ſupra modum obeſo corpore, prodiſſetque in concionem ſuaſurus concordiam Byzantiis, ſtatim populi riſus obortus eſt ex ipſo corporis habitu: At ille, ridetis inquit Cives? cum tale corpus habeam, uxorem habeo multo me obeſiorem, & tamen concordes quodvis grabatum capit ambos, diſcordes ne tota quidem domus. Lapides quidam inſulæ Cycladiacæ (teſte Plinio) integri ſupernatant, fracti concidunt in fundum: ſic omne quod eſt, tam diu manet atque ſubſiſtit, quàm eſt unum, ſed interit atque ſolvitur,

quando

quando unum esse desiit. Ego sic existimo, (inquit Sallustius de Repub. suâ) quoniam orta omnia intereunt, qua tempestate Urbi Romanæ fatum excidii adventarit, cives cum civibus manus conserturos, ita defessos atque exsangues regi prædæ futuros. Aliter non orbis terrarum, neque cunctæ gentes conglobatæ, movere aut contundere queant hoc imperium. Illud autem postea evenit; Romani enim crebris victoriis, hoste superato inquieti, & bellorum amantes, inter sese bellum gerere, & ab hoste in sua viscera ferrum convertere cœperunt; ita, dum militiæ arma cessant, domi turbæ nascuntur, & ubi publicus hostis deest, cives cum civibus, duces cum ducibus, domestica jurgia, discordias ac simultates exercent; ut stante Carthagine, imperii æmulâ, Romani fœlices, deletá miseri fuerint, & lorica illis fœlicior quam toga, campus securior quàm thalamus, tuba quàm tibia, Sol quàm umbra exstiterit optabilior. Huc allusit Vates ille;

Nunc patimur longæ pacis mala, sævior hostis
Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.

Statim enim non gradu. sed præcipiti cursu à virtute descitum, ad vitia transcursum, vetus disciplina deserta, nova inducta, in somnum à vigiliis, ab armis ad voluptates, à negotiis ad otium conversa civitas. Quod ne & nobis eveniat θεῶν ἐν γούνασι κεῖται; Præsertim otioso hocce tempore, quod plerumque civilium furorum fons & origo. Præterea — Vell. Paterc.

In se magna ruunt; lætis hunc Numina rebus — Lucanus.
Crescendi posuere modum.

Sed Deus, in cujus manu omnium corda sunt, uti voveo, avertet, dabitque ut ancipitis Fortuna temporis, matura virtute corrigatur, & divulsi prius animi paulatim coalescant. Refert Plinius Serpenti & Vulpi naturales inimicitias esse, & ob eas quotidie congredi, ast ubi aquila communis hostis adventat, inimicitiis depositis conjuncta vi resistunt: Horum animalium exemplo simultates & odia inter finitimos deponantur, ac

—— Coeant in fœdera dextræ
Qua licet, ast armis concurrant arma cavete;

ne hostis inter sese digladiantes ex insidiis opprimat. Etenim cui bono hæc civilis discordia, nisi ut testa testæ (ut est in Adagio) collidatur? Mutua defensio tutissima est,

In

In ingratos.

EMBLEMA LXX.

Devorat excussas glandes, nec suspicit unde
Hæ sibi proveniant pigra propago Suum:
Percipiunt homines summorum munera Divûm,
Vix tamen his grates ore decente canunt.

COMMENTARIUS.

QUanta sit Dei munificentia in humanum genus, ex eo potissimum apparet, quod, quæcunque mundi ambitus complectitur, homini, tanquam Regi, subjecerit regenda, utenda, & fruenda; id solummodo ἀντιδώρε exspectans, ut quemadmodum nobis omnia parent, sic illi tanquam superiori identidem pareamus, meritasque pro tot ac tantis benefi-

beneficiis gratias agamus. Attamen quàm recalcitrosi & ingrati adversus tam munificum patrem filii sumus, dum divinis donis, tanquam nostro jure nobis debitis, ita abutimur? immemores à quo auctore nobis illa proficiscantur. Non secus ac Sues, quæ excussas è quercubus glandes quidem devorant, sed ne quidem ad illam arborem, fructus illius procreatricem, suspiciunt. Dicebat olim Themistocles se platanis esse similem, sub quarum umbram accurrunt homines afflicti tempestate, & easdem, simul ac rediit serenitas, amputant, vellunt, convitiisque petunt. Idem de Deo quis apposité dicat: Etenim si qua gravis necessitas presserit, tunc Dei recordamur, si belli terror infremuerit, si morborum pestifera vis incubuerit, si alimenta frugibus longa siccitas denegarit, si tempestas, si grando ingruat, ad Deum confugitur, à Deo petitur auxilium. Si quis in mari vento sæviente jactatur, hunc invocat, si ad extremam medicandi necessitatem deductus, victum precibus exposcit, Deum solum obtestatur, per ejus unicum atque divinum nomen hominum sibi misericordiam quærit. Nunquam denique homines Dei meminerunt, nisi dum in malis sunt. Postquam metus deseruit, & pericula recesserunt, Deo, quem ante in sua necessitate imploraverant, ne verbo quidem gratias agunt. Ita ut verum sit illud Comici, Lact. lib. 2. Divin. Inst.

μετὰ τὴν δόσιν τάχιστα γηράσκει χάρις, id est,

post dationem celerrimè senescit gratia. Cum tamen bruta, & omnis rationis expertia animalia aliud nos doceant. Canis hero suo offam ei objicienti, quàm adblanditur? quàm amico latratu, motuque caudæ se gratum exhibet? Aves longo usu edoctæ avolant, & ad herum suum revolant, agnoscunt eum, nec se à gremio illius movent, sed circumsilientes modò huc, modò illuc, ad solum dominum usque pipitant. Ferocissima denique animalium usu cicuria, bene merentibus aliquod grati animi τεκμήριον deferunt. Solus autem homo cui Ratio infusa, adversus Deum, & proximum ingratus existit. Quod animadvertentes Legislatores, homines veram, non simulatam Philosophiam profitentes, jura condiderunt, quibus ad ἀντίδωρα teneremur. Patet hoc in L. Si remunerandi. ff. Mandati. L. Sed & si. ff. de Petit. hæredit. Et secundum Pindarum;

θεῶν δ' ἐφετμαῖσιν,
Ἰξίονα φαντὶ ταῦτα
βροτοῖς λέγειν, ἐν

πτερόεντι τροχῷ
πάντη κυλινδόμενον
τὸν εὐεργέταν ἀγαναῖς
ἀμοιβαῖς
ἐποιχομένους τίνεσθαι, id est,

Deorum mandatis Ixionem ajunt hæc mortalibus dicere, dum in altâ rotâ circumquaque volutatur; Oportere mortales benefactorem placidis remunerationibus excipientes, debitam gratiam ei persolvere. Statuarii etiam veteres tres Gratias exprimere soliti sunt; Sorores, manibus implexis, ridentes, juvenes, virgines, solutâ ac pellucidâ veste: Quod interpretantur, unam esse, quæ det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Consertis manibus finguntur, ob hoc, quia ordo beneficii per manus transeuntes, nihilominus ad dantem revertitur, & totius speciem perdit, si usquam interruptus est: pulcherrimus si cohæsit, & vices servavit. Ideo ridentes; quia promerentium vultus hilares sunt. Juvenes, quia non debet beneficiorum memoria senescere. Virgines, quia incorrupta sunt benefacta, & sincera, & omnibus sancta, in quibus nihil esse alligati decet, nec astricti. Solutis itaque tunicis utuntur: pellucidis autem, quia beneficia conspici volunt. Hæc ille. Epicuri sententiam mantissæ loco addo; Non modò pulchrius est beneficio afficere, quàm affici, verùm etiam jucundius, Nam nulla res perinde parit gaudium, ut beneficentia.

Sen. de Benef. lib. 1. cap. 3.

Pestis

Peſtis regni Rex, ſine prudentiâ.

EMBLEMA LXXI.

Privatus charo Polyphemus lumine, nullo
Conſilio errantes jactat ubique manus:
Haud aliter Reges, ratio quos nulla gubernat,
Omnia perverſo turbine ſemper agunt.

COMMENTARIUS.

CUm omnibus magiſtratum obeuntibus & Reipubl. inſervientibus neceſſaria ſit prudentia, tum in nullo magis, quàm in Rege requiritur, utpote quo neminem plura, vel meliora ſcire oportet, quia ejus doctrina omnibus ſubditis prodeſſe debet. Qualis Homericus ille Cyclops amiſſo oculo, talis rex cui abeſt lumen illud animi. Nemo navim di-

dirigat absque ferro, quod affricuit Siderites: sic nemo regnum Cicero. sine mente, quam afflavit illa Diva Prudentia. Non viribus corporis, sed animi, res magnæ geruntur. Synesius Libro de regno administrando, ad Arcadium vel Theodosium juniorem scripto, negat in viribus solis positam fœlicitatem Principis, sed absolutam eam prædicat, quæ potentiam prudentiæ consociat, quæ res conjunctæ robur inexpugnabile conciliant, disjunctæ invalidum & inutile. Horat.

Vis consilii expers mole ruit suâ;

Illud est vinculum per quod Respub. cohæret, illud spiritus ille vitalis, quem tot millia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus & præda, si mens illa imperii subtrahatur. Porrò quanquam esse possit

σοφὸς τύραννος τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, id est,

Eurip. Rex sapiens sapientium commercio, & assumere in partem curarum alios; tamen miserum tale regnum judico, quod alienâ mente administratur. Quia sæpissimè videmus eos esse Regum animos, ut quanquam inquit, tamen flecti nolint. Dicet hoc Medea;

Seneca. *Difficile quàm sit animum ab irâ flectere*
Iam concitatum, quamque regale hoc putet,
Sceptris superbas quisquis admovit manus,
Quà cepit ire, regiâ didici meâ.

Et in Hippolyto,

Nec me fugit, quàm durus & veri insolens
Ad recta flecti regius nolit tumor.

Hinc illa regni confusio, & pestis, quæ ideò gravior, ut quæ à capite (ut medicorum filii de morbis loquuntur) diffunditur. Dum Palinurus dormit, in mare præcipitatur, ipsaque navis, sine rectore, à fluctibus propemodum absorbetur: Sic in hâc hominum navi innumeræ animæ in occasum trahuntur, nisi publicus ille Palinurus evigilet. Benè itaque cum Xenophonte precabimur, ut sint πολλοὶ βασιλέως ὀφθαλμοὶ, καὶ πολλὰ ὦτα, id est, multi regis oculi & multa aures.

Cura

Cura animi imprimis gerenda.

EMBLEMA LXXII.

En quanto ſtudio rudes catellos
Vrſa perpoliat, decentiorem
Donec imprimat, ingeratque formam:
Mortales meritò rubere diſcant,
Qui, neglecto Animi nitore pulchri
In natis, modò ſunt luti parentes.

COMMENTARIUS.

ORus Apollo in ſacris ſuis Sculpturis refert, Ægyptios ſi quando hominem initio quidem informem natum, ſed poſteà formam accipientem, innuere vellent, urſam prægnan-

prægnantem depingere ſolitos fuiſſe. Hæc namque ſanguinem primum condenſatum,& concretum parit,hunc poſteà propriis fovens femoribus efformat, linguaque lambens perficit. Hinc Poëtarum princeps Virgilius dicere ſolebat,ſe Urſino more fingere carmen, cum (ut referunt ii qui ejus vitam conſcripſerunt) plurimos inconditos verſus mane effunderet,eoſque politos,ad tres quatuorve redigeret. Cæterum ut ad propoſitum revertamur,ac hâc noſtrâ Vrsâ quantum ſæpè homines degenerant?dum præſtantiſſimam illam liberorum ſuorum partem , animum dico, ſecuri incultam relinquunt. Quos homines meritò eximius ille Theologus Nazianzenus , *Luti parentes* vocat. Quemadmodum enim(ut eſt in Adagio)lutum non fit teſta,niſi tundatur,& rude lignum non eſt ſimulacrum,niſi ei forma inducatur:ſic homo,non eſt homo , niſi diſciplinis formetur, & ratio in eo promoveatur. Horat.

Doctrina ſed vim promovet inſitam.

Unumquodque animal fœtus ſuos non ſolum gignit , atque educat , verum etiam format ad naturalem ſuam functionem. Solus homo hâc in parte claudicat. Luxui, iræ, ambitioni, temulentiæ aſſueſcere videt natos , & patitur; inſtillat iis verba vix Alexandrinis , ut ille ait , ferenda delitiis , eaque oſculo excipit. Intereà innocentiſſima proles parentum culpâ labitur, & peccat : Parentum dico , qui nolunt liberos ſuos ſevera lege proficere , qui ſicut omnia , ſpes quoque ſuas ambitione donant; deinde cum ad vota properant, nihil præter malitiam, atque improbitatem inveniunt. Diogenes cum conſpiceret aliquando puerum ſe indecore gerentem,pædagogum illius baculo percuſſit,dicens,Cur ſic inſtituis? Quàm multi divites evigilant,ut habeant egregium canem,ut generoſum equum, multos ſervos,cæterum ut probum & doctum filiis ſuis pædagogum vix unus & alter curat.Olim quidam cum Aſtrippo agebat,ut filium ſuum ſuſciperet erudiendum , cumque Philoſophus pro mercede quingentas drachmas poſceret,alter deterritus magnitudine pretii , inquit, Emerem mancipium iis nummis. At hîc, inquit Ariſtippus,habebis duo.Sentiens eandem pecuniam paraturam ei, & Philoſophum utilem, & filium obſequentem. At quotuſquiſque hominum hoc capit? Agro excolendo, domui exornandæ omnes Fortunas impendunt , in iſtis autem omnibus nihil

eſt præterquam ipſe Dominus & ſuus hæres pudendum, & incultum: Hanc hominum inſaniam egregiè ólim Diogenes Cynicus perſtrinxit. Cum enim aliquando ab aliquo eſſet invitatus ad prandium, ſcreans, locum quæſivit in quem ſputum ejiceret. cum autem omnia ſplendere, hoſpitem verò ſolum ſordere animadverteret, in ipſum hoſpitem ejecit: ipſe indignabundus rogavit, quænam iſta eſſet impudentia, ſputo conſpurcare hoſpitem? Reponit Diogenes, omnibus id moris eſſe, in locum viliſſimum ejicere phlegmata, ſe verò nullum inveniſſe viliorem, quàm ipſum hoſpitem, itaque in illum ejeciſſe. Intelligebat ſcilicet Philoſophus, æque homines ſpectari debere, ut equos mercamur. Neque enim in emendis equis phaleras conſideramus, aut baltei polimina inſpicimus, ſed iſtis omnibus exuviis remotis, equum ipſum contemplamur, ut ſit ad ſpeciem honeſtus, ad curſum vegetus, & ad vecturam validus, an ei ſit Apul. de Deo Socrat.

Argutum caput, & brevis alvus, obeſaque terga, Virg.
Luxurietque toris animoſum pectus:

Sic cum volueris veram hominis æſtimationem videre, & ſcire qualis ſit, nudum inſpice, deponat patrimonium, & alia Fortunæ mendacia. Corpus ipſum exuat, animum intuere, qualis quantuſque ſit, ſuo an alieno bono magnus, an iners & rudis, an verò à diſciplinis liberalibus & inſtitutione formatus. Socrates cum Gorgiam percunctaretur an Perſarum regem fœlicem eſſe putaret? Neſcio inquit quantum virtutis habeat & diſciplinæ. Ab his animus lumen accipit, non ſecus ac viſus à circumfuſo aëre. Hinc interrogatus quidam quid ſibi conferret eruditio? Reſpondit; ne in theatro lapis lapidi inſideam. Et certè ſic eſt ut Comicus ait, Sen. Ep. 29.

ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων,

id eſt, litterarum expers non inſpicit aſpiciens;
contrà Διπλοῦν ὁρῶσιν οἱ μαθόντες γράμματα,
id eſt, qui litteras didicere, bis tanto vident. Itaque

Petite hinc juveneſque ſeneſque
Finem animo certum miſeriſque viatica canis.

Inſcitia.

Inſcitia ſemper arrogans.

EMBLEMA LXXIII.

Vt ſpicæ vacuæ levant cacumen,
Et plenæ reprimunt, ſolumque ſpectant:
Sic homo vacuus ſcientiarum,
Et cui nihil eſt probæ monetæ
Præ ſe deſpicit eruditiores;
At contrà Sapiens, ſuoque ſeſe
Explorans modulo, videbit uſque
Quàm ſit teſta ſuæ impolita mentis.

COM-

COMMENTARIUS.

MEnedemus Atheniensibus studiosis dicere solebat; Plerosque eorum, Sapientes navigare Athenas, deinde fieri Philosophos, id est, sapientiæ studiosos, postremò Idiotas; innuere volens, quo quis plus in verâ Sapientia profecerit, hoc minus superbire, magisque videre quãtum sibi desit. Quod quàm verũ sit probavit Socrates, qui dicebat, Se nihil scire, præter hoc, quod nihil sciret; reliquos verò ne hoc quidem scire. Eoq; de se testimonio oraculo Apollinis judicatus fuit sapientissimus. Et quidem merito, quia in omnibus hæc est sola perfectio, imperfectionis suæ indubitata cognitio. Longe aliter est in istis sciolis nostris, qui magnificis titulis, qui sapientibus pileis, qui splendidis cingulis, qui gemmatis annulis, bis terque magistri nostri, absolutam profitentur scientiam, & magistralibus suis definitionibus, conclusionibus, & propositionibus perstrepunt & insaniunt; ita ut aptissimè in eos quadret quod vulgo dicitur. Ἀμαθία θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει, id est, Inscitia confidentiam, prudentia verò cunctationem parit. Idem ait Quintilianus, Fortius scilicet eos dicere, qui nihil habent artis: cum interim cordatus orator, ac periculum intelligens, initio trepidet; illi cum nondum didicerint, quid sit scire, nullius rei sibi non arrogant scientiam. Canis timidus latrat vehementius, quam mordet. Et altissima quæque flumina minimo sono labuntur. Homerus Menelaum hoc nomine laudat, quod scilicet esset breviloquus quidem, sed tamen argutus. Et Epaminondas à Pindaro commendatur; quod haud facile alter inveniretur qui plura sciret, & pauciora loqueretur. Habent nimirum hoc Sapientes illi, quibus cor modestè situm est, Sileni Alcibiadis videri volunt. Semper suspirant cum vident quantum sit quod nesciant. Est enim (si dicere licet) avara, aut certè avaritiæ, aut hydropi similis Sapientia, jugiter sitit, quotidie inardescit, quo plus quæsierit, eò sibi pauperior videtur, & plus appetit. Contra isti nostri φιλαύτοι καὶ δοξόσοφοι, quid non sibi persuadent? simul ac sapere cœperunt, jam sapiunt. Cum beatus sit (secundum Platonem) cui etiam in senectute sapere contingat, verasque opiniones assequi. Vix limen libarunt arcanæ hujus Sapientiæ domus, & jam se penetrasse putant. Et hæc causa est,

Plutarch. de profect. virtut.

cur nunquam ad eam perveniant; siquidem nihil tam profectui adversarium, quàm profectionis opinio. Vidit hoc sapientiæ oculus, cum diceret multos ad Sapientiam perventuros fuisse, nisi se jam eò pervenisse putassent. Stultus viator sit, qui id viæ emetiri conetur, quod jam se emensum putat. Itaque hoc tanquam ex tripode habe; *Credere se Sapientem, primus ad stultitiam gradus est.* Humilitate, humilitate est opus, quæ fundamentum est veræ sapientiæ; quæ non quid actum sit, sed quid agendum, non quid adsit, sed quid desit, attendat; quæ non de quæsito glorietur, sed de quærendo sollicita sit. Obstat superbia ingenio non secus ac tumor oculorum visui. Non possum non hic pulcherrimum Gregorii locum addere: Qui humilitatem, quæ est mater virtutum nesciunt, usum sui laboris perdunt. Et si quæ bona sunt quæ videntur, quia surgentis fabricæ robusta celsitudo non figitur, utpote quæ nequaquam in petrâ solidatur, corruunt. Soli igitur ruinæ crescit, quod ædificant, quia ante molem fabricæ, Humilitatis fundamenta non procurant. Fastus itaque & elati spiritus, ex adolescentium animis excutiendi sunt, non secus ac aër ex utribus, si quid utile eis velis infundere.

Lib. 18. Moralium.

Ardua

Ardua quæ pulchra.

EMBLEMA LXXIV.

Haud levis ascensu Palma est, sed vertice fructus
Præmia perpessi grata laboris habet:
Ardua Virtutis prima est via, qui pede forti
Pergit, is in blando suscipitur gremio.

COMMENTARIUS.

Palma arbor est ferens dulcissimos fructus, quos *Dactylos* vocamus, hos, quia admodum cultellato cortice est, difficile est contingere. Comparatur huic Virtus, ad quã (Plinius lib. 13. cap. 4. & lib. 16. cap. 42. Gell. lib. 3. cap. 6.)

Ardua saxoso perducit semita clivo,
Aspera principio (neque enim mihi fallere fas est)
Prosequitur labor, adnitendum intrare volenti. (Silius Italicus lib. 15.)

Sed *— Mox celsus ab alto*

Infra te cernes hominum genus.

Exstat apud Platonem, in Hippia majore, in calce Dialogi, proverbium elegans χαλεπὰ τὰ καλά, id est, Difficilia quæ pulchra. Cui dicto omnes humani actus fidem adstruunt. Quam amarè serit agricola quod prædulciter metit? Quanto sudore miles, quam immenso sanguine quernam illam coronam, cum militari fremitu, & incondita cantiuncula adipiscitur? Quanto vitæ discrimine Mercator, & nauta pontum trajiciunt, merces exoticas petituri? Quam indefesso ac plane adamantino sudore dulcissimum illud Scire consequimur? Testis Demosthenes, quo nemo unquam laboriosius, nemo per plures obluctantis naturæ difficultates in altum reptavit, qui plus olei quàm vini consumpsisse dicitur, & omnes opifices antelucana vicisse industria. Hic tandem in dulcissimam Musarum, excelso colle habitantium, familiaritatem receptus, id consecutus est, ut Oratorum princeps diceretur, ut Cæsaribus, Regibus, & Imperatoribus charus & individuus comes esset: Atque hæc omnia labore & industria, sine quibus nulla in hoc mundo gloria. Rebus enim maximis difficultatem proposuit Natura. Laudis Herculeæ fundamentum Labor fuit. Nullì re magis Vlysses quàm labore cognoscitur, quantalibet prudentia fingatur, si otiosus fuisset, latuisset. Labor Romuleos Duces, Scipiadas, Camillum, Fabios, Curios, Fabritios, Metellos, Pompeium, Iulium Cæsarem, aliaque periculis nota nomina, in excelsum illud Famæ theatrum extulit,

Plutarchus in Demost.

Et mox æternos animas collegit in orbes.

Lucan. lib. 7.

Latuissent hi, nisi tristem materiam suis virtutibus implevissent.

Hectora quis nosset fœlix si Troia fuisset?

Publica virtutis per mala facta via est.

Ovid. lib. 4. Trist.

Devoranda hæc sunt iis qui ad Honorem aspirant, alioqui quod in Adagio est μήτε μέλι μήτε μελίσσας, id est, neque mel neque apes. Vere Comicus,

Fortiter malum qui patitur, pòst potitur bonum.

Quid aliud Homerum innuisse putabimus per herbam *Moly*, cui radicem nigram, florem lacteum attribuit, quàm radicis nigræ symbolo, Laboris molestiam significare, qua pervenitur ad florem lacteum, id est, ad floridam illam animi tranquillitatem,

tem, Virtutis abſolutæ jucundiſſimum præmium? At contrà compendiaria res eſt improbitas fitque neſcio quâ naturæ corruptione, ut, quæ turpia ſunt, vel αὐτοδίδακτοι protinus arripamus.

— Facilis deſcenſus Averni, Virg. lib. 6. Æneid.
Sed revocare gradum, ſuperaſque evadere ad auras,
Hoc opus, hic labor eſt. Pauci quos æquus amavit
Iuppiter, aut ardens vexit ad æthera Virtus.

Omne tempus (inquit Seneca) Clodios, non omne Catones fert. Ad deteriora faciles ſumus, quia nec dux poteſt, nec comes deeſſe: & res etiam ipſa, ſine duce, ſine comite procedit, non pronum iter tantum ad vitia eſt, ſed præceps. (Epiſt. 97.) Egregias quaſdam antitheſes ponit Virtutis, & Voluptatis, idem ille Philoſophus: Altum quiddam eſt virtus, excelſum, & regale, invictum & infatigabile. Voluptas quiddam humile, ſervile, imbecillum, caducum, cujus ſtatio, & domicilium fornices & popinæ ſunt. Virtutem in templo invenies, in foro, in curiâ, pro muris ſtantem, pulverulentam, coloratam, calloſas habentem manus. Voluptatem latitantem ſæpius, ac tenebras captantem, circa balnea & ſudatoria, mollem, enervem mero atque unguento madentem. Hæ vero duæ Divæ ſic comptæ, olim Herculi, dum in fluxu & lubrico ætatis eſſet, apparuerunt, ſed laborioſam Virtutis viam elegit, per quam poſtea in cœlum aſcendit. (Vide Sil. Ital. & Xenophōtem.) Cum contrà Hannibalem Voluptatibus ſeſe devoventem, vitia hyberna ſolverint, & indomitum illum nivibus atque Alpibus virum, exterminaverint. Hâc ergo aureâ gemmâ hæc conſigno; Qui à Voluptate incipiunt, in laborem & dolorem deſinunt: è contrario qui ab amaro principio auſpicantur, dulci fine clauduntur. Quoniam, ut Gellius ait, ſi quid per laborem rectè feceris, labor citò perit, benefactum autem nunquam recedit, ſed ſi quid per voluptatem nequiter egeris, voluptas abit, nequiter factum perpetuò manet,

FINIS.

FLORENTII SCHOONHOVII I.C.

POEMATA
ALIQVOT.

Ad Amplissimum Consultissimumque Virum
D. ÆMIL. ROSENDALIVM,

ODE.

O Hagiensis maxime Curiæ
Senator, ingens præsidium reis,
Quô Gouda se jactans alumnô
Præterito decus æquat ævo,
Quæ cura, quænam laudis adorea
Plenis honorum muneribus tuum
Venustet, æternetque nomen
Per titulos memoresque fastos?
Fallor: virorum nam Rosendalii
Frequens in ore est nomen amabile,
Eritque, dum suus disertis
Iustus honos fuerit Camœnis.
Præclara virtus nil habet invium,
Perrumpit acris per remoras suas,
Nullique non vivo, aut perempto
Præmia restituit laborum.
Tu, cum juventus ver ageret suum,
Te muniisti vi sapientiæ,
Sciens nihil nos poßidere,
Præter opes animi, perenne.
Cum fratre primus semper in arduos
Ausus volabas, esse putans pigri,
Non eminere cursitantem
In stadio studii decoro.
Nempè illa magni pectoris indoles
Suæ recordans semper originis,
Insueta tentat, éque duris
Ad decus egregium resultat,
At nunc sacrato Concilio Patrum
Fulges supremis auctus honoribus,
Hic te stupescunt, dum, diserto
Ore tonans, sacra jura reddis.
Vt nauta prensus in medio mari,
Tumultuoso Plejadûm chorô
Scindente nubes, auspicatos
Tyndaridûm speculatur ortus:
Sic te misellus suspicit innocens,
Periclitantem præsidio tuo
Causam tuentem, mox triumphum
Lætus agit posito timore.
Amore justi hæc perficis integer,
Nam spernis altô dona clientium
Vultu, satisque magna merces
Est animo, meruisse rectè.
Ergò vir ingens, Te, decus ô meum,
Diu reservet publica faustitas,
Te dico, cujus vita prodest
Omnibus, interitus noceret.

Ad eundem, cum Vxorem suam, omni Virtutum genere ornatissimam Matronam, defunctam lugeret.

PRæstans Senator, nate in exemplum omnibus,
Qui consulendo cætui mortalium,
Perenni claram demerentur gloriam;
Quamquam dolendi causa sit justißima,
Adempta terris illa portio tui
Marita cordis, cujus annorum tibi
Series adaucta adauxerat canam fidem;
Tamen induendus dißimillimus tuo est
Vultus dolori, lachrymæ sub pectore
Tibi devorandæ. Suadet hoc cunctis patẽs
Famæ theatrum, in quo locatus, maximam
Debes tueri mente personam tua.
Plebeia corda, queis abest capax sui
Mensura, luctus nesciunt modum sui,
Illisque longus ponit ærumnas dies,

Ratione

Ratione quas determinare te decet.
Mortalitatis Uxor excepit suæ
Legem statutam, quam movere non valet
Curæ, labosve: huic purpurata natio
Iovesque terræ, pauperesque subjacent.
Natura prudens, quod gravissimum putat
Humana turba, fecit omnibus mori
Commune, quò se veritatem æqualitas
Fai. l. varet: omne poscit id sibi,
Quodcunque tellus fert in auras luminis.
A ventre matris tale nos fatum manet.
Hoc cogitans Matrona, quæ prudentiam
Plus quàm virilem præferebat, indies
Se præparabat semitæ optatissimæ,
Quam prævio trivêre majores gradu:
Iam jamque mortis lineam videns sibi
Sensim admoveri, sarcinis lectus suis
Fatalis horæ, læta, vultu interrito
Punctum precata est; quò solutus spiritus
A mixtione terrei corpusculi,
Adscriberetur Cœlitum dulci choro.
O ter beatos, qui fide, innocentiâ
Vitæ peractæ, demererunt id sibi,
Ut inter astra Cœlites micent novi.
Tunc nostra mens, quod gaudeat, demum tenet,
Quandò exsoluta, separata, libera
Tenebricosi corporis custodiâ,
Cœleste toto fulgur admittit sinu.
Hoc chara Conjunx experitur, hoc videt,
Postquam caducis sæculi & mortalium
Rebus Valere *dixit, atque* Plaudere.
Iam turbidis subducta tempestatibus,
Humana ridet, in Salutis stans vado,
Et, (siquid umbræ mentis est) cunctos rogat
Ne turbet ullus hanc quietem questibus.

Ad Amplissimum Virum
GERARDUM VERLANIUM.

MAxime Verlani, *patriæ pater, atque Senatus*
Immortale decus; si quem dixisse beatum
Ante obitum licet, & frigentis justa sepulchri;
Te merito dicemus eum: Nam pondera rerum
Quas humeris fulcis, veluti fortissimus Atlas
Aetheris ardentis stellantem sustinet axē;
Deponens; urbemque tuam, strepitusque perosus,
Confugis in gremiū tibi te reddētis agelli,
Hic securus opum, & vani contemptor honoris,
Diligis innocui divina silentia ruris,
Et caligantes sacra formidine lucos
Perreptans, patriam lætus consurgis in æthram
Mente tua, suprema petens, taciteque revolvis
Gaudia, queis olim es fruiturus, quando, relicto
Corpore, cœlestes conscendet spiritus arces,
Fortunate senex, qui deterioribus annis
Has delegisti sedes, quas nec sitis auri
Incolit, aut miseras invertens ambitus urbes,
Sed mentis secura quies, quæ prævalet omni
Thesauro, regumque opibus, clarisque triumphis,
In quibus assiduæ posuere cubilia curæ.
Hic tibi contingunt solatia grata senectæ:
Nam tectas avibus pedicas moliris, & auceps
Decipis, aut lepori villoso retia tendis,
Aut vitem, ramosve putas, fessusque putando,
Membra salutifero tradis mulcēda sopori,
Quà molles herbæ, aut viridissima gramine ripa est,
Undarum suadente sono, quæ lævia lapsæ
Saxa per & salebras, grata raucedine plaudunt.
Interea errantum resonat per prata boatus.

Vacca-

Vaccarum, numeros volucres meditantur, & auras
Mulcentes, grato mala tædia murmure fallunt.
Aut quandò excubitor lucem prænunciat ales,
Quæ somni, atque operum justas distermi-nat horas;
Tityrus egreditur tectis, pinguesque capellas
Per creperam lucem comitans in pascua ducit;
Defessusque viâ, roranti culmine montis
Considet, & calamô veteres decantat amores
Aemulus Ascræo vati; vel pectora lusu
Oblectans, agiles ad luctā concitat hircos.
Quàm juvat hæc vidisse senem, quem nulla fatigat
Cura, nec occultis sudāt præcordia culpis!
Hæc tibi fata diu Verlani gaudia præstent,
Dum (quod contingat serò) terrena relinquens
Purior ad patrios mens est reditura penates.
O mihi si quondam talem dent Numina vitam!
Non ego divitias Arabum, non regna potentum
Prætulerim, modicô sat fortunatus agello.

Ad Incomparabilem virum DOMINICVM BAVDIVM I. C. & Historiarum quondam Professorem, cum Civilis & Moralis sapientiæ Monita, Lugduni Batavorum ederet.

O D E.

QValis minister fulminis ignei
Ales, Tonantis perpetuus comes,
Cœlos anhelans puriores;
Spernit humum fugiente pennâ:
Cunctasque post se deserit alites,
Non sustinentes lumina Cynthii,
Quæ ferre jam curâ paternâ
Condidicit teneris ab annis:
Talis, perustus Baudius *igneo*
Calore pectus, evolat altius,
Supràque mortales caducos
Exerit ingenii vigorem.
Sic magnus olim Flaccus in æthera
Rupit, potenti numine concitus,
Sic semper ad laudem, decusque
Evehitur generosa virtus.
Tritas popello currere semitas
Spernens, viarum diligit aspera,
Hic collocata scit laborum
Præmia, perpetuæque curæ.
Sic perge Baudi, *propositum preme,*
Nil Momus in te, nil tua tempora
Ingrata vivis, invidorum
Nil streperi poterunt susurri.
Virtus Pyropo lucidior, sibi
Vult invideri, quoque magis furit
Gens noctuarum, fulgurantes
Hoc magis ejaculatur ignes.
Vt suber undis usque supernatat,
Mergi repugnans: sic tua gloria
Injuriosa mole pressa,
Altius evolitabit ales.
Tu posterorum laudis adorea
Recens vigebis, immeritò mori
Cœlum recludetur, nitensque
In medio statuêre Va'um.

Poëtæ eximio DANIELI HEINSIO Gandensi; apud Batavos Lugduni Professori dignissimo.

ODE.

Poëta magne, qui tacitè mihi
Nondumq; visus carmine junctus es,
Quo maximo pridem placebas
Scaligero, egregioque Dousæ;
Quæ Suada; quis nos insinuet (precor)
Sodalitati Mercurius tuæ
Quis det mihi frui Heinsianæ
Colloquio, salibusque linguæ?
Tecum nec aurum, materiem mali,
Nec obstupescam sceptra regentium,
Non ambitum mirer clientum,
Non hominum miseros honores;
Hæc cuncta magno pectore rideam,
Velutque celso culmine montium
Locatus, hoc inane rerum
Desuper aspiciam quietus.
Visemus altos hôc positi solo
Simul recessus ætheris ignei
Mentesque perrumpent coruscum,
Corporea sine mole, cælum,
Excelsa magni pectoris indoles:
Humi morari nescit, in arduum
Erumpit, hic adstans Tonanti
Æthereos speculatur ortus.
Quanta hæc voluptas cernere syderum,
Tellure spretâ, luciferos globos,
Et machinæ: molisque tantæ
Mente Deum stupuisse fabrum?
Natura nobis consimilem Diis
Mentem creavit, omnia pervolat
Currens, recurrens, inque sese
Hoc patulum capit universum.
O quisquis illam sic habet, ut suprà
Opes, honores, vanaque cætera
Consistat, is suo caduco
Cælicolas imitatur ævo.

Ad Familiarem quendam suum.

Miraris usque, cur sacer votum chorus
Contemnat urbes, & suas sylvas amet:
Hæc causa, Amice, est: Urbs strepens tumultibus,
Suisque curis; cogitantibus nocet:
Nam sicut altum promovet silentium
Ad alta mentes, sic tumultus dejicit,
Sinitque nullam vindicare se sibi
Adde & quod ardens ingenî nostri vi-
Claudi recuset urbicis repagulis, (gor
Volens aperto divagari in æthere.
Hoc sylva præstat, hic per alta collium
Errans vireta gaudet, & molestiis,
Curisque liber concinit carmen Deo.
Movet calores interim silentium,
Quiesque ruris, aura leni sibilo
Favet canenti. Quis, (nisi poëticum
Qui non subivit limen & dulces fores)
Nil mente magni cogitet? cum per sacras
Noctis tenebras divagatur undique
Silente mundo, quàm juvat tuerier
Cuncta intuentum siderum frequens decus,
Et prata vultu roscido madentia?
Cum nox recedit, lux recurrit aurea;
Vigilemque vatem suscitant ad munia
A parte cuncta consonantes alites;
Tunc rursus horti contueri purpuram,
Agmenque florum nocte natorum libet.
Collesque picti primulo diluculo
Recente rore pectus ad sese trahunt,
Hic aut petulci sunt ei carmen capri,
Aut fons sonorus bulliens è rupibus,
Aut Phyllis imis delitescens vallibus
Malis lacessens fistulantem Tityrum.
Quãta hæc voluptas versibus sylvestribus
Cantare? quandò tale præstant oppida,
Quæ quam tumultus, nil habent, atque ambitum?

Hæc causa Amice est, cur sacer vatum chorus
Contemnat urbes, & suas sylvas colat.
O si mihi olim Cælitum benignitas
Tribuat quieta prata solitaria
Habitare, quæ nunc arido rivo fluit,
Torrentis instar vena manaret mihi.

Ad doctissimum Virum, D. GVILIELMVM TRAVDENIVM Præceptorem olim suum.

TRaudeni columen novem sororum
Qui, me Socratico sinu receptans,
Mores ingeniumque fabricasti;
Quid te, dulce Decus meum, coëgit
Tam diu sollicitâ morari in urbe?
Non auri sitis, ambitusve, mentes
Cogens quidlibet & pati, & patrare,
Sed mens sedula, gnava promovendi
Tuos discipulos ad altiora;
Visne? dum Canis æstuans calore
Solvit corpora, dissecatque campos;
Linquamus strepitus furentis urbis,
Secessus tacitos petamus horti,
Musis dulcibus optimi sodales?
Hìc pronus tremulâ cubans in umbrâ,
Si quos fortè tibi tua Camœna
Plectro versiculos Horatiano
Dictarint; mihi præleges, vicißim,
Si quos Lux mea, promovens calores,
Rudes versiculos sonare coget
Agresti calamo; tibi legentur.
Iam mihi videor perambulare
Dulces areolas, per & vireta,
Nunc rursus videor loquace ripâ,
Mulsus lenibus arborum susurris,
Grata carpere somnulum sub umbrâ.
O serenior hortuli voluptas,
Tu nostri requies laboris esto.
Fœlices ter, & amplius putandi;
Quos summus pater, arbiterque rerum
A turbis voluit tumultuosis
Remotos; sibi vivere, atque obire.

Prosopopæia mortui nostri reverendi Avunculi magni, HENRICI IOHANNIS THARDT.

O Curvæ in terris animæ, & cælestium inanes,
Quid mea flebilibus violatis busta querelis!
Quid sibi vult gemitus? quid singultantia verba,
Quæ medio fletu vox intercepta profatur?
Vsque adeone mori miserum est? ah sistite fletus,
Sistite, ne tali sitis pietate profani,
Debita naturæ mors est, Capit omnia tellus
Qua genuit. Stultum est communem plangere sortem,
Omnibus hæc lex est, hac conditione creamur.
Tum decuit flevisse viri, cum luminis oras
Parvulus ingrederer, subiturus vincula diri
Corporis, & mundi immundi paßurus amarum
Servitium. Exuviæ, falsæque incommoda lucis
Istic nunc mala turba jacet, nos nobile cœli
Depositum, optatâque domo, patriâque potimur,
Vixi, &, quem dederant cursum mihi fata, peregi;
At jam parta quies, nullum maris æquor arandum
Amplius, æterno fundata est anchora fundo:
Nunc animus tandem cœlo prorumpit aperto

Liber-

Liber &, humanis quantum insit rebus inane,
Despicit, ac ridens lætatur fine laborum.
O bona mors, portus, statioque aptißima fessis
Mentibus, eheu quàm cæcis erroribus actus
Et Sirenæis degens in cautibus orbis,
Teque, tuasque simul studui vitare sagittas,
Demens, heu nimium demens: nam mors mala nunquam est
Quam bona præcessit vita, & meditatio vitæ
Alterius, sed queis pariter cum corpore putri
Omnia putrescunt; his formidabilis adstat.
Fœlices lethi, pietas quos addidit astris.
Quid vita est aliud, gravium quàm Lerna malorum
Cui comites sunt; Spes, Metus, & non pura voluptas,
Dura palæstra piis, donec mens alta suumque
Aspirans ortum, squallenti carcere clausa est:
Nam ratio, residens capitis sublimis in arce,
Assiduoq; suum cupiens defendere regnũ,
Cogitur Affectus servos tolerare rebelles,
Injustumque jugum: Nam terræ, terrea moles
Corporis affixa est: Ratio cælestia anhelat.
Perpetuum est bellum hoc, nisi dictatura Tonantis
Sese interponens capitales separet hostes.

Ad undequàque doctissimum Mathematicum D. WILBRORDUM SNELLIUM R. F.

ODE.

O Magna magni progenies patris,
Cui latentes pandit origines
Natura rerum, Cælitumque
Hac fragili facit esse terrâ,
Quam vim Prometheus ille hominũ sator
Creando vestris indidit artubus;
Quo finxit è luto latentes
Pectoris omniscii recessus?
Non viliori, non equidem puto:
Sed apprehensam Palladis è sinu
Prudentiam, quam cæterorum
Parcius attribuit creandæ,
Menti; tibi uni largius addidit:
Nam tu caducis cœtibus altior,
In astra tendis, sordidamque
Spernis humum fugiente pennâ.
Mens orta cælo spirat originem,
Pigroque quamvis carcere clauditur,
Hanc patriam tamen revisit
Corporea sine mole velox.
Hæc est voluptas, hoc tibi gaudium
Videre Cælos, & vaga sydera,
Notare solis, atque Lunæ
Umbriferos animo labores.
Nos cogitantes nil nisi terrea,
Segnes veterno, particulam sacram
Fœdamus, & caduca stulti
Præferimus bona sempiternis.
Ut bruta queis in pastibus est sita
Vis omnis, & queis terra poli vice est:
Sic nos vagamur, mensque sidit
Inferior capite elevato.
O te beatum Snelliade, cui
Deus creator pectoris hanc dedit
Vim, quam reserves donec altos
Cælitum repetas recessus.

Ad ingenuum, veréque nobilem adolescentem, D. GYSBERTVM DVVENVORDIVM.

ODE.

QVid bella semper, quid gladios crepas,
Ludosq; Martis, O Iuvenum decus?
Hâc mente te non, hos in usus
Pierides minimè educarunt.
An non (amabo) dulcius est, suos
Versare libros, cumque sachro choro
Novem sororum, molle carmen
Gorgoneo resonare monte;
Quàm nigricantem cernere sanguinem
Spumare terris, & subitos sonos
Audire, cum tormenta belli
Fulmineos jaculantur ignes?
Cœlo beabunt Periedes tuum
Nomen, nec ullo sanguine gloriam
Hunc consequeris, cum triumphus
Bellicus, immodico cruore
Nisuque constet, sæpius & comes
Sit ipsa mors, quæ lege pari rapit
Imos, & insignes, ducesque
Militibus minimis adæquat.
Quod si severum propositum premas,
Et militandi mens sit; honestius
Monstrabo bellum, quod gerendum
Proposuit Deus unicuique;
Te vince. Summa est hinc animæ salus
Tibi futura. Rex eris omnium
Fortissimus; cum turbulentæ
Rex fueris, Dominusque mentis.
Vides ut intus seditionibus
Contagiosis omnia ferveant,
Hinc ira surgit, hinc libido,
Inde fames malesuada famæ,
Suos tyrannos fert Ratio impotens,
Cui jus regendi Dii dederunt tui,
Nil frena prosunt, in ruinam
A propriis raperis quadrigis.
Compone bellum hoc: Frustrà etenim foris
Certatur; intrà mœnia si furor
Grassetur hostis, civitati
Insidias meditans dolosque.

EPITHALAMION

In Nuptias Consultissimi viri, D. PETRI WALENBVRGII, & lectissimæ Virginis GEERTRVDÆ LANGII.

QVondam Diva Venus (favete dictis)
Infantem peperit, Dii Deæque
Omnes conveniunt, & inter illos
Partum Iuppiter ipse gratulatur,
Arrisit Superis puellus, ast (heu)
Ridendo pupugit Iovem misellum,
Nam febrim trepidos statim per artus
Latè serpere sensit, intimasque
Cæcis ignibus exedi medullas:
Chiron consulitur, tremente Venam
Tentat pollice, sed suo tenore,
Non præter solitum, refert moveri.
Ridet Iuppiter artis imperitum,
Compellatque Themin, cui Deorum
Datum munere vera prædicare;
Hæc sub vestibus asserit Sororis
Medelam dubii latere morbi;
Statim Iuppiter Alite expeditâ
Iunonem petiit, memorque dicti
Quæsivit medicamen à Sorore.
Nec sibi modò scivit hanc medelam,
Sed seris quoque posteris reclusit.
Hinc quandò petulans Puella sese
Offert luminibus, suosque nutus
In nos ejaculatur; impotentes
Toti solvimur, integerque sanguis
Fervet turbidus, expetitque jungi,
Sciens Virgineo in sinu medelam.
Testis Sponse, cui cupitus ardor
Iam nunc in geminis quiescit ulnis.

O quàm

O quàm flamma tuos peredit artus,
Dum morbi taciti latens origo
Sensim serperet altius, suisque
Per contagia cresceret veneni?
Virgo blanda, proterva Virgo quas non
Tibi nequitias libidinesque
Parabat, digitis & ore blando
Dum dulces caneret modos Amorum,
Nunc rursus regidæ velit Sabinæ
Omnes sperneret impetus Amoris?
Tu tu saucins undecunque, Venis
Cæcum vulnus alis, fovesque flammam.
Et fetos quoties vides ocellos
Toties jecur omne devoratur.
Tandem longius hoc jugum perosus,
Ignem detegis: illa post molestas
Perpessas hyemes, gravesque noctes
Æquales quoque concipit calores.
Fœlix post varios cui labores
Contingit placidum subire portum,
Fœlix sponse, cui datur potiri
A quâ tulerunt Proci repulsam.
Eja nunc age sint procul remotæ
Puræ carnifices serenitatis
Curæ, femina pessimæ senectæ.
Victor fervide vindicato temet
Linguâque, oreque, morsiunculâque,
Et pro noctibus, asperisque verbis
Æquales dato basiationes,
Minutæ faculæ, minutiores
Dii Cæli, nitidi Iovis Quirites
Apparent, vocat Hesperus, Venusque.
Vos casti comites thori puellæ
Sponsæ figite basium supremum
Cras matri similis suæ redibit.
Ite nobile par, valete multum,
Et brevi datæ filios tenellos,
Qui vobis lepidis suis loquelis
Levent tædia proximæ senectæ.

Doctissimo & integerrimo Adolescenti D. GERARDO BRONCHORSTIO, Clarissimi Viri Everardi Bronchorstii filio, cum Lugd. Batav. publicè de jure responderet.

HEroe natis quanta necessitas
Incumbit altos ire per impetus,
Semperque se præstare dignam
Egregio sobolem parente?
Locus latendi talibus haud datur,
Insueta sperat vulgus & omnium
Arrecta corda pollicentur
Nil treviale sibi aut minutum,
Hinc celsus urget spiritus, hinc pudor
Hortatur acer, promovet insitas
Vires, & imbelles lacertos
Ausibus exacuit probandis.
Ne facta patrum desidiæ suæ
Fulcrum putantes, & genus improbent,
Seseque quo sunt clariores.
Degeneres magis esse prodant.
Nam gesta patrum nobilium, notæ
Sunt filiorum degenerantium,
Vt turpitudo clarioris
Lucis ab opposito probatur.
Hoc cavit olim Dardanius Puer,
Dum non inertes, vel timidas feras,
Sed patriæ virtutis hæres,
Optat Aprum, aut rabidum Leonem.
Innata virtus omnia perpeti,
Quàm turpe mavult opprobrium, neque
Mors ipsa si premat, decori
Propositi moveat tenacem.
Hic ardor, hæc vis te quoque compulit
Multis negatam tendere semitam,
Bronchorsti, inaccessos parentis
Dum sequeris generosus ausus,
Parentis ejus, qui geminos polos
Famæ levatus curribus arduis
Percurrit, & sui nitore
Nominis obstupefecit omnes.
Quem nos tonantem de cathedrâ suâ
Audimus alto turba silentio.
Doctoque pendentes ab ore
Legiferum rediisse Paulum

Censemus astris. Perge age spes patris
Implere tanti, principia hæc erunt
Majoris ausus mox & ipsum
Nomine reque dabis parentem.
O ille quantâ lætitiâ caput
Hinc inde sparsum canitie, dabit
Sua quieti, cum videbit
Se in proprio superesse nato.

Honori eruditissimi modestissimique Juvenis D. JACOBI REALI. P. F cum publicè Lugd. Batav. Theses juridicas proponeret.

PRudenter ille Rector & rerum parēs,
Probo cuique candicantes gloriæ
Inservit ignes, quos flabello provido
Dictator ille terrei corpusculi
Ratio fovere debet, & rectâ viâ
Virtutis, altum promovere ad æthera;
Divina namque mens licet suo sibi
Placeat theatro, quatenus cœli sui
Est æmulatrix, atque simplex, attamen
Honorem anhelat magna quatenus viget.
Hinc ardor ille Heroicus spernens moras
Insueta tentat, seque vix velox capit,
Temnique censet dulce Virtutis decus
Contempto Honore. Testis es magno patre
Condigne Fili; qui perustus Gloriæ
Calore; dignum laude certamen subis
Redisque victor, non superbos sanguine,
Sed pulchriori Gloriæ fulgens face.
At heus monendus hoc tamen discas velim,
Insiste pugnæ huic, ne remitte spiritus,
Facessat omnis torpor, & pigrum pecus
Fucos habere res suas sibi jube:
Hi namque sese putrido fixit solo.
Fœdè remittunt, nesciisque originis
Populare menti nobili imponunt jugum,
Vivumque funus ambulant, donec solum
Illos reposcat, nilque præter spiritus
Abominandos naribus linquunt suis.

Nobilissimi, doctissimique Iuvenis D. BARTHOLDI WICHERINGII albo inscriptum.

NObilitas, splendorque patrum, quos ardua virtus
Extulit, & quorum, jam tot labentibus annis,
Fama viret, natos, & qui nascuntur ab illis
Admonet, ut laudes partes insignibus ausis,
Accumulent virtute novâ, ne monstra, suæque,
Degeneres fuci, fiant injuria gentis:
Sed miseros persæpe patres spes lactat inanis.
Dum soboles nimium generis suffulta nitore,
Egregiumque putans per testamenta relinqui
Nomen; in obscuras detrudit pulchra tenebras
Gesta patrum, nilque ipsa animo laudabile volvit,
Sic Heros quondam, domitis agnomen ab Afris
Cui virtus invicta tulit, splendoris acervam
Pertulit eclipsim in nato; præclaraque magni
Facta patris, sobolis crimenque & stigma fuerunt.
At te flos juvenum, quem quondam cura benigni
Sideris, & placido viderunt lumine Parcæ;

Mens

Mens alio impellit: nam famæ incumbere patrum
Vile putãs; proprio gestis splendere nitore,
Non secus ac quondam generosi seminis infans
Magnus Alexander, fertur doluisse, parentem
Omnia jam vicisse, sibique haud esse relictum
In quo virtutis propriæ queat edere signum.
Macte animi Iuvenis, semperque hanc comere partem
Perge tui, quæ, cum vitientur cuncta Senectâ,
Emicat, & longis vires sibi sumit ab annis.

Ad Amicum quempiam.

DVm tu molesto commorans in oppido,
Amice curas, quid severa cogitet
Cohors Iberi, quisve publice rei
Status sit aptus, atque vertici tuo
Curando crines albicantes inprimis;
Ego solutus omnibus molestiis,
Horti beatos terminos lætos colo;
Hic in virenti molliter ripa cubans,
Mulsus susurris arborum trementium,
Aut garrienti fluminis lymphâ vagi,
Carpo sopores, aut sub undis vitreis
Pisces hiantes fallo glabrâ arundine,
Aut inter agnos debiles, & hædulos,
Bovesve stratus tale carmen concino,
Ascræus olim quale vates condidit;
Quando in reductis montium cubilibus
Satyros stupentes detineret versibus.
Aut quale quondam consonabant Arcades
Cum sæva nondum turma militantium
Miseros Menalcas, Daphnidesque è pascuis
Propriis recedere exules coëgerat.
Quam dulce tunc est, cum boatus interim
Gregis cubantis obstrepit, vel fistula
Cogentis agnos in vireta Tityri?
Hinc grata texunt arbores umbracula,
Eduntque lenem sibilum motis comis,
Hinc unda pronis murmurat decursibus.
Illinc ocellos sylva pascit florida,
Aves per omnes salitantes ramulos
Vltro citroque cantibus me recreant,
Viresque mentis solitudo suscitat.
I nunc, tuamque compora vitam meæ
Memet beatum, te misellum dixeris,
Vereque dices esse nil fælicius;
Quam dissolutum posse curis vivere,
Desideratoque hortulo acquiescere.

Præcepta quædam cuique sapienti servanda.

QVisquis beatam Cœlitum vitam sequi
Mortalis optat: hac sibi quam sedulo
Servanda ducat: Constitutus in statu
Modico, quiescat, non anhelans alterum.
Talenta Cræsi vincit alto pectore,
Qui vivit insons sorte contentus sua.

Aliud.

AD lætiorem mersus ex sorte anxiâ,
Semper priores sit sui status memor,
Metuens secundos, providus recte, Deos:
Quo sortis aura fluctantis altius
Evexit, ac levavit humanas opes,
Hoc ad ruinam prominent magis suam.

Aliud.

Aliud.

ILlustre quamvis numen & decus gerat;
Non intumescat; Namque nulla certior
Nota impotentis, quam tumens superbia,
Virum potestas arguit; tunc optimè
Quid quisque sit cognoscitur; quando decus
Defertur illi: qui remitti spiritus
Animi superbos; tollitur, qui surrigit,
Calcatur usque, singulis fastidium.

Aliud.

SIve in secundis, sive rebus asperis
Positus sit, alta mente terram deserat,
Cælumque (sicut Armiger magni Iovis)
Vestiget, &, quod hic situm est summum bonum.
Quicunque terræ fixus hæret torpidæ
Dulci veneno inebriatus plurimum,
Hic jure vivens est vocandus mortuus
Contempta res mortalis est, nisi supra
Mortalitatem surgat, & cælum petat.

ODE.

EHeu quam rapidis tempora passibus
Nobis prætereunt? volvimur indies
Ad metam miseri, nec senium tamen
Persentiscit homo suum,
Incrementa brevis, (si bene computes)
Ætatis, proprio nomine dicier
Decrementa merent: nam perit hic dies
Quem vitæ audier autumant.
Inter sordidulas sollicitudines
Ætas tota perit. Nil homines, nisi
Nugas, parturiunt nisibus improbis,
Nemo se sibi vindicat.
Hic vani tituli turget honoribus,
Monstrari digitis magnificum putans,
Cum mors æqua tamen singula destruens,
Spernat magnificum decus.
Hic certamen opum cum reliquis init,
Et dives loculis, pectore pauper est,
Dum menti cupidæ sors sua displicet
Et sors alterius placet.
At quantas animi sallicitudines
Ponit, qui fragiles res hominum æstimãs,
Vitam condidicit spernere flebilem,
Vivens fata præoccupans?
Hic curis hominum mortuus omnibus,
Ignotusque aliis secum habitat, sibi
Prudens usque vacat cunctaque negligit,
Extra se nihil expetens.
Non hic spe fluitat pendulus horulæ
Incertæ, quoniam dicere huic licet
Vixi, spem reseco, quod superi dabunt;
Apponam facili lucro.
Hujus non animum sollicitant opes,
Nam, quodcunque Dii contribuũt, capit
Gratus, quod rapiunt, restituit, suis
Se virtutibus implicans.
Tantum vel modicis conditionibus
Mens contenta valet. Ditior omnibus
Hic audire meret; paucula qui tenens,
Nil majus tamen expetit.
Venaris? stolidè quò fugis? heu brevis,
Ævi, multa pætis? regna, potentiam
Quid mortale genus; hoc spatio redi,
In te singula desident.
Regnum perpetuum mens bona possidet;
Mentem quære bonam, cætera neglige;
Hanc cum nactus eris, tum sapiens scies
Quam non sana petiveris.

Piæ aliquot Meditationes.

MEDITATIO I.

IMmensæ Rector Cælitum,
En lux recedit publica,
Vicibusque mundum debitis
Nox eminens amplectitur;
Te supplicantes poscimus
Fugare nubes pectoris.

Vt

Vt dum carere lumine
Illo diali cogimur,
Lustremur omnes cælitus
Divinitatis lampade.
Da corpori laboribus
Fesso diurnis, molliter
Pieque, conquiescere;
Quo sic refectis, viribus,
A laudibus tibi debitis
Solita auspicemur munia:
Sed instat hostis, ac parat
Arcum, & sagittarum minas,
Exsurge Dux fortissimi,
Illique speratum diu
Palmam resistens præripe.
En præliandi callidus
Occasionem jam capit
Et sempiternis nititur
Mentem implicare nubilis,
Nunc tortuosus Proteus
Se blandienter ingeret,
Nos per meandros plurimos
Sibi subjugare cogitat,
Modò furorem Panicum
Intentat, atque corpori
Rabiem minatur insolens,
Vt pressus arida fame
Lupus, undecunque circuit
Imbelle Pastorum pecus,
Quod ni Molosicûm Canum
Amica vis defenderit,
Iam morsibus totum patet.
Adesto Pastor cordium,
Illamque partem Spiritus
Tui tuêre traducem;
Vt post laboris plurimos,
Quos exulans fert indies;
Cælo recepta gaudeat
In patriis ovilibus.

MEDITATIO II.

QVousque tandem Mens mea,
Tradux Supremi Numinis,
In sordibus fœdissimis
Hærebis hujus sæculi?
Exsurge, sursum te vocat
Origo cœlestis tua,
Habitusque celsi corporis.
Quamvis parat cupidinum
Aestus rebellans prælia,
Et jam refectis viribus
In te paratam cominus
Signum movet, resistito,
Namque est triumphandum malum.
Sed, heu; moras recalcitrans
Intexis? an mundi decus,
Aut umbra vanæ gloriæ
Pedem paratum detinet?
Hac cuncta mundi ludicra
Habere res suas jube
Quo sit locus cœlestibus:
Vt ægra namque luminum
Acies, Diale Cynthii
Tolerare lumen non valet;
Sic pressa mens caligine
Mundi caduci, fulgidum
Dei jubar non sustinet.
Quid vita? nunquid omnium
Centrum dolorum, quod Metus,
Et Spes futurorum ambiunt?
Nulla hîc voluptas candida,
Sed semper illius latus
Mæror velut comes fodit.
Iam forsan incubat tuo
Mors atra collo, quæ vetat
Spes inchoare credulas.
Stat cuique vitæ terminus
Fato locatus, quam propè
Versetur ille, incognitum est.
Hæc ergo crede Maximum
Tibi Imperatorem loqui;
Est transeundum, sarcinas
Paratus Hospes collige.
Quidnam reponet? heu miser,
Hic nullus est mimo locus;

Velo levata singula
Illi patebunt; Intimo
Tunc eruentur pectore
Voces sine arte. Tunc eos
Dices beatos, indies
Qui providi vitæ suæ
Manum applicarunt ultimam.

MEDITATIO III.

QVocunque Rerum Conditor
Aciem reflecto luminum,
Nostri recursat undique
Facies status miserrima;
A fletibus primordium
Haurimus ævi, huic consonat
Exinde vitæ fabula.
Boves, oves, & alites
Simul atque in auras luminis
Irrepserint, nisus suos
Et functiones explicant,
Nos destituti viribus
Et vagientes flebile,
In sordibus miserrimis
Et fœdeolenti stercore
Pereamus omnes, ni statim
Nutricis occurrat manus.
Iam quando adulta nos viris
Adscripsit ætas, undique
Curæ æstuantes ingruunt.
Vtrumque solis tramitem
Percursitamus sedulò,
Vt adsit, unde corporis
Necessitati sit satis:
Cumque arbitramur undique
Nosmet beatos, intonans
Fortuna fallax, nos humi,
E maximis fastigiis,
Gravi ruinâ dejicit.
Adeo cito mortalium
Fœlicitati syllaba
Accedit una. Quid loquar
Morbos, & ærumnas graves,
Queis usque & usque subjacet
Mortalis imbecillitas?
Nunc mordet illud, nunc premit
Nos ille vitæ carnifex.
A parte cunctâ denique
Nunquam beatos Solvidet,
Vt inquilini sedibus
Dubiis vagantes, rarius
Habitant quietè aut commodè:
Sic donec hîc perfungimur
Mortalitatis munere,
Cœlestis arcis exules,
Iactamur incerto mari.
Ita Imperatori Deo
Visum, placetque, nec potest
Autoritate propriâ
Statione quisquam excedere;
Ne dirus atque pertinax
Desertor ejus audiat.
Vt mensibus novem tenens
Nos matris alvus, aëri
Cœlique tempestatibus
Corpusculum hocce præparat:
Sic & per has tristes moras.
Mortalis ævi, nos Deus
Vitæ sequenti fabricat.
O ille decretorius
Quandò appetit nobis dies
Qui mixtionem corporis
Animique nostri separat,
Tunc gaudii demum locus,
Tunc intonandum lætius.
Pars illa nostri sanctior,
Capaxque sublimis Dei,
Hâc servitute flebili
Soluta, patriæ suæ,
Originique redditur,
Quodcunque circà se videt
Rei caducæ, despicit,
Linquitque non ingratiis
Iamque inter alios Cœlites
Locato, mortales videt,
Et ridet actus; utpote

Cui

Cui nota nunc æternitas,
Bonumque summum, quod viis
Variis vagando erronei
Homunciones quærimus
Hæc feritatis sensibus,
Affectibusque corporis,
Dum mente mecum rumino;
O par Deo Patri Deus:
Opto diem qua deseram
Hoc contubernium mali,
Interque sanctos Martyres
Et simplices columbulas
Aevo perenni perfruar.
Hoc da Creator omnium,
Vbi limitem fatis datum
Peregero; sic sit tibi
Cum Patre summo gloria
Per seculorum secula.

FINIS.

